

Riksdagens protokoll

2009/10:80

Tisdagen den 2 mars

Kl. 13.00 – 16.07
18.00 – 19.50

Protokoll
2009/10:80

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2009/10:244

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:244 Regeringens avveckling av de strategiska
branschprogrammen
av Karin Åström (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 mars 2010.

Skälet till dröjsmålet är nationella samt utrikes resor.

Stockholm den 1 mars 2010

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2009/10:249

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:249 Effektiva och ändamålsenliga regler
av Marie Engström (v)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 23 april 2010.

Skälet till dröjsmålet är nationella samt utrikes resor.

Stockholm den 1 mars 2010

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2009/10:250

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:250 Beskattning av föreningar
av Marie Engström (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 mars 2010.

Stockholm den 26 februari 2010

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Erik Nymansson

Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

2 § Svar på interpellationerna 2009/10:254 och 255 om barns rättigheter i Turkiet

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Anne Ludvigsson har i två interpellationer frågat mig, med hänvisning till olika händelser i Turkiet, vilka åtgärder jag avser att vidta för att markera mot kränkningar av mänskliga rättigheter i landet och för att Turkiets regering ska stärka respekten för dessa, däribland i fråga om barns och ungdomars rättigheter samt yttrandefrihet. Jag har även fått frågan när jag avser att besöka sydöstra Turkiet, vilken kan besvaras med att jag i nuläget inte har ett sådant besök inplanerat. Övriga frågor väljer jag att besvara i ett sammanhang.

På det övergripande planet fortsätter ökad respekt för mänskliga fri- och rättigheter att utgöra ett av de grundläggande kraven i Turkiets EU-anslutningsförhandlingar, vilket tydligt avspeglas i EU:s senaste rådsslutsatser om Turkiet. I EU:s och Sveriges dialog med den turkiska regeringen uppmanar vi regelbundet till ytterligare reformer och trycker på behovet av att öka takten i detta arbete, bland annat på basis av de översyner som EU-kommissionen gör och som Anne Ludvigsson själv hänvisar till. EU:s oro beträffande gripanden av demokratiskt valda politiker är en fråga som har tagits upp i sammanhanget. Det gäller också frågan om krav på full respekt för yttrande- och åsiktsfrihet. Även frågan om stärkt skydd av barns, ungdomars och kvinnors rättigheter är högt prioriterad. Exempelvis har jag i samtal med Turkiets utrikesminister själv tagit upp problemen med arresteringar av minderåriga, hedersvåld och tvångsgifte, senast vid det ministermöte mellan EU och Turkiet som ägde rum i slutet av november.

Det är positivt att problemen med hedersmord och hedersrelaterat våld numera uppmärksammas i den turkiska samhällsdebatten. Den turkiska regeringen har vidare tagit avstånd från hedersmord, som enligt turkisk strafflag ska utgöra en försvårande omständighet i brottmål. Man har även genom olika initiativ sökt förebygga uppkomsten av hedersrelaterat våld, däribland hårdare krav på lokala myndigheter vad gäller skyddat boende. Det är givetvis viktigt att allt detta leder till faktiska förbättringar. Inom ramen för det politiska initiativ som den turkiska regeringen har lanserat med en tydlig ambition att genomföra ytterligare demokratiska reformer för att stärka alla medborgares grundläggande rättigheter har även en lagändring aviserats som bättre skulle reglera hur den rättsliga prövningen ska ske i fall där minderåriga anklagas för terroristbrott. Jag hoppas att förslaget föreläggs det turkiska parlamentet så snart som möjligt, vilket också regeringen i Ankara har utlovat.

Det är aldrig acceptabelt att någon kan häktas för att ha framträtt offentligt i utlandet, exempelvis i Sveriges riksdag, och uttryckt en personlig åsikt. Vad gäller det specifika fall som Anne Ludvigsson nämner ingår det i en större pågående rättsprocess i Turkiet som handlar om påstått samöre med en terroristorganisation. Åtal har ännu inte väckts, och det råder i övrigt förundersökningssekretess i denna typ av rättsärenden, vilket gör att uppgifterna i nuläget är knapphändiga. Om i detta fall förundersökningen leder till åtal kommer EU och Sverige att, liksom i tidigare liknande fall, nära följa rättsprocessen genom vår närvaro i landet. Det är viktigt att processen sker i överensstämmelse med grundläggande internationella rättsprinciper och med de krav som ställs på ett land som förhandlar om anslutning till Europeiska unionen.

Utöver den kontinuerliga politiska dialog som förs med Turkiet har Sverige sedan 2005 ett särskilt samarbetsprogram för att stödja det reformarbete som behövs för att Turkiet fullt ut ska uppfylla kriterierna för EU-medlemskap, särskilt inom områden som demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Projekten har bland annat inriktats på kvinnors och barns rättigheter i främst sydöstra Turkiet. För att ytterligare stärka bidraget till Turkiets reformprocess och fördjupa dialogen kring frågor som handlar om mänskliga rättigheter antog nyligen den svenska regeringen en ny samarbetsstrategi för perioden 2010–2013, varvid det svenska stödet ökas från tidigare 45 miljoner kronor till ca 87 miljoner kronor per år.

Anf. 2 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för det samlade svaret på båda mina interpellationer. Jag tycker att det är okej med ett samlat svar, eftersom båda interpellationerna har demokrati och mänskliga rättigheter för kvinnor, män och barn i fokus.

Det är inte första gången som mänskliga rättigheter i Turkiet debatteras i den svenska riksdagen och förmodligen inte den sista. Jag skulle önska att vi kunde se mer av konkreta resultat både av våra debatter och, framför allt, naturligtvis, vad gäller reformarbetet i Turkiet.

Arbetet med den demokratiska omvandlingen och mänskliga rättigheter för Turkiets medborgare går alldeles för sakta. Tyvärr görs också förändringar och lagstiftning som leder i helt motsatt riktning. År 2009 var verkligen inget bra år för demokrati och mänskliga rättigheter i Turkiet.

Det är bra att utrikesministern lyfter fram barns och ungdomars rättigheter. För barns och ungdomars rättigheter och inflytande finns nästan inte med på dagordningen – det har jag sett vid mina besök. Det är närmast en icke-fråga i Turkiet. Man förstår inte och tycker förmodligen inte att barn har rättigheter.

Barns rättigheter kränks ständigt i Turkiet. Jag och många andra blev naturligtvis bestörta när vi hörde om den 16-åriga flicka som grävts ned levande i jorden. Det är så barbariskt att man har svårt att ta det till sig. Jag ryser när jag tänker på att många av de flickor som jag har träffat vid mina besök i Turkiet kanske lever i den här situationen och med de här hoten.

Detta är på intet sätt en ny problematik för oss. Mord på unga flickor i hederns namn har vi problem med både i det svenska samhället och i

Turkiet. Vi är medvetna om att det här kräver stora insatser och en väldig tydlighet från samhällets sida. Det handlar naturligtvis om lagstiftning och straff men också om stora informationsinsatser.

Den här unga kvinnan hade sökt hjälp ett flertal gånger hos den lokala polisen som dock ignorerade henne. Jag kan tänka mig att hon också blev kränkt vid vissa tillfällen. Förmodligen ville den lokala polisen inte stöta sig med hennes far och farfar och andra män.

Hade den lokala polisen haft en annan attityd och kunskap och vilja och, naturligtvis, direktiv från högre ort hade den här flickans liv kanske gått att rädda och inte bara hennes utan många andras. Vi vet nämligen att flera hundra flickor utsätts för det här i Turkiet varje år, och mörkertalen är stora. Det är kanske också en rad pojkar och unga män som utsätts för det här, som ännu inte debatteras eller lyfts upp.

Det räcker inte med lagstiftning på papper. Den måste följas, och den måste följas på alla nivåer. Det är det stora problemet i Turkiet, tycker jag. Man antar en lag i parlamentet, men den åtföljs inte regionalt och lokalt. Det är naturligtvis mycket beroende på att domstolsväsendet i Turkiet lever sitt eget liv. Regering och parlament råder inte över det.

Jag ställer min fråga återigen. Jag menar att Sverige, EU och Sveriges utrikesminister skulle kunna agera tuffare mot Turkiet, oavsett medlemskap eller ej. Det här handlar om mänskliga rättigheter.

Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Anne Ludvigsson valde att i sitt svar koncentrera sig på problematiken med hedersmord. Det är en allvarlig – lindrigt uttryckt – problematik och en mycket besvärlig sådan.

Här är inte problemet att de turkiska myndigheterna inte vill göra något åt detta eller att lagstiftningen är ofullständig på något sätt. Det tror jag inte att den är.

I det förfärliga fallet med den 16-åriga flickan som begravdes levande har det turkiska rättssystemet yrkat på livstids fängelse, för både fadern och farfadern som var ansvariga för det. Det handlar om att med en moderniserings- och demokratiseringsprocess bryta kulturella mönster – tvingas jag tyvärr säga – som har funnits en lång tid.

Jag var häromdagen icke i sydöstra Turkiet men strax i närheten i de kurdiska områdena i norra Irak och diskuterade just den här problematiken bland annat med kvinnoorganisationer. Där är den irakiska lagstiftningen som var helt förfärande till för några år sedan numera ungefärligen okej. Men den har mycket lite beröring med vad som inträffar ute i verkligheten, där hedersmord med all sannolikhet är mycket mer vanligt förekommande än vad vi föreställer oss.

Den gräns som finns på kartan mellan norra Irak och sydöstra Turkiet är nog i dessa hänseenden dess värre mera en gräns på kartan. Det handlar om djupa mönster ur historien som måste brytas.

Vad kan vi då göra? Vi ställer krav på lagstiftningen. Det är viktigt. Vi ställer krav på de rättsvårdande myndigheterna. Jag tror att det finns åtskilliga anledningar att ha synpunkter på delar av det turkiska domstolsväsendet men kanske inte framför allt i detta hänseende. Vi har andra fall där detta är mer aktuellt.

Sedan handlar det om att försöka med opinionsbildning. Religiösa samfund har en roll som man inte ska underskatta i det här samman-

hanget. Vad säger imamerna på fredagen i moskéerna, och i vilken utsträckning kan vi påverka det? Det är något som ibland har mycket större betydelse än vad som finns i den formella lagstiftningen.

Det här är ett arbete som vi tar på det största allvar. Vi försöker att arbeta på många fronter, inte minst genom att stödja ekonomiskt och på andra sätt dem som arbetar ute i samhället med att bryta värderingsmönstren. Det kan vara kvinnoorganisationer, andra frivilligorganisationer eller modiga enskilda individer. Vi vet dess värre att detta är en problematik som vi inte har varit befriade från ens i vårt eget land. Det måste vi skamfullt tvingas medge.

Den vidare problematiken är reformprocessen i Turkiet. Anne Ludvigsson säger att det har gått för långsamt fram. Det finns många som anser att det går för fort fram. Jag skulle hoppas att Anne Ludvigsson – jag tvivlar inte på henne i det avseendet i och för sig – och Socialdemokraterna kunde utnyttja de partikontakter man har med det turkiska oppositionspartiet CHP som tillhör de absolut ledande bromskrafterna när det gäller demokratisering och reformering.

Nu har AK-partiet aviserat att man kommer att lägga fram ett rätt ambitiöst förslag till författningsändringar till det turkiska parlamentet. Det handlar bland annat om att man ska ändra lagen som gör det möjligt att förbjuda partier eller bannlysa individer från politisk verksamhet.

Det möts av furiös opposition, också från det socialdemokratiska oppositionspartiet. Jag säger inte detta för att antyda att Anne Ludvigsson delar den uppfattningen. Men vi ska utnyttja alla de kontakter som vi har. I det här fallet har svensk socialdemokrati bra kontakter med de ledande reformbromsarna i Turkiet. Jag hoppas att de också utnyttjas för att ändra på detta.

Anf. 4 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Jag delar helt uppfattningen att vi säkert har stora möjligheter att bryta kulturtraditioner. Det handlar om information, aktiviteter och projekt på många olika sätt. Lagstiftningen är en del. Sedan handlar det om hur den följs.

Jag vet också att när det gäller hedersmord och lagstiftningen där har domstolarna ibland tittat på strafflindring. Om man gör något i ett upprört tillstånd kan man få strafflindring.

Jag kommer att göra det, och jag hoppas att utrikesministern också följer rättsprocessen med den 16-åriga flickan och verkligen ser till att man utdömer det straff som det finns möjlighet till. Lagens strängaste straff behöver användas här.

När det gäller CHP har jag agerat på olika sätt. Själv vill jag inte kalla dem för socialdemokrater. Det finns inte mycket i deras politik som är socialdemokratiskt. Jag har också arbetat för att de ska utslutas ur Socialistinternationalen.

Men jag delar uppfattningen. Oppositionen över huvud taget i Turkiet är katastrofal. Det är ett stort problem. En regering behöver en bra och tydlig opposition. De som har intagit oppositionsmandatet är militär och domstolsväsen. Det är oerhört bekymmersamt.

Det andra jag tar upp handlar om den antiterrorlagstiftning som infördes 2006 och som tillåter att minderåriga barn döms som vuxna med fängelsestraff upp till 50 år. Under 2009 har mer än 1 000 minderåriga

arresterats. Det är framför allt ungdomar från sydöstra Turkiet. Problemen fokuseras där av skäl som är väl kända.

Att frihetsberöva unga från kanske 12 år är möjligt. Jag tror att en del kan vara ännu yngre. Det får enorma konsekvenser. De rycks från sina hem och bort från skolarbetet. Det är många år, och de har ingen möjlighet att komma tillbaka till skolgången. Den är spolerad.

Vad är det för brott de har begått? De har varit med vid några demonstrationer. De har kanske lockats att ta tag i någon sten eller att ropa något. Men de är ju barn. De är barn enligt FN:s barnkonvention till 18 år.

Det här är helt oacceptabelt. Därför menar jag att Sverige och EU kan trycka på så att Turkiets kränkningar av barn tas bort, så att man slutar med detta och lever upp till FN:s konvention om barnets rättigheter. Man har inte ratificerat alla delar i barnkonventionen. Det är också ett problem. Det är det som gör detta möjligt.

Jag önskar mycket tydligare och starkare markeringar från Sverige, EU och FN. Jag återkommer till de här frågorna. Sverige kan göra mera.

Om jag går in på den andra interpellationen handlar det om att i december fängslades den kurdisk-turkiske författaren och ordföranden för MR-organisationen IHD:s avdelning i Diyarbakır, Muharrem Erbey. Han var inbjuden till Sverige av den kommitté där jag är ordförande, Svenska stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet, att prata om mänskliga rättigheter och rättsväsendet med fokus på barns rättigheter.

Nu är detta en av åtalspunkterna. Han har smutskastat den turkiska staten. Följer detta en rättsstats principer?

Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Låt mig börja med frågan om antiterroristlagstiftningen. Jag delar de synpunkter som har framförts. Det ingår i förhandlingarna i anslutningsprocessen till den europeiska unionen att man ska göra revideringar i detta hänseende. Det ingår formellt sett inte i anslutningsprocessen, men det är kanske alldeles avgörande i sammanhanget att vi kan få en politisk utveckling i Turkiet som gör att detta problem läggs till handlingarna och historien.

Där är det så kallade demokratiska initiativet som för närvarande har råkat ut för en del svårigheter av skäl som vi inte har tid att gå in på. Men det tror jag är alldeles avgörande för att detta ska vara möjligt.

Kan detta leda till att PKK som är en terrororganisation lägger ned vapnen och inser att det är den politiska processen, inklusive det europeiska närmandet, som kommer att ge kurderna de rättigheter som de har förvägrats tidigare vore det synnerligen bra. Jag tycker personligen att de tecken som, trots svårigheterna just nu, finns på att utvecklingen är på väg i den riktningen är relativt bra. Det är viktigt att vi i anslutningsförhandlingarna är tydliga med konkreta krav på förändringar i antiterroristlagstiftningen och att vi ger vårt stöd till de reformansträngningar som den turkiska regeringen just nu står för, även om oppositionen företräder en något annan agenda.

Anne Ludvigsson nämnde att oppositionen ligger mycket i militären och domstolsväsendet. Det gäller framför allt domstolsväsendet som gång efter annan har utnyttjat sina möjligheter till partiförbud, förbud mot enskilda och till den typ av åtal som nämndes. Det har varit mycket

mindre av detta än för några år sedan, så utvecklingsriktningen är positiv, men den är inte tillräcklig.

Jag hoppas att det ska vara möjligt att få till stånd författningsändringar som gör att man på ett avgörande sätt ändrar lagstiftningen. Det skulle avsevärt reducera utrymmet att utnyttja de kvardröjande hyperkemalistiska tendenser som kan finnas inom delar av rättsväsendet och som slår till på det ena området efter det andra.

Även i det sammanhanget är det stödet till den europeiska integrationsprocessen och stödet till reformprocessen i Turkiet som är det avgörande.

Jag kan försäkra Anne Ludvigsson, och jag tror att hon vet, att dessa frågor är vanligt förekommande i de rätt omfattande kontakter vi har med Turkiet i olika sammanhang i ett brett spektrum av frågor.

Som jag erinrade om i svaret, och som Anne Ludvigsson är medveten om, har vi från svensk sida ett mycket omfattande program i Turkiet för att på gräsrotsnivå kunna påverka dessa frågor och föra utvecklingen framåt.

Vi är en nation som inom Europeiska unionen har en mycket stark position när det gäller relationerna till Turkiet. Därmed har vi också stora möjligheter att påverka den turkiska utvecklingen i fortsatt positiv riktning.

Anf. 6 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Jag delar helt uppfattningen att det är viktigt att den turkiska regeringen får stöd för det reformarbete som man ser en antydan till.

Turkiet är tudelat, och det är inte lätt. Det som behövs är en helt ny konstitution. Den måste man, från den turkiska regeringens sida, våga driva igenom. Jag blir ibland lite tveksam när det gäller hur stark man är och hur mycket man vågar och vill. Det är väl också en bra fråga att ta upp.

En som tillsammans med en rad politiker och kommunföreträdare har reseförbud är borgmästaren i Diyarbakırområdet Osman Baydemir som också pratade i Sveriges riksdag. Han har nu inte möjlighet att resa utanför landet. Att i sina tal och annars använda kurdiska och nämna problemen och svårigheterna med PKK vid namn kan inte vara ett skäl för långa fängelsestraff.

De här politikerna har suttit fängslade sedan april 2009, efter kommunalvalet. Ingenting har hänt. De lever fortfarande i ovisshet. Man vet inte när rättegångarna blir.

Detta, menar jag, är inte en rättssäker process som överensstämmer med grundläggande internationella rättsprinciper. Som utrikesministern säger: Var finns kurdfrågan, den demokratiska öppningen?

Den mångåriga konflikten mellan militär och PKK i sydöstra Turkiet har gjort området till de fattigaste delarna av Turkiet med en levnadsstandard långt under riksgenomsnittet. Det är ett stort problem.

Nu har vi sett att EU:s projektmedel inte når dit. Har man i EU-sammanhang lyft upp detta?

Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Den senare frågan har jag inget klart svar på. Jag antar att svaret är ja, men jag kan inte garantera att det är så.

Detta är en utveckling steg för steg. Det är ingen tvekan om att det rör sig åt rätt håll, men ibland går det bakåt. Det demokratiska initiativet råkade ut för mycket stark opposition bland annat på grund av att närstående till PKK kanske försökte driva det hela lite för långt och provocerat. Det gav ammunition åt oppositionen i det turkiska parlamentet.

Premiärminister Erdogan har varit mycket tydlig med att man kommer att fortsätta. Man har dragit i gång en kampanj i landet där man förklarar för människor varför det demokratiska initiativet om den kurdiska rätten är viktigt och ligger i den turkiska nationens långsiktiga intresse. Det handlar om att bryta gamla mönster som går tillbaka till grundläggande principer för den turkiska nationens återuppbyggnad.

Jag talar rätt ofta med min turkiska kollega om detta. Jag kommer att träffa honom i slutet av veckan. Jag är övertygad om att vi då kommer att diskutera den aktuella situationen i landet.

Situationen i sydöstra Turkiet är mer komplicerad. Det har inte blivit sämre, som Anne Ludvigsson säger. Det har alltid varit en synnerligen eftersatt och synnerligen traditionell del av denna region.

Utvecklingen har varit mycket starkare i andra delar av Turkiet. Vi ska naturligtvis på olika sätt försöka uppmuntra att utvecklingens positiva frukter når även dit. Det är ingen tvekan om att den politiska utvecklingen har varit positiv där också, även om mycket återstår att göra.

Nu finns det en öppenhet i Turkiet för att diskutera den kurdiska frågan på det kurdiska språket. Den återstående frågan rör PKK. Där kanske Sverige ska vara lite försiktigt. Vi är en nation som, tack och lov, aldrig har varit utsatt för en terroristorganisation i vårt eget land.

Jag har sett Storbritanniens reaktioner på IRA, Tysklands reaktioner på rödaarméfraktionen och Italiens reaktion på den inhemska terrorismen. Det är inte alldeles lätt att klara detta. Det bästa vore självfallet om man kunde lösa frågan genom att PKK lade ned vapnen och det var den politiska processen som gällde för framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2009/10:253 om handläggning och domstolsprövning av patent

Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att patenttvister och andra immaterialrättsfrågor ska kunna få en snabbare hantering i domstolar, eller för att sådana tvister ska kunna handläggas av en specialdomstol och om jag avser att ta initiativ till en översyn av reglerna för nationella patentansökningar när det gäller ansökan på annat språk än svenska.

Till att börja med vill jag slå fast att regeringens utgångspunkt är att det är viktigt att patentsystemet är effektivt, lättillgängligt och utan onödig byråkrati. Detta är en garanti för en hög innovationstakt och för vårt näringslivs möjlighet att konkurrera. Regeringen har därför under det

svenska ordförandeskapet gett hög prioritet åt de pågående förhandlingarna om ett förbättrat europeiskt patentsystem. En av de väsentliga bitarna i det förhandlingspaketet är en ny enhetlig europeisk patentdomstol som ska ha ensam behörighet att pröva tvister om europeiska patent samt det framtida EU-patentet. Det kommer att innebära stora besparingar och förenklingar för näringslivet. Jag är därför mycket glad över att våra ansträngningar bar frukt och att vi under det svenska ordförandeskapet nådde en överenskommelse som innebär ett avgörande steg mot en slutlig lösning av denna fråga.

På nationell nivå är det viktigt att mål i domstol avgörs med hög kvalitet och inom rimlig tid. För vissa måltyper kan det finnas behov av särskild kompetens eller snabbhet. Det kan då finnas skäl att vidta särskilda åtgärder. En sådan åtgärd är att, som redan är fallet med patentmålen, koncentrera prövningen till en tingsrätt och låta tekniska ledamöter delta i dömandet. Det har från flera håll framförts att ytterligare åtgärder behöver vidtas beträffande bland annat de immaterialrättsliga målen. Mot denna bakgrund har regeringen tillsatt en utredning som har fått i uppdrag att analysera vilka måltyper som kan ha behov av särskild snabbhet och kompetens i domstolsförfarandet och hur detta behov bäst kan tillgodoses inom ramen för de allmänna domstolsslagen. Utredningen ska lämna sitt betänkande i juni och jag har inte för avsikt att föregripa det arbetet.

Behovet av en möjlighet att ge in en svensk patentansökan på engelska har påtalats för regeringen av bland annat Svenskt Näringsliv och Patent- och registreringsverket. Därför har vi inom Regeringskansliet påbörjat ett arbete för att se över detta.

De frågor som Eva-Lena Janson väcker är således väl tillgodosedda av regeringen genom redan vidtagna eller pågående åtgärder.

Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Tack, Beatrice Ask, för svaren!

Jag har tagit upp frågan om just patenten utifrån den statistik som finns över patent hos Patent- och registreringsverket, PRV, och i Europa via EPO, European Patent Office, som visar att antalet patent i Sverige och Europa har minskat. Det finns flera orsaker till nedgången, rådande lågkonjunktur och det faktum att man i dag strategiskt väljer var ansökan om patent gör störst nytta.

Handläggningen av patentärenden har också blivit en bidragande orsak till nedgången. Enligt uppgift har till exempel EPO, det europeiska patentkontoret, blivit tuffare i sina granskningar när det gäller grundhandlingarna i patentansökningar.

Patentombud vittnar också om en utveckling där patentansökningar tvingas bli alltmer detaljerade och komplicerade, med ökad kostnad som följd. Specifikt i Sverige sägs många patentansökningar avslutas just på grund av översättningskravet.

När det gäller svårigheten att upprätthålla och försvara patent från intrång pekas de långa hanteringstiderna ut som en av orsakerna till allt färre patent. Det är därför jag har ställt de här frågorna.

Dess värre verkar det, herr talman, som om Beatrice Ask har blandat ihop två frågor. Jag ställde först en fråga: ”Avser justitieministern att vidta några åtgärder för att patenntvister och andra IPR-frågor ska kunna

få en snabbare hantering i domstolar?” Sedan frågade jag: ”Avser justitieministern att vidta åtgärder för att IPR-frågor som exempelvis patent kan handläggas av en specialdomstol?”

Svaret andas att man gör en utredning men pekar egentligen inte på om det finns anledning att prata om en specialdomstol. Jag skulle ändå vilja att justitieministern svarade lite mer konkret.

I svaret tar justitieministern upp förhandlingarna om ett förbättrat europeiskt patentsystem och just en enhetlig europeisk patentdomstol. Vi är helt överens om att en sådan behövs. Det finns stora förhoppningar om att den ska bidra till minskade kostnader, men just vad kostnaderna för ett europeiskt patent blir i slutändan har vi inte sett. Det pågår fortfarande diskussioner om vad det kommer att sluta på.

Jag har en följdfråga också till Beatrice Ask. Hur driver regeringen frågan om hemvisten för en enhetlig europeisk patentdomstol? Det skulle faktiskt kunna vara så att Sverige skulle kunna vara en bra hemvist för en sådan domstol. Jag skulle tycka att det vore alldeles utmärkt om den svenska regeringen drev den frågan.

Enligt svaret på min sista fråga, ”avser justitieministern att ta initiativ till en översyn av reglerna för nationella patentansökningar när det gäller ansökan på annat språk än svenska?” har Regeringskansliet påbörjat ett arbete för att se över detta. Då skulle jag gärna vilja veta när man gjorde det, för i går när jag besökte Patent- och registreringsverket var det i alla fall inte känt där. Så sent som i går uttryckte man fortfarande förhoppningar om att det här skulle kunna vara någonting som regeringen skulle kunna ta tag i. När påbörjades det här arbetet, Beatrice Ask? Det skulle jag vilja få lite svar på.

Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag tror att jag har förstått frågorna. Jag ska försöka besvara dem lite tydligare.

När det först och främst gäller frågan om snabbare hantering av olika ärenden är det ju så att den här målutredningen har det som en tråd i sitt uppdrag att se på berättigade krav på särskild snabbhet eller särskilda kunskaper. I det sammanhanget får man titta på olika förslag. Man har också ganska vida ramar när det gäller att lämna förslag.

Däremot är vi tveksamma till specialdomstolar och har den grundinställningen från regeringens sida att specialdomstolar utanför de bägge domstolsslagen är någonting man ska undvika. I stället kan vi tänka oss lösningar inom ramen för de domstolar som finns. Redan i dag koncentrerar man den här typen av mål till någon tingsrätt och tar in specialkompetens. Det kan vara en lösning. Det här är ju någonting som utredningen kan arbeta med. Uppdraget ska, efter förlängning, vara klart den 15 juni 2010 är det sagt.

Den andra frågan som Eva-Lena Jansson ställde var hur Sverige driver frågan om hemvist för en europeisk patentdomstol. Jag vill gärna vara riktigt ärlig och säga att så knölig som den här frågan har varit under ordförandeskapet och så många intressen som har funnits har vi nog inte ägnat mycket tid åt att diskutera var domstolen ska förläggas. Det har funnits väldigt många olika synpunkter på hur en sådan här domstol ska vara och hur den ska se ut. Vi börjar väl komma någonstans där det så att säga är dags att fundera över var det är lämpligt. Jag tror att möjligheten

att åstadkomma en lösning om vi samtidigt skulle ha fikad efter att dra den till Sverige hade varit lite mindre så vi har inte lagt mycket energi på den saken under ordförandeskapet. Det tror jag var en klok prioritering.

När det sedan gäller frågan om ansökningar på ett annat språk har PRV lyft fram möjligheten att göra en svensk ansökan på engelska till exempel, för det är väl det som det handlar om. Den frågan ligger primärt på Näringsdepartementet. Jag vet inte exakt när den restes, men jag har informationen att man arbetar med den frågan.

Den är inte helt lätt av det enkla skälet att det inte bara handlar om språket utan man kommer i clinch med den svenska offentlighetsprincipen och med den svenska språklagen. Det har komplicerat arbetet med just den här frågan. Det kan jag förstå, för både språklagen och offentlighetsprincipen är viktiga för svenska myndigheter. Ska man pröva enligt svenska regler med mera på ett annat språk får vi en massa juridiska komplikationer. Det kan göra att frågan är lite knepig, men jag vet som sagt inte exakt när den började beredas. Den finns i vart fall under beredning och jag ska ta reda på svaret när jag får möjlighet.

Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Frågan ligger alltså hos Maud Olofsson. Då får vi försöka höra med henne när man har påbörjat arbetet, för det är fortfarande inte känt hos den myndighet som hanterar frågan och tog upp den med mig så sent som i går.

Jag förstår också att det är en demokratifråga. Det är klart att den som eventuellt ska kunna hävda sitt eget patent gentemot ett nytt patent och hävda att det är ett intrång på ett redan givet patent ska kunna se och läsa handlingarna på sitt eget språk. Det är klart att man måste kunna göra det på svenska om man är svensk medborgare. Frågan är inte helt enkel, men det handlar naturligtvis om att hitta möjligheter.

Jag förstår att frågan om en Europadomstol och ett Europapatent har hanterats ganska länge. Det är inte bara den här regeringen som har drivit frågan utan även den tidigare socialdemokratiska regeringen jobbade med den. Man har inte drivit frågan om att domstolen ska komma till Sverige, men nu när inte Sverige är ordförande längre kan det kanske leda till en lösning att faktiskt lyfta fram den. Just när det hänger på språkfrågan kanske Sverige som tidigare neutralt land skulle kunna vara en lämplig hemvist för en ny europeisk domstol. Jag tror i alla fall att det är bra att regeringen tar med den frågan.

Jag kanske formulerade den här interpellationen lite slarvigt. Jag skrev specialdomstol, men jag menar naturligtvis precis det som justitieministern säger, herr talman, att det handlar om att en domstol inom rättsväsendet ska få det utpekade ansvaret, precis som man sade när det gäller till exempel frågor inom Ipredlagen. Då pekade man ut Stockholms tingsrätt som lämplig att hantera de frågorna. Jag tycker att det är viktigt, om man nu ser att vissa tingsrätter har väldigt få fall per år, att man säger att det är en viss tingsrätt som ska ha de här målen för att det ska kunna vara en rättssäker prövning.

Jag tog också upp frågan om den kritik som finns mot Europapatentkontoret, att man där har blivit hårdare och att det också finns en praxis-skrivning. Den frågan förstår jag att justitieministern inte kan uttala sig om, men jag tycker i alla fall att det är viktigt att man tar med sig den i

det fortsatta arbetet med patent eftersom den uppenbarligen påverkar hur nya patent ska skrivas och ansökas om.

Herr talman! Någon ytterligare kommentar från justitieministern kan jag kanske få.

Anf. 12 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Först vill jag bara för att reda ut detta säga att det ju är så redan i dag att domstolsprövningen av patentmål i Sverige är koncentrerad till Stockholms tingsrätt i första instans och Svea hovrätt i andra instans. Sista instans är då Högsta domstolen. Man tar in tekniska experter därför att tvister i de här frågorna kan vara väldigt tekniska till sin art. Det är väl så man såvitt jag kan se måste jobba också med andra typer av patentmål framöver, till exempel inom immaterialrätten.

Det är inte vad vi kallar specialdomstolar. Men vi är då överens om att man behöver ha den tekniska kompetensen och fokusera mer på vissa frågor på ett ställe, för annars har man inte den kunskap som kan vara nödvändig. Jag tror att det också skyndar på processen, för tidsaspekten är oerhört viktig för den som söker patent, både kostnadsmässigt och för att man inte ska konkurreras ut innan man har fått ett patent. Det är viktigt.

I det sammanhanget kan jag också säga att det alltid finns en risk att man i dessa instanser blir väldigt detaljerad och att det ställs hårda krav på byråkratiska inlagor för att hantera det hela. Det är bakgrunden till att vi har arbetat med ett EU-patent – för att minska byråkratin och problematiken. Språkfrågorna är otroligt centrala. I dag måste man i princip söka patent i alla olika EU-länder, och vi skulle vilja att man kunde söka ett helt EU-patent och att man slapp översätta det till alla tänkbara och otänkbara språk – bara översättningarna av alla handlingar är oerhört kostsamma och tar tid.

Där har vi, som sagt, nått en bit på vägen och fått en del avgörande beslut som innebär att vi inom överskådlig tid troligen kan förverkliga det här. Det skulle vara väldigt bra för europeisk industri och framför allt för de små företagen. Förenklningar i patentförfarandet är också betydelsefulla framför allt för lite mindre företag som inte har de resurser som stora koncerner och andra kan ha.

När det sedan gäller EU-patentdomstolen har jag fått lite hjälp – man har ibland hjälp från coachen även i riksdagen. När det gäller frågan om en sådan här europeisk patentdomstol och var den skulle placeras kommer varje land att kunna ha en egen lokal avdelning för första instans, och det blir förmodligen ett ställe där man koncentrerar det, typ Stockholms tingsrätt, som vi har gjort hittills.

Sedan blir det en förhandlingsdiskussion om frågan hur man ska lokalisera en andra instans och den centrala avdelningen i första instans. Det är väl ett förhandlingskort att ha med i spelet, men jag tror också att man ska säga att det är oerhört viktigt att i första hand se till att vi får ett europeiskt patent och en patentdomstol på plats. Jag säger det därför att det är många intressenter, men om det i Sverige finns möjlighet att agera och ta till sig mer av den typen av frågor ska vi göra det, för det gynnar oss givetvis.

Anf. 13 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar Beatrice Ask för svaret. Jag hoppas, som sagt var, att domstolen ska kunna hamna i Sverige, vilket jag tror att vi är ganska överens om. Jag tror också att det är viktigt att vi gör allt för att se till att dessa patentmål hanteras både rättssäkert och framför allt skyndsamt, eftersom vi vet att det kostar, och se till att kostnaden för det europeiska patentet blir så låg som möjligt. Det har vi också varit överens om tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2009/10:259 om rättsvårdande myndigheter i Jämtlands län

Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Marie Nordén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hindra olika rättsvårdande myndigheter att vältra sina kostnader över de andra samt på vilket sätt jag avser att ta ett helhetsgrepp över de rättsvårdande myndigheternas verksamhet i Jämtlands län.

Regeringens satsning på rättsväsendet är den mest omfattande som gjorts. Alliansregeringen anser att det är viktigt att vi har ett fungerande rättsväsen i hela Sverige. Som jag nyligen påtalade i ett frågesvar till Marie Nordén har regeringen också sett över delar av rättsväsendets lokalisering i Norrland.

När det gäller häkten och anstalter är det Kriminalvården som ansvarar för sin lokalförsörjning inom de ekonomiska ramar riksdag och regering bestämmer.

Av Kriminalvårdens instruktion framgår att häktesorganisationen ska vara utformad så att den främjar ett effektivt samarbete med övriga myndigheter inom rättsväsendet och att en lokalisering av häktena som underlättar detta samarbete ska eftersträvas. Innan Kriminalvården fattar beslut om större förändringar i häktesorganisationen ska myndigheten samråda med de andra myndigheterna inom rättsväsendet och med de tingsrätter, länsstyrelser och polismyndigheter som berörs av verksamheten.

Jag utgår från att rättsväsendets myndigheter verkar för att ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda och för staten som helhet.

Anf. 15 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Jag får tacka ministern för svaret.

Naturligtvis är jag inte nöjd med ministerns svar, då det inte säger någonting om hur ministern ser på frågan om häktesorganisationen och den princip som slås fast i förordningen, som ministern tar upp i sitt svar. Ministern säger ingenting om vad hon är beredd att göra för att Kriminalvården ska efterleva just den förordning som ministern hänvisar till. Hon säger över huvud taget ingenting om hur hon ser på en fungerande rättsapparat i Norrlands inland och hur den ska utformas.

Att häktet i Östersund är hotat är en direkt följd av att regeringen valde att ta beslut om att inte fullfölja planerna på att bygga en anstalt i Östersund. Detta beslut har kostat skattebetalarna någonstans mellan 150 och 200 miljoner kronor. Bygget var projekterat och klart. Entreprenörerna har skrivna kontrakt och utbildad personal som stod i startgroparna för att börja bygga. Hundratals arbetstillfällen gick förlorade med just detta regeringsbeslut.

Därför kan man tycka att frågan om ett häkte är en liten fråga, att 10 häktesplatser och 18 anställda som nu riskerar att bli uppsagda inte ska vara någonting att bråka om. Men varje arbetstillfälle är viktigt i en tid av hög arbetslöshet, och då vi ser att allt fler statliga jobb försvinner från Jämtlands län är frågan mycket större än så.

Det handlar om de häktades rättigheter och att de kan var så nära sina anhöriga som möjligt under den tid då de är frihetsberövade men ännu inte dömda. Vi vet att den tiden kan bli väldigt lång för många, och den förlängs med tvåveckorsintervaller under den tid det görs utredning. Det handlar om att Kriminalvården inte ska kunna göra besparingar på andra myndigheters bekostnad. Det handlar i grund och botten om en fungerande och effektiv rättsapparat.

När vårt häkte i Östersund försvinner blir det närmaste häktet det i Härnösand, som ligger 23 mil bort enkel resa, och det kommer naturligtvis att försvåra arbetet för polis och åklagare. Vi vet att närheten till den häktade är avgörande för att man ska kunna bedriva ett framgångsrikt utredningsarbete. Att på ett flexibelt och smidigt sätt kunna förhöra och bygga en relation med den misstänkte som sitter i häktet är inte möjligt om varje förhör ska innebära en resa på 46 mil. Det är inte vettigt att enstaka förhör ska kunna ta en hel arbetsdag.

Alla dessa resor blir naturligtvis en avsevärd merkostnad för polisen och för Åklagarmyndigheten, men också för Kriminalvården, som ska transportera de häktade till och från rättegången. Man får heller inte glömma säkerhetsrisken varje gång de häktade transporteras under rättegångsperioden.

Att stänga häktet i Östersund blir därför en ökad kostnad inte bara för polisen och Åklagarmyndigheten utan även för Kriminalvården. Anser ministern att det är försvarbart, att det är en organisation som främjar ett effektivt samarbete med övriga myndigheter inom rättsväsendet?

Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Marie Nordén säger att jag i mitt svar inte säger någonting om hur regeringen ser på rättsväsendets myndigheter i Norrland. Det var tur att den frågan ställdes, för då kan jag ge ett klart besked på den punkten.

Det är min bestämda uppfattning att vi ska ha ett rättsväsen som fungerar över hela landet och att man ska samordna myndigheter på ett sådant sätt att det är någorlunda anständigt.

När jag satt i riksdagen under den förra mandatperioden gjordes det efter mycket om och men en utredning för att se över hur man skulle samordna rättsväsendets myndigheter i Norrland, detta bland annat för att vi hade behov av att se över tingsrättsorganisationen med mera. Den var så erbarmligt dålig att jag fick skicka ut departementstjänstemän på bil- och bussresa i Norrland för att kolla hur vägsträckningarna går. Det vi-

sade sig att det var helt irrelevant för hur människor faktiskt rör sig i dessa bygder.

Utifrån detta gjorde vi ganska många förändringar och har också kunnat få på plats en mer rimlig organisation, också med tanke på kvaliteten och med tanke på de säkerhetsarrangemang som kan behövas även norr om Dalälven. Jag tycker att dessa frågor är mycket viktiga.

När det gäller häktesorganisationen kom det mycket kritik också under förra mandatperioden, vilket gjorde att Kriminalvården så småningom inrättade tio tillfälliga häktesplatser i Östersund. Frågan kom upp igen i och med att den nya kriminalvårdsanstalten var under diskussion.

Jag vill rätta Marie Nordén på en punkt. Alliansregeringen har inte fattat något beslut om att bygga eller inte bygga någon kriminalvårdsanläggning. Däremot har Kriminalvården utifrån allmänt pratande från tidigare ministrar lagt ned mycket stora resurser på att projektera för en anstalt i Östersund. Det är min bestämda uppfattning att med de generösa ramar som i dag har givits rättsväsendets myndigheter måste de själva göra prioriteringarna inom de ramarna. Något beslut av regeringen i frågan har inte behövt fattas.

Det som skrämmer mig är att man under flera år lät ett arbete pågå där det inte fanns några beslut, bara allmänna uttalanden, och inte heller några pengar anslagna i budgeten. Det finns det fortfarande inte i de socialdemokratiska budgetarna såvitt jag kan se.

Jag står för att vi har gett annat Kriminalvården ordentliga resurser och ramar för sin verksamhet. Inom alliansen har vi uppfattningen att de professionella myndigheterna måste göra de organisatoriska prioriteringar som behövs för att verksamheten ska bli så bra som möjligt. I det ingår, som jag påpekade i svaret, att också samordna sig med andra myndigheter. Det är ju ingen mening att i onödan skicka över kostnader på någon annan. Också rättsväsendets olika myndigheter inser att risken då är stor för att de får mindre till sin egen verksamhet om det blir dyrare någon annanstans. Att se detta som en helhet är en viktig uppgift för dem.

Regeringen har som sagt inte fattat något beslut som påverkar detta *so far*, och det är min bestämda uppfattning att man måste se helheten och också se till att myndigheterna har utrymme att fatta beslut utifrån kvalitet och de olika aspekter som måste vägas in. Det är oerhört viktigt att man landar rätt i de här frågorna, precis som när det gäller organisationen söder om Dalälven.

Anf. 17 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Jag noterar att ministern inte tar upp frågan om det är ett effektivt sätt att använda resurserna om häktet i Östersund läggs ned. Det innebär faktiskt ett beslut när man inte tillför de resurser som krävs för att fortsätta det planerade bygget. Ministern är precis som jag medveten om att man finansierar årsvis. Vi har årsbudgetar. Jag vägrar tro att det inte har förekommit någon information under den tid då man har projekterat och använt en stor del av sina resurser på att planera en anstalt i Östersund.

Ministern hänvisar till att myndigheter själva beslutar och ansvarar för sin organisation, inte regeringen. Det svaret var väntat. Det är ett standardsvar. Men denna princip har ju regeringen släppt nu. Regeringen

tar ansvar och fattar beslut om var myndigheter ska finnas och bedriva sin verksamhet. Det skedde senast den 12 februari, då man beslutade att Sida inte fick lämna Bagdad och Kabul. Då hade man ett extra regerings-sammanträde och sade till Sida att man inte fick lämna de orterna: Ni måste vara kvar, och ni får stå för den kostnaden!

Den princip som ministern talar om har regeringen alltså kastat över bord vid det här laget. Man kan inte fortsätta gömma sig bakom den. Det går att göra politiska avvägningar. Det går att peka med hela handen och inse att vi har en förordning som inte är tillräcklig. Den förordningen följer inte våra myndigheter. Min fråga till ministern är fortfarande om hon tycker att Kriminalvården följer förordningen genom att lämna Östersund. Är det att följa närhetsprincipen och att se till att man får en fungerande organisation för alla berörda myndigheter?

Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är omöjligt att uttala en bestämd uppfattning om varje organisation och varje del av den utan det helhetsunderlag som krävs. Jag utgår från att Kriminalvårdsstyrelsen har det. Man måste se helheten. Jag har inte så mycket detaljkunskaper om häktesverksamheten i Östersund eller på andra platser. Jag framhöll, vilket Marie Nordén uppenbarligen inte noterade, att jag under den tid då man hade stängt häktesverksamheten i Östersund deltog i de diskussioner som kritiserade att man inte såg samordningsbehovet för olika verksamheter i Norrland. Det var detta som så småningom drev fram den utredning jag nämnde, som skulle se på hur olika rättsvärdande myndigheter samverkade men inte levererade tillräckligt bra resultat. Nog bekymrar jag mig över detta.

Det vore dock förmätet av mig att säga exakt vad jag tycker om just häktesplatserna i Östersund utan att sätta in detta i ett större sammanhang. Så kan man inte göra.

Marie Nordén utgår från att det har funnits information om Kriminalvårdens projektering och så vidare i Östersund. Så är det naturligtvis. Men från min första dag som minister har jag varit väldigt tydlig om vad som är alliansregeringens politik, nämligen att Kriminalvården själv ska ta ansvar för organisationen inom de ramar som vi anger. Det är väldigt många önskemål om och behov av förändringar, nybyggen och annat som ligger på Kriminalvårdens bord, och för att klara detta på ett kvalitativt sätt tycker jag att myndigheten ska ha helhetsansvaret.

Vi har valt att försöka öka precisionen i de planer man har men också bidra till att man har ramar som är rimliga i förhållande till den klienttillströmning man har. Naturligtvis påverkar också klienttillströmningen hur man ska organisera verksamheten.

Som sagt, den här regeringen har från första dagen gett mycket tydliga besked om ansvarsfördelningen mellan regering och myndigheter. Vi har varit tydliga med att det är viktigt med samordning över myndighetsgränserna. Vi har också varit mycket tydliga med att vi vill ha en effektiv organisation även i Norrland. I några fall har vi också fått förbättra de underlag vi har haft för att åstadkomma detta.

Detta är en frågeställning där jag anser att Kriminalvården måste fatta beslutet och bestämma hur det ska se ut. Det kan man inte direkt jämföra med en ambassad utomlands.

Anf. 19 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Det tycker jag faktiskt att man kan. Det handlar om en princip. Är regeringen beredd att uttala sig och fatta beslut om en viss organisation för en viss myndighet. Det är ju principen som man ständigt lutar sig mot.

Ministern ser tydligen inga problem med att det blir en väsentlig merkostnad när häktet i Östersund läggs ned. Vi vet, precis som ministern säger, av tidigare erfarenheter att det har blivit en extremt hög kostnad för polisen, ungefär 6 miljoner kronor extra per år under de tio år vi inte hade något häkte i Östersund. Vi var jätteglada när häktet kom tillbaka. Kriminalvården tog det beslutet utifrån att det planerades en anstalt i Östersund. Jag är jätteglad att man lärde sig av detta och att vi 2006 fick tillbaka vårt häkte, efter många år av bråkande och enträget lobbande.

Jag hade en genuin förhoppning om att den här interpellationsdebatten skulle leda till att ministern kunde reflektera över behovet av ett häkte. Frågan ställdes för två veckor sedan, så jag utgick från att ministern skulle ha satt sig in i häktesorganisationen i den här delen av landet och hur situationen såg ut. Men jag hade kanske lite för höga förväntningar.

När det gäller samrådet kan man undra om det är värt namnet. Man vände sig inte till Polismyndigheten i Jämtlands län utan till Rikspolisstyrelsen. Polisen i Jämtland fick svara, men man visste att det egentligen inte spelade någon roll. Det är ungefär som att tuta innan man kör över någon, så har man i alla fall varnat den som blir överkörd.

Jag vill verkligen att vi ska använda våra skattepengar på bästa sätt. Och jag hoppas verkligen att ministern ser till att Kriminalvården följer den förordning som ministern citerar, att man får en effektiv häktesorganisation och inte en organisation som blir dyrare för oss skattebetalare och sämre för dem som ska utreda och dem som blir utredda.

Anf. 20 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! I år tillförs Kriminalvården 700 miljoner kronor, och ytterligare 100 miljoner kronor beräknas från år 2011. Vi tillför ansevärliga summor, och ingen annan myndighet har fått större anslagsökningar under rätt många år, i alla fall under den här mandatperioden. Likväl ryms naturligtvis inte allt som man önskar inom anslagsökningen. Men jag tycker att när man gör denna stora satsning på en myndighet måste man också kunna ge den ansvaret att fördela resurserna på ett rimligt sätt. Och alliansregeringen har varit väldigt tydlig med att verksamheten måste planeras att ske inom ram.

När Kriminalvården kom in med en framställan och ville att vi skulle medge ett hyresavtal som innebar att man behövde mer pengar än de resurser man redan hade fått, stämde det inte med reglerna och uppfyllde inte heller kraven i lokalförsörjningsförordningen. Därför valde regeringen att inte ens pröva frågan, det vill säga vi fattade inte beslut därför att det inte hade skett i den ordning som det ska.

Jag förstår att Marie Nordén, precis som många andra, är väldigt bekymrad över detta. Men det som är vårt stora problem i dag när det gäller att reda ut situationen i Östersund och de rättsvårdande myndigheterna är naturligtvis att man har trott på allmänna uttalanden men att den förra

regeringen valde att varken fatta beslut eller anslå några pengar. Och jag kan konstatera att Socialdemokraterna inte heller i opposition föreslagit några öronmärkta pengar till det här ändamålet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2009/10:236 om ansvaret för sjukförsäkringen

Anf. 21 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Matilda Ernkrans har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att komma till rätta med uppenbara problem i dagens sjukförsäkring.

Matilda Ernkrans är något oprecis i sin beskrivning av de problem hon anser finns med dagens sjukförsäkring. Den tycks dock avse de reformer av sjukförsäkringen som regeringen tagit initiativ till och handläggningstiderna beträffande utbetalning av sjukpenning.

Jag vill påminna om hur sjukförsäkringen fungerade 2006 då alliansregeringen tillträdde. 140 personer om dagen förtidspensionerades, många mot sin egen vilja. Som ett resultat av detta hade mer än var tionde person i yrkesverksam ålder en förtidspension. Socialförsäkringsutredningen ansåg att sjukförsäkringen hade blivit en parkeringsplats för många andra problem än sjukdom. De långtidssjukskrivnas situation beskrevs som att stiga ned i ett mörkt håll av väntan.

Sjukförsäkringen ska vara trygg och säker, och den ska omfatta alla. Den som är sjuk och inte kan arbeta ska känna trygghet och ha ett gott skydd. Vi ska även ha en aktiv rehabilitering för att på bästa sätt ge hjälp och stöd tillbaka till arbete.

Det känns bra att vi nu tagit oss bort från den tidigare passiva sjukförsäkringen. Den nya sjukförsäkringen ser till allas möjligheter och behov. Vi har stärkt skyddet för de svagaste och sjukaste. De som är allvarligt sjuka ska kunna få sjukpenning utan tidsgränser under tiden de kämpar mot sin sjukdom. Rätt till förtidspension ges till dem som har en permanent nedsatt arbetsförmåga på grund av medfödda funktionshinder eller sjukdomar och skador som uppkommit senare i livet. För det stora flertalet som har en tillfällig sjukdom eller skada har vi gjort den största satsningen någonsin på hjälp och stöd för att öka möjligheten för tillbakagång till arbetslivet.

Den passiva sjukförsäkringen har nu ersatts av en trygg rehabiliteringskedja som ger fler vägar och bättre stöd för återgång i arbete. Personer som är sjukfrånvarande, även den som fortfarande är anställd men som behöver byta arbete, ska tidigt kunna få hjälp av Arbetsförmedlingen. Personer som har varit sjukskrivna mycket lång tid, två och ett halvt år eller längre, behöver särskilda insatser för återgång i arbete. För dessa personer har en ny individuellt anpassad arbetslivsintroduktion inrättats vid Arbetsförmedlingen. Jag har under de senaste veckorna besökt Arbetsförmedlingen vid olika tillfällen och även mött människor som nu – trots mycket långa sjukskrivningsperioder – för första gången erbjuds stöd för att komma tillbaka till arbetslivet.

Den som har rätt till ersättning från Försäkringskassan ska givetvis inte behöva vänta på sina pengar. Det håller jag med Matilda Ernkran om. Jag har också försäkrat mig om att Försäkringskassan arbetar för att upprätthålla rimliga handläggningstider. Myndighetens mål är att det ska ta högst 30 dagar att handlägga ett ärende från det att alla uppgifter har kommit in till Försäkringskassan. Detta lyckades man med i 88 procent av alla fall under 2009. Det krävs ytterligare insatser för att nå målet. Regeringen har därför permanent tillfört 600 miljoner kronor från och med 2010 för att säkerställa en effektiv handläggning. Även om det är en bit kvar har en klar förbättring skett vad gäller handläggningstiderna. År 2005 fick 71 procent sina pengar i rätt tid.

Vi måste vara ödmjuka inför de stora förändringar vi har gjort i sjukförsäkringen de senaste åren, och det kan finnas det som behöver förbättras. Huvudinriktningen är dock klar. Vi vill se till människans resurser och möjligheter. Så många som möjligt ska få en chans att delta i samhällslivet, både för deras egen skull och för att samhället behöver allas insatser.

Anf. 22 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Vårt land blir starkare om vi bygger det tillsammans. Var och en av oss ska mötas med respekt och ges möjlighet att växa. Alla ska få ta sin del av ansvaret och få möjlighet att bidra. Det gör Sverige starkt.

Cristina Husmark Pehrsson säger att hon ska vara ödmjuk inför de stora förändringar som är gjorda när det gäller sjukförsäkringen. Äntligen får vi en minister som tar ansvar för de omfattande förändringarna och försämringarna man har gjort i sjukförsäkringen.

Sverige är fortfarande ett bra land att leva i. Men allt fler möter stängda dörrar, och det är dessa människor som jag vill debattera här i kammaren i dag. Ministern säger att hon tycker att jag är lite oprecis. Jag ska precisera mig under den här debatten.

En kvinna i 50-årsåldern var i gång i en aktiv rehabilitering på 75 procent hos sin arbetsgivare. Hon ställdes inför ultimatumet: Gå upp och jobba heltid hos din arbetsgivare eller säg upp dig och gå till Arbetsförmedlingen! Hon kände att hon inte hade något val. Hon gick upp i arbetstid och jobbade heltid. Det höll några månader, sedan rasade allt och hon sjukskrevs på heltid. Denna sjukskrivning i november har det till dags dato inte getts något besked om ifall hon får några pengar för eller inte.

En ung gravid kvinna missade rätten att söka havandeskapspenning för att hennes sjukskrivning inte hanterades. Arbetsgivaren hade inte anmält den till Försäkringskassan. Ingen berättade det för den gravida kvinnan. Månader senare, när hon själv började efterforska eftersom hon inte hade fått några pengar, uppdagades det. En snabb koll med hennes arbetsgivare visar logguppgifter på att arbetsgivaren visst har anmält sjukskrivningen till Försäkringskassan. Då hanteras hennes ärende och avslås. Tiden för att söka havandeskapspenning har passerat. Fortfarande har den unga kvinnan – nu är barnet fött – inte fått några pengar och saken prövas rättsligt.

En ensamstående förälder med funktionsnedsättning får ett nytt besked om bilstödet. Det beviljas inte längre, trots läkarintyg som visar att

hennes skada och funktionsnedsättning har blivit värre sedan tidigare bedömning om beviljat stöd.

En kvinna i 50-årsåldern har som många andra kvinnor jobbat hela sitt liv inom vården. Hon har haft perioder av sjukskrivningar med förslitningsskador i nacke och axlar och därtill ett diskbråck som sitter så illa till att det inte går att operera. Hon är nu utförsäkrad med mindre pengar än tidigare. Hon säger själv att det jobbigaste är att inte bli trodd.

En liten kille har en hjärnskada och är mycket infektionskänslig. Föräldrarna vill på läkarens inrådan vårda sin son ytterligare några månader innan dagis kan bli aktuellt. De får avslag på helt vårdbidrag. Försäkringskassan säger nej trots läkarutlåtande. Det är inte helt ovanligt, men det är ovanligt många fall som får nej numera. Attityderna har hårdnat också mot barn, hävdar barnläkare.

Det här är mycket oroande, inte minst för de människor som drabbas av hårdare regler i den djupt förändrade sjukförsäkringen. Hårdare attityd och krångel vid utbetalningar oroar dem men också mig som vill att Sverige ska vara ett välfärdsland.

Därför kvarstår mina frågor: Vilka initiativ är ministern beredd att ta för att komma till rätta med dessa uppenbara problem? Vilka svar ger ministern de människor jag har berättat om? Ska det verkligen behöva vara så här?

Anf. 23 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! I minister Husmark Pehrssons svar till Matilda Ernkrans kan man läsa att sjukförsäkringen ska vara trygg, säker och omfatta alla. Tyvärr gör den inte det, och det är ett medvetet politiskt val. Vi lever i ett kallare Sverige. Det gäller inte bara vädret utan också politiken.

I dag kan vi läsa om en ung kvinna vars son dog i april förra året. Hon tänkte inte på att sjukanmäla sig – det är inte det första man tänker på – och framför allt gick hon inte till Arbetsförmedlingen och anmälde sig. Nu har kammarrätten fattat beslut om att hon nekas sjukersättning. Kammarrätten säger i sitt domslut att man har förståelse för detta men att det inte finns någon laglig möjlighet att medge sjukpenning de första 14 dagarna eftersom det inte finns någon bestämmelse med undantag. Det finns inga undantag i dagens regler.

Anf. 24 TALMANNEN:

Jag vill påpeka att ministern inte kan bedöma enskilda fall. De får användas som exempel.

Anf. 25 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag är medveten om det. Vi har en sjukförsäkring som ska vara trygg, säker och omfatta alla. Då är frågan som Matilda Ernkrans tar upp relevant. Borde man se över reglerna? Stämmer reglerna överens med hur vi ser på sjukförsäkringen? Hur ska man veta om man omfattas av sjukförsäkringen i dag?

De försämringar som har gjorts under denna regering har påverkat många människor i Sverige. Det fall jag tog upp är bara ett. Det handlar om människor som drabbas av en hård och kall politik. Jag hoppas verkligen få höra svar av Husmark Pehrsson på Matilda Ernkrans frågor.

Anf. 26 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Låt mig börja med Eva-Lena Janssons inlägg. Som herr talmannen sade kan inte jag eller någon annan kommentera enskilda fall. Jag kan dock konstatera att det fanns en uppenbar brist i lagstiftningen när ni var ansvariga.

Vid akut sorgekris är man inte sjuk. Jag har träffat föräldrar till barn som har avlidit och att mista ett barn måste vara det svåraste man över huvud taget kan råka ut för. Dessa föräldrar menar att de behöver vara hemma och få sörja i fred men eftersom de inte betraktas som sjuka kan de inte få sjukpenning. Det vill jag ändra på.

Jag vill ändra på den lagstiftning som Eva-Lena Jansson ondgör sig över – en lagstiftning där det inte fanns några undantag när ni var ansvariga. Därför bad jag utredaren som såg över arbetsförmågebegreppet att också se över sorg. Nu har utredningen kommit in, och jag kommer att ta del av den noga för att se om vi kan göra något för att ge de föräldrar som mister sina barn en möjlighet att få sörja. Som det är nu är det inte rimligt. Dessa föräldrar vill dock inte betraktas som sjuka även om de inte kan arbeta.

Låt oss i stället vara överens om att vi ska försöka komma till rätta med detta och ge dessa föräldrar en möjlighet att få sörja. Den lagstiftning som fanns när ni var ansvariga gav inte föräldrarna någon möjlighet till det.

Föräldrarna är inte sjuka men orkar inte arbeta. De vill få sörja. Nu tänker jag försöka göra något åt detta. Förhoppningsvis ska jag kunna presentera en möjlighet för föräldrar att få sörja, för nuvarande ordning är inte rimlig.

Till Matilda Ernkrans vill jag säga att jag reser två tre dagar i veckan och träffar många personer som befinner sig på Arbetsförmedlingen efter att ha lämnat sjukförsäkringen. Många av dem säger: Äntligen är det någon som lyssnar på mig; nu först får jag hjälp.

På *Ekot* i morse hörde jag om en kvinna som blev sjukskriven för utmattningsdepression 1992. År 2000, åtta år senare, fick hon en tidsbegränsad sjuk- och aktivitetsersättning. Först nu har hon fått hjälp över till Arbetsförmedlingen där man kan se vad man kan göra för henne och vad hon har för behov i form av arbetsträning, stöd, rehabilitering och samtal med psykolog och arbetsterapeut. Denna kvinna var orolig, vilket jag förstår. Hon har varit borta sedan 1992 för smärta med mera.

Det kallaste jag kan tänka mig är att gömma och glömma människor i fortsatt utanförskap. Därför har regeringen avsatt mycket pengar för en rehabiliteringsgaranti. Den är inte minst riktad till kvinnor med smärta i kroppen och lättare psykisk ohälsa.

Jag ser hur landstingen har använt dessa pengar på ett bra sätt. I Örebro län är det 1 000 personer som har fått behandling inom ramen för rehabiliteringsgarantin. Förra året var det totalt 30 000 i hela Sverige, och i år beräknar vi att den kommer att omfatta 50 000. Framst, till 70 procent, riktar den sig till kvinnor som har ont i kropp och själ. Hade kvinnan som var sjukskriven och borta från arbetslivet sedan 1992 fått hjälp i tid hade hon kanske inte behövt vänta i 17 år på att få komma tillbaka.

Anf. 27 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Ska jag tolka det, Cristina Husmark Pehrsson, som att du är nöjd med sakernas tillstånd så länge du får träffa människor som säger att de i flera år har väntat på och önskat att de ska bli utkastade från sjukförsäkringen och inskrivna på Arbetsförmedlingen med en lägre ersättning än tidigare? Ska jag tolka det som att du är nöjd, Cristina Husmark Pehrsson, och har åstadkommit det du kan åstadkomma när det gäller sjukförsäkringen?

Den stora mängd människor som far illa här och nu i den sjukförsäkring som du har ansvar för ska alltså nöja sig med detta för att några få tycker att det kanske fungerar. Är det ditt svar till dessa människor, Cristina Husmark Pehrsson?

Människor har hört av sig till mig, och jag har träffat dem. Det var bara några få exempel, men det var ett sätt att beskriva en verklighet som den borgerliga regeringen uppenbart väljer att inte se. Det är upprörande.

Det är ännu mer upprörande när du får det att handla om vad som hände bakåt i tiden, Cristina Husmark Pehrsson. Människor är inte arga, upprörda, ledsna och förtvivlade över det som hände bakåt i tiden. De kan dock ha åsikter om vad vi gjorde och inte gjorde. Vi har också haft en hel del åsikter om vad vi gjorde och inte gjorde, och därför har vi omprövat delar av vår politik. Självklart ska människor få bidrag, om så bara för en timme om dagen.

Du måste väl känna något ansvar för de människor som far riktigt illa i det Sverige som du har skapat, Cristina Husmark Pehrsson?

Sverige är fortfarande ett bra land att leva i, men allt fler möter stängda dörrar. Det borde vara din och framför allt min ambition att se till att öppna de dörrarna för de människor som känner att de möter stängda dörrar.

Jag kan i alla fall säga att till skillnad från den borgerliga regeringen kommer vi inte att rycka undan försörjningen för människor i utsatta situationer. Det hade varit klädsamt om ministern själv hade kunnat garantera detta, för det är ju det den här politiken handlar om. Om ministern hade velat göra någonting bra och hjälpa de här människorna ur passivitet så hade det varit möjligt inom sjukförsäkringens ram. Varför ska man först rycka undan pengarna för dem och försätta dem i en oro som jag tror är svår att sätta sig in i? Man vet inte vet hur man ska kunna skaffa mat på bordet till sig och sina ungar nästa månad eftersom man inte vet vad man får för ersättning. Det här är inget jag står här och hittar på, utan det har vi faktiskt redan fått rapporterat.

Dessutom har ministern stått i den här kammaren och sagt att det inte är sjuka människor som kommer att komma till Arbetsförmedlingen, för sjuka människor ska bli kvar i sjukförsäkringen. Men nu får vi rapporter från ST som säger att nästan 60 procent faktiskt är sjuka människor som behöver medicinsk rehabilitering. Dem har ministern kastat ut ur sjukförsäkringen och skickat längst bak i kön på Arbetsförmedlingen. Ministern väljer också att som svar på mina frågor och till de människor jag lyfter fram säga att de som hon har träffat i alla fall är nöjda.

Det duger inte. Jag vill ha svar till de människor som jag har berättat om här. Ska det verkligen behöva vara så här?

Anf. 28 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Cristina Husmark Pehrsson har varit minister i Sverige i snart fyra års tid. Nu berättar hon för mig att hon har känt till att de här reglerna har funnits hela tiden. Människor som mister en nära anhörig räknas inte som sjuka, och därför ska man inte ha ersättning om man nu, som i det här fallet, är arbetssökande.

Man räknas inte som sjuk, och jag får till svar, herr talman, att det är den tidigare socialdemokratiska regeringens fel, trots att den här regeringen gång på gång under tre och ett halvt års tid har gjort om det ena trygghetssystemet efter det andra och försämrat det.

Jag kan tyvärr inte ta ett sådant inlägg från ministern på allvar.

Jag har en arbetskamrat som har varit sjukskriven för länge. Han klarar bara av att jobba 80 procent. Han har nu blivit utförsäkrad från sjukförsäkringen. Vad som händer om han drabbas av en allvarlig olycka, till exempel en trafikolycka, är att han har en karens på 90 dagar innan han kan få ersättning från Försäkringskassan igen, eftersom han har varit sjuk för länge.

Nu får han alltså jobba deltid. Trots att han är sjuk har han inte rätt till någon ersättning – trots att läkaren bedömer honom som sjuk.

Jag har tagit upp två fall. Matilda Ernkrans har tagit upp flera fall som gäller förändringarna i sjukförsäkringen och hur de drabbar människor. Vi har fått ett kallare och hårdare Sverige. Jag är inte nöjd med den här utvecklingen, herr talman, men jag inser att vi får ändra på det i valet 2010.

Anf. 29 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! I onsdags besökte jag Pernilla. Hon är ambulanssjukvårdare och har haft diskbräck under en längre tid. Det har tillstött komplikationer efter en operation. Hon hade två skruvar i ryggen, och läkaren bestämde att de måste opereras bort.

Mitt under konvalescensen gick hennes tid som sjukskriven ut, och hon har fått beskedet från Försäkringskassan att hon inte får vara sjukskriven på heltid längre. Den vårdande läkaren skickar in brev på brev och försöker få Försäkringskassan att förstå att Pernilla snart ska opereras.

Hon opererades i tisdags, för en vecka sedan, och därför behöver hon vara sjukskriven. Bara hon får läka kommer hon att kunna gå tillbaka till sin heltidsanställning som ambulanssjukvårdare.

Men Försäkringskassan har sina regler att följa, så hon blir deltids-sjukskriven och förlorar halva sjukpenningen – detta under den tid som hon faktiskt ligger på operationsbordet. Försäkringskassan ringer till Pernilla och frågar henne om hon inte kan sitta i någon kassa någonstans i Bräcke kommun där hon bor.

Då kan inte jag, och säkert inte ministern heller, låta bli att tänka på den diskussion som var före jul när precis den här situationen inträffade för många som hade en allvarligare sjukdom än diskbräck. Många cancersjuka larmade om just precis den här situationen, där de stelbenta och ganska omänskliga reglerna ställde dem i en helt orimlig situation. Då beslutade regeringen att det behövdes ett undantag.

När man nu ser att det är andra människor med andra sjukdomar som hamnar i precis samma orimliga situation, borde då inte ministern fundera på om man skulle ändra reglerna? Jag säger inte att vi hade ett perfekt sjukförsäkringssystem, för det hade vi inte. Det var människor som ramlade mellan stolarna. Det fanns arbetsgivare som glömde bort att höra av sig under flera år. Det var Försäkringskassan som tog för lång tid på sig att göra utredningar.

Men precis som Matilda sade tidigare gör det inte det här systemet vare sig mänskligare eller bättre att vi delvis misslyckades med vårt system. Det som fanns i vårt system var ändå tryggheten att jag så länge jag anses ska vara sjukskriven av min läkare, om inte jag hamnar i tvist med Försäkringskassans försäkringsläkare, har rätt att vara sjukskriven i ett sjukförsäkringssystem som är värt namnet.

Jag undrar om ministern tycker att det är rimligt att samtidigt som man ligger och blir opererad inte ska ha rätt att vara heltidssjukskriven. Jag säger inte att ministern ska veta allting om fallet Pernilla, men det här är inte ett enskilt, enstaka fall. Hon är inte på något sätt ensam om den här situationen. När reglerna gör att Försäkringskassan agerar på det här sättet tycker jag att ministern borde fundera på om hon tycker att systemet fungerar.

I stället för att läka får Pernilla nu strida mot Försäkringskassan. Hon får anlita en jurist under sin tid som sjukskriven. Dessutom blir hon fattigare. Det gör henne inte friskare, och det gör inte heller att hon snabbare kommer tillbaka till arbetslivet. Ett system som gör att människor känner sig allt annat än trygga och säkra måste väl ändå ministern tycka är ett misslyckat system?

Anf. 30 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! När det gäller tryggheten att få vara sjukskriven så länge man tycker att man behöver det, Marie Nordén, har jag träffat läkare på Kolmårdens vårdcentral och i går i Skåne och även patienter som säger att sjukskrivning och att få vara i fred med sin sjukskrivning har väldigt stora biverkningar. Då kan det handla om den kvinna som man berättade om på *Ekot* i dag som har varit sjukskriven sedan 1992 och som var väldigt orolig för att hon inte skulle vara fortsatt sjukskriven eller förtidspensionerad.

Det handlar om att vi gör rätt insatser i tid för de här personerna. Sedan är det, som Marie Nordén säger, helt rätt att jag inte kan gå in på enskilda fall. Det är Försäkringskassan som tillämpar dagens lagstiftning. Men jag vill också rätta Marie Nordén när det gäller en sak: Vi gjorde inget undantag i december månad. Vi gjorde ett förtydligande så att ingen skulle kunna missuppfatta regeringens klara inriktning och ambition att vi ska undanta personer som är svårt sjuka och behöver vård och behandling för att sedan kunna komma tillbaka.

När Försäkringskassan gick igenom alla de fall som detta handlade om och som vi blev kritiserade för i december sade man att det hade inte behandlats på ett annorlunda sätt än tidigare, utan man hade gjort det enligt regeringens fulla ambition och intention: att försöka skydda alla som är sjuka. Men för att det ändå inte skulle bli några missuppfattningar gjorde vi ett förtydligande, även om Försäkringskassan säger att inga

strängare regler hade bedömts. Man hade alltså förstått vad regeringen ville göra.

Matilda Ernkran säger att hon tolkar mig, och det hade varit väldigt intressant att få tolka Matilda Ernkran och Socialdemokraterna också. Nu börjar vi som vi hörde att närma oss valet, och det börjar bli dags för människor att få höra. Ni har presenterat en skiss. Vad händer med sjukpenningdagarna? Vad händer med sjukintyget? Vad händer med rehabiliteringen? Vad händer med företagshälsovården som ni hela tiden har sagt nej till när vi har förstärkt den?

Vi har förstärkt med rehabiliteringsgarantin. Vi har förstärkt med sjukvårdsmiljarden. Vi hjälper människor till Arbetsförmedlingen för att de ska kunna få en arbetslivsinriktad rehabilitering.

Jag har själv arbetat som företagssköterska i många år och vet att den onda ryggen kanske inte bara handlar om ont i ryggen fysiskt utan också om smärta för att någonting inte fungerar där hemma eller för att man är orolig för ekonomin och mycket annat.

Det handlar om att se hela människan. Med en medicinsk rehabilitering och med en arbetslivsinriktad rehabilitering har vi möjlighet att se hela människan. Vi kan fråga: Hur har du det i din situation? Hur mår du? Vad kan vi göra för dig? Det kan vi göra i lugn och ro.

En handläggare på Arbetsförmedlingen sade: Det kan hända att det kan börja med ett samtal i veckan. Sedan får vi se vilka insatser som vi kan göra för den här personen.

Det handlar inte om en söka-jobb-kurs på tre månader från åtta till fem, utan det handlar om att fånga människorna där de är, se deras behov, se deras situation och fråga: Vad kan vi göra för dig?

Sedan kan det bli en fortsättning i form av arbetspraktik och arbetsutbildning. Men den där bron över till Arbetsförmedlingen är inte enkelriktad. Orkar man det inte, klarar man det inte, och ser man att det inte fungerar ska man självklart komma tillbaka till sjukförsäkringen igen.

Återigen: De som är sjuka och de som har daglig vård och behandling – jag riktar mig till Marie Nordén – och de som ligger på sjukhus och vilkas hälsotillstånd kan försämrats av insatser på Arbetsförmedlingen ska naturligtvis ha kvar sin sjukpenning.

Matilda Ernkran talar om stängda dörrar. Ja, det var precis så det var. Nu har vi öppnat dessa dörrar och erbjuder många vägar tillbaka genom arbetslivsinriktad rehabilitering och stöd och hjälp på vägen. Sedan tror vi på människors möjligheter. Vi har inte låst dem ute.

Anf. 31 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Lika osant som ministerns löfte om att ingen som var sjuk skulle utförsäkras var, är det att beskriva den rödgröna sjukförsäkringen som en skiss. Vi har presenterat en överenskommelse som duger att regera utifrån.

Direkt vid en valseger kommer de hårda och stelbenta tidsgränserna med prövning mot en låtsasarbetsmarknad och med en absolut tidsgräns då dagarna tar slut och den enskilde utförsäkras att avskaffas. Det kommer att göra skillnad direkt till det bättre i människors vardag. Det handlar om respekt för de människor som nu kämpar för att göra sina röster hörda. Det handlar om de många som har drabbats hårt av den borgerliga sjukförsäkringen och som nu med brutna röster försöker få någon att

lyssna. De vill inte bli lämnade i passivitet. Men de vill inte heller förlora all sin värdighet, sin ekonomi och sin hälsa. Vi håller med. Det är inte anständigt för ett välfärdsland. De ska ha individuella bedömningar med rätt, plikt och stöd tillbaka till arbete. Vi tänker inte lämna människor i passivitet, utan varje person ska ha rätt att få bidra om så bara en timme om dagen.

Sverige är ett bra land att leva i. Men faktum är att allt fler möter stängda dörrar. Ekonomin går med underskott och klyftorna ökar när skatten sänks på lånade pengar. Vart leder det?

Redan i dag ser vi svaret, och vi vet var det kommer att hamna med fyra år till med samma borgerliga politik. Ett gott mått på ett land är hur man tar hand om sina sjuka och utsatta. Och Sverige sköter sig dåligt i dag. Ansvaret ligger hos socialförsäkringsministern.

Det är uppenbart att dessa förändringar i sjukförsäkringen drabbar enskilda hårt. Det hjälper dem inte vidare. Det stänger dörrar, och det försätter människor i orimliga situationer.

Regeringens snabba och stora förändringar i sin egen hemmasnickrade sjukförsäkringsmodell skapar stor oro bland människor. Handläggare hinner inte med sin arbetssituation, och enskilda försäkrade hamnar i orimliga väntetider. Det är inte anständigt för ett välfärdsland.

Anf. 32 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! För Pernilla handlar det om att hon inte får vara sjukskrivna, inte ens då hon opereras. Försäkringskassan menar att man följer regeringens regler och de intentioner som ministern hänvisar till och som hon tog upp i sitt tidigare anförande.

Ministern måste kunna se konsekvenserna av regeringens nya regler och de intentioner som man har med sjukförsäkringen när sjukförsäkringen inte, som ministern säger i svaret, är trygg, säker och omfattar alla. När den som är sjuk inte kan arbeta, inte känner en trygghet, inte har ett gott skydd och inte får en aktiv rehabilitering utan en aktiv uppsägning av sin sjukförsäkring måste regeringen fundera på vad det är som har blivit fel.

Den vårdande läkarens bedömning måste räknas, och diagnosen som patienten och personen i fråga har, inte kollektivet – man kan inte dra alla över en kam och säga att tiden är slut – måste räknas.

Det kan väl ändå inte vara rätt med en administrativ gräns som väger tyngre än den faktiska diagnosen som den enskilda individen har?

Varför ska det inte vara möjligt med rehabilitering utan att människor kastas ut ur systemet? Varför kan man inte säga att man behöver göra avstämningar utan att människor riskerar att förlora sin sjukersättning?

Jag har aldrig förstått och inga som jag möter som är sjukskrivna och som drabbas av just dessa administrativa gränser har förstått varför det är så viktigt för regeringen att kasta ut människor ur systemet. Jag kan inte se att det finns något motsatsförhållande i att man faktiskt ser till att människor får hjälp att komma tillbaka men ändå har rätten att vara sjukskrivna när de är under operation. Då måste väl ministern ändå erkänna att det är någonting som har blivit så fel? Jag skulle vilja veta vad ministern anser om det.

Anf. 33 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Det är inte jag som har myntat ordet skiss, Matilda Ernkrans. Det är precis det som ni själva skrev och kallade det på DN Debatt. Där stod det: Det som vi ovan presenterar är en skiss.

Det är inte jag som har levererat ordet skiss, även om det är precis det som jag tycker att det är. Att det skulle duga att regera utifrån tror jag att det är fler än jag som skulle sätta ett stort frågetecken för. Ni är inte överens i oppositionen när det gäller de tidsbegränsade förtidspensioneringarna. Det är väldigt många saker som ni inte är överens om. Att ni ska avskaffa tidsbegränsningen och återinföra förtidspensioneringarna, men först när människor är 58 år, tycker jag inte är en politik som är lämplig att regera med.

Marie Nordén, sanningen är att 2006 när ni hade förlorat valet var det 770 000 personer som var utestängda. De fick ingen hjälp, de fick inget stöd, det var ingen som ringde till dem, och de fick ingen rehabilitering. Ni hade motsatt er satsningarna på företagshälsovård under alla år som jag satt i riksdagen.

Vi har infört rehabiliteringsgarantin på 1,6 miljarder kronor. Vi har startat företagshälsovård, och vi har förbättrat ekonomin för personer med förtidspension.

Ni särskilde bostadstillägget för pensionärer och gav ålderspensionärerna mer än förtidspensionerade i bostadstillägg. Ni särskilde dessa två grupper. Vi har nu ändrat detta så att pensionärer med förtidspension får lika mycket i bostadstillägg som ålderspensionärer. Dessutom har vi förstärkt Försäkringskassans budget.

Jag menar allvar när jag säger att vi hjälper personer som är allvarligt sjuka och ger dem stöd och hjälp. Det är en trygg försäkring, och vi ger vägar tillbaka.

År 2006 var 770 000 personer utestängda och kom inte tillbaka. Dörren var igenbommad.

Vi erbjuder nu många vägar tillbaka. Jag tänker fortsätta detta arbete och ge hjälp, stöd och trygghet för de personer som behöver det och som tidigare har varit utanför.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2009/10:238 om trafikförsäkringen och representationen i Trafikskadenämnden

Anf. 34 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Egon Frid har frågat mig hur jag avser att gå vidare med trafikskadeförsäkringen, om jag är beredd att låta brukare av trafikförsäkringen och deras anhöriga bli representerade i Trafikskadenämnden och om vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med situationen för trafikskadade.

De frågor som Egon Frid tar upp berör flera statsråd och departement. Kommun- och finansmarknadsminister Mats Odell är ansvarig för frågor som rör Trafikskadenämnden. Justitieminister Beatrice Ask ansvarar för frågor om rättshjälp och trafikskadelagen, och jag själv har ansvar för den fortsatta beredningen av Trafikförsäkringsutredningens slutbetän-

kande. Egon Frid bör därför i särskild ordning till ansvarigt statsråd ställa de frågor han vill ha ytterligare svar på.

I januari i år överlämnade Trafikförsäkringsutredningen sitt slutbetänkande till mig, av vilket framgår att utredningen har gjort ett gediget arbete i en mycket komplicerad fråga. Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag till utformning av regler som möjliggör en överföring av vissa socialförsäkringsutgifter till trafikförsäkringen, närmare bestämt kostnaderna för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning. I utredningens uppdrag har också ingått att bland annat göra en uppskattning av de externa kostnader som är förknippade med trafikskador.

Om utredningens förslag skulle genomföras skulle, bedömer utredningen, trafikförsäkringspremien stiga med 70 procent. Med anledning av Egon Frids första fråga kan jag, såsom tidigare uttalats, meddela att regeringen har bedömt att det inte är aktuellt och inte heller rimligt att genomföra de kostnadsökningar som utredningen föreslår.

Anf. 35 EGON FRID (v):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Svaret visar dock den brist på helhetssyn som genomsyrar trafikskadeförsäkringen, Trafikskadenämnden, trafikförsäkringen och situationen för trafikskadade. I stället för att svara som ansvarig för den fortsatta handläggningen av trafikförsäkringen hänvisar statsrådet till andra ansvariga statsråd. Då blir det inte lätt att föra en diskussion om de trafikskadades situation.

Grunden för försäkringar, även socialförsäkringar, är att de är och ska vara starkt omfördelade och ska utjämna kostnader för olika riskgrupper och skadade.

Trafikförsäkringsutredningens förslag måste ses i ljuset av den urholkning av trygghetsförsäkringen som den borgerliga regeringen genomför. Vänsterpartiet är helt emot denna utveckling som innebär en privatisering av en betydande del av trafikförsäkringen och även sjukförsäkringssystemet. Förslagen står helt i motsats till de generella socialförsäkringar som vi vill ha.

Regeringen har aviserat att den inte tänker genomföra de kostnadsökningar som utredningen föreslår. Vänsterpartiet konstaterar därmed att vi troligtvis kommer att slippa denna ytterligare privatisering av trafikförsäkringen, vilket naturligtvis är bra.

Genom trafikförsäkringen får den som har råkat ut för en personskada till följd av trafik med motorfordon ersättning enligt trafikskadelagen. Vid regleringen av personsador till följd av trafikskador hamnar försäkringstagaren ofta i underläge gentemot försäkringsbolaget. Det beror på att försäkringsbolaget vid den medicinska bedömningen har tillgång till fler läkare och på att bolagen numera sällan beviljar den drabbade ett juridiskt ombud.

För att ersättningen ska bli så rättvis och enhetlig som möjligt ska det bolag som reglerar trafikskador rådfråga en skaderegleringsnämnd, Trafikskadenämnden, om bedömning och beräkning i vissa ersättningsfrågor.

Trafikskadenämndens uppgift är att ge försäkringsbolagen förslag om ersättning och ersättningens storlek, särskilt i sådana fall då skada lett till invaliditet eller till dödsfall. Nämnden avger också yttranden till domsto-

lar eller andra myndigheter i ersättningsfrågor med anledning av personskador.

Nämnden är sammansatt av jurister, lekmannarepresentanter och företrädare för försäkringsbolagen. Däremot är brukarna av trafikförsäkringen eller brukarnas anhöriga inte representerade i nämnden.

Regeringens trafikförsäkringsutredning föreslår inte heller någon förändring av Trafikskadenämndens sammansättning trots de uppenbara brister som de trafikskadade drabbas av.

Vänsterpartiet anser att ett sätt att försöka komma till rätta med brister i Trafikskadenämnden är att förändra Trafikskadenämndens sammansättning för att tillgodose att de trafikskadades erfarenheter och synpunkter tillvaratas. Exempelvis skulle brukare av trafikskadeförsäkringen eller deras anhöriga kunna finnas representerade i nämnden.

Svaret från socialförsäkringsministern är att jag ska ställa frågorna till respektive statsråd. Men min fråga till ministern som finns här och nu och som borde ha ett svar är hur hon avser att gå vidare med trafikförsäkringen både utifrån utredningen – som ministern hyllar samtidigt som regeringen sågar dess egentliga förslag – och utifrån ministerns ansvar som socialförsäkringsminister. Hur avser alltså ministern att jobba med de här frågorna och den här problematiken som faktiskt hänger samman med de trafikskadades situation och med de brister som de själva för fram?

Anf. 36 ANTI AVSAN (m):

Herr talman! Inledningsvis kan jag säga att tanken bakom utredningen definitivt inte är att försämla för någon enskild. Huvudtanken med utredningen har varit att ansvaret för att ersätta inkomstförluster som uppkommer på grund av trafikolyckor ska samlas hos trafikförsäkringsbolagen i stället för att, som i dag, vara utspridda på ett antal olika ställen.

Vad man har kunnat se som grundtankar med detta är att det kan leda till stora samhällsekonomiska vinster, en ökad trafiksäkerhet, en förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader.

Viktigt att påpeka i sammanhanget är att det allmännas ansvar för sjukvårdskostnader inte ska förändras. Trafikskadelagens tillämpningsområde ska inte ändras, och principen om full ersättning ska gälla i fortsättningen. Det som särskilt betonas i utredningsdirektiven är att särskild vikt ska läggas vid att skyddet för dem som drabbas av trafikskador inte försämlas. Detta är det viktigt att framhålla med tanke på vad Egon Frid sagt. Det här ska beaktas när det gäller metoden för överföring. Utredningen har nämnt ett antal alternativ.

När det gäller möjligheterna till rehabilitering har civilutskottet – Egon Frid var med – studerat frågan i Finland där man har den ordning som nu utretts. Möjligheten att ta ett samlat ansvar med en effektiv och snabb rehabilitering av trafikskadade lyftes i Finland fram som en klar förbättring för skadelidande. Det kan knappast vara negativt om man också i Sverige kan skapa en ordning innebärande att man snabbt sätter in effektiva och tillräckligt omfattande rehabiliteringsinsatser. En sådan ordning minskar påfrestningarna för de skadelidande, förbättrar möjligheterna att återgå till arbete och ger också andra samhällsekonomiska vinster.

Herr talman! Jag går nu kort över till det som Egon Frid lite mer specifikt berör, nämligen frågorna om skaderegleringen.

Egon Frid säger i sin interpellation att den som drabbats av en skada ofta är i underläge gentemot försäkringsbolaget. Till att börja med kan det framhållas att skaderegleringen sker utifrån försäkringsvillkoren som är en del av ett avtal mellan försäkringsbolaget och den enskilde. Det är fråga om tillämpningen av de försäkringsvillkor som finns. Sedan kan man ha en uppfattning om att vara i underläge om man inte får den skadeersättning som man kanske har räknat med att få.

Det är också viktigt att skaderegleringen är utformad på ett rättssäkert sätt, att lika fall behandlas lika. Där har Trafikskadenämnden spelat en väldigt stor roll genom att utveckla praxis men också när det gäller de ersättningar som betalas ut för olika typer av skador.

Trafikskadenämndens sammansättning nämnde Egon Frid. Det finns alltså tre typer av ledamöter där: så kallade lagkunniga ledamöter, ledamöter med ingående kunskaper och erfarenhet av personskadereglering från försäkringsbolagen samt lekmanaledamöter som förordnats efter förslag från de fackliga organisationerna. Hur man skulle kunna ha en annan ordning har jag lite svårt att se. Utredningen förordar inte någon förändring i den här delen.

Anf. 37 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Egon Frid och jag har klarat upp att det är olika ansvarsområden, och därför ska jag inte och kommer inte heller att gå in på bland annat nämndernas sammansättning. Det har dessutom Anti Avsan gjort på ett klart och tydligt sätt. Det finns dock möjlighet att fortsätta dessa debatter med berörda statsråd i interpellationer eller skriftliga frågor.

Bakgrunden till att vi över huvud taget tillsatte en utredning av detta slag var att vi ville se hur man skulle kunna förebygga skador i trafiken, reducera antalet skador och förstärka bland annat rehabilitering. Det handlar om att trafikvett ska löna sig och att ett riskbeteende ska kosta. Det var bland annat av dessa anledningar som vi tillsatte utredningen.

Fortsatt är detta viktiga frågor att arbeta med, och jag vet att man också gör det mycket intensivt när det gäller trafiksäkerhet och forskningsfrågor. Det är alltså ingenting som inte görs på grund av att vi nu inte går vidare med utredningen. Konsekvensen och kostnadshöjningen som detta skulle medföra är regeringen dock inte beredd att lägga på trafikanterna i dag.

Anf. 38 EGON FRID (v):

Herr talman! Grunden för denna interpellation är naturligtvis att vi i Vänsterpartiet är djupt oroade över situationen för trafikskadade och anser att det är hög tid att se över hur personer som skadas i trafiken ska kunna få sitt behov av ekonomiskt rättsskydd bättre tillgodosett. I ljuset av detta är situationen för trafikskadade egentligen än värre.

Ministern för fram argumentet att en utredning tillsatts utifrån trafikanternas riskbeteende och utifrån att de som är trafikskadade har haft ett större riskbeteende än andra. Jag tycker att det är klart felaktigt att ha den synen på människor som vistas i trafiken. Det finns nämligen ingenting som säger att trafikskadade har haft ett större riskbeteende.

Oftast är det så att en trafikskadad person har råkat finnas på fel ställe vid fel tillfälle och blivit påkörd av någon som hade ett felaktigt riskbeteende men kommer undan med sin självrisk. Den trafikskadade får däremot leva hela livet med enorma konsekvenser av till exempel en trafikolycka – man är skadad och drabbas av långa rättsprocesser, personligt lidande och inkomstförluster som man dessutom får driva rättsprocesser kring. Jag delar alltså definitivt inte synen på varför översynen behövde göras.

Skillnaden mellan Sverige och Finland är att vi har två olika system för hur vi har byggt upp den generella välfärden, och Finland har oftast en annan lösning än Sverige som av tradition värnar den generella socialförsäkringen, den generella sjukvården och de generella insatser som också ska stå för rehabilitering av trafikskadade. Däri ligger alltså dessa grunder.

Eftersom denna interpellation – och det är väl riktigt i grunden – är ställd till Cristina Husmark Pehrsson som faktiskt ansvarig för hur Trafikskadeutredningen ska tillämpas och hur utredningens förslag ska behandlas handlar det ändå om vad ministern anser att vi kan göra och vad som behöver göras för att samfällt förbättra situationen för de trafikskadade. Att ta upp detta är ett av syftena med interpellationen, även om jag har tagit upp specifika delar.

En av de viktiga frågorna att ta upp är att det även om Trafikskadenämndens syfte är vällovligt, vilket jag också betonar i interpellationen, handlar om hur den är sammansatt. Hur rättssäker är processen, och vilken trygghet känner de trafikskadade? Skulle en annan sammansättning i Trafikskadenämnden kunna förbättra balansen så att Trafikskadenämndens objektivitet blev starkare?

Naturligtvis har försäkringsbolagen – och det är detta trafikskadade drabbas av – egna ekonomiska intressen att driva processer som blir gynnsamma och ekonomiskt fördelaktiga för dem. Det går naturligtvis ut över den trafikskadade som får sämre ersättningar. Även om man försöker tillämpa avtalet i försäkringen på rätt sätt finns det starka ekonomiska intressen för att försäkringsbolagen ska vinna över den trafikskadade. Det är tydliga signaler vi får.

Anf. 39 ANTI AVSAN (m):

Herr talman! Det är intressant att höra Egon Frid. Egon Frid står nämligen i själva verket och argumenterar för premiehöjningar för skadevållare när han ondgör sig över hur de skadelidande drabbas på grund av hur andra till exempel framför sina fordon. Det är klart att det är skadevållare som ska betala, eller i varje fall deras försäkringsbolag.

När det gäller Trafikskadenämnden finns det alltid påståenden från personer som inte får bifall till sin talan, vilket i ett senare skede också kan prövas i domstol, att nämnden eller domstolen brister i objektivitet. Jag kan dock inte se att Egon Frids lösning är något som skulle göra objektiviteten större. Den typ av sammansättning man har i Trafikskadenämnden är inte helt ovanlig i olika typer av organ, och om vi tittar på domstolsväsendet ser vi också vissa likheter med Arbetsdomstolen.

Egon Frid har nämnt att trafikskadades erfarenhet ska ha särskild betydelse, och det kan jag inte förstå. Det är väl närmast så att det kan strida mot grundläggande rättsprinciper. Vad den trafikskadade har erfa-

rit i ett ärende kan knappast läggas till grund för prövningen i ett annat, enskilt fall. Där förstår jag alltså inte hur man tänker, men det är inte helt ovanligt när det gäller olika förslag från Vänsterpartiets sida.

När det sedan gäller möjligheten till ombud vill jag påpeka att det finns något som kallas det frivilliga åtagandet, att försäkringsbolag ändå tillhandahåller ombud. Det har visat sig att det är till fördel för utredningen, både för försäkringsbolaget och för den enskilde, och jag vill nog påstå att det inte är helt ovanligt.

Anf. 40 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! När det handlar om trafikskadades situation handlar det väldigt mycket om att det i första hand är personen som ska få hjälp att komma på benen, känna sig frisk och kunna komma tillbaka till sitt arbete. Man har ont och behöver kanske en operation, man behöver rehabilitering, och detta behöver ske snabbt och rätt.

Det är inte säkert att Trafikskadeutredningen och dess förslag vore den största hjälpen; det viktigaste är att se till att det finns resurser ute i sjukvården. Därför har denna regering också satsat mycket pengar på sjukvården – kömiljarden, rehabiliteringsgarantin och så vidare. I takt med att personal ute i Sveriges kommuner och landsting blir friskare och inte är sjukskrivna lika mycket ser vi också att landstingen och kommunerna fått betydligt lägre premier. De får resurser över att också kunna satsa på de nära frågorna runt att på olika sätt hjälpa människor till våra trygghetssystem, inte minst.

För att hjälpa trafikskadade är det som sagt inte alltid Trafikskadeutredningens förslag som är det mest avgörande, utan det är många gånger så att man får vård och behandling och inte är fast i långa köer. Man ska få arbetslivsinriktad rehabilitering samt hjälp och stöd att förhoppningsvis komma tillbaka till sitt vanliga arbete.

Anf. 41 EGON FRID (v):

Herr talman! En del i den specifika fråga jag tar upp är naturligtvis Trafikskadenämndens sammansättning, och en annan del är den rättssäkerhet de trafikskadade känner utifrån de bedömningar som görs i utredningar av Försäkringskassan och försäkringsbolagen. Där finns också läkarnas dubbla eller flerdubbla roller.

Det är en oerhört viktig fråga att ta upp. Många känner sig drabbade med tanke på hur de som trafikskadade har blivit behandlade vid utredningar när det gäller beslut. De känner sig tredubbelt i underläge utifrån att de läkare som de anlitar för bedömningar har lojaliteter med myndigheterna och försäkringsbolagen. Denna utsatthet måste vi försöka förändra. Vi måste förskjuta balansen mellan de drabbade och dem som intygar i utredningarna. Balansen måste bli bättre.

Naturligtvis handlar det – och det är jag mycket väl medveten om eftersom vi själva förordar att rehabilitering ska ske inom ordinarie sjukvårdssystem och sjukvårdsverksamhet – om att satsa på sjukvården. Vi måste satsa mycket på rehabilitering. Det var en liten skönsmålning som ministern gjorde av hur situationen ser ut och vad regeringen har gjort. Regeringen hade definitivt kunnat göra mer.

Här handlar det om specifika frågor om maktförhållanden, den utsatt-
het som de trafikskadade känner och vilket stöd de kan få för att få bra
bedömningar utifrån sin rätt.

Jag hoppas verkligen att ministern kan ta till sig de här synpunkterna,
och jag lovar att återkomma och ställa de andra frågorna till respektive
statsråd.

Anf. 42 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! När det gäller våra siffror är det ingen skönmålning,
utan de är hämtade ur budgetpropositionen för 2010, så det går bra att
läsa där.

Jag vänder mig kraftfullt mot Egon Frids misstänkliggörande av lä-
karna. De har en moralisk och etisk riktlinje som de arbetar efter. De är
inte alls på något sätt köpta eller har lojaliteter mot myndigheter eller
försäkringsbolag. De har sin lojalitet mot patienter, mot dem som är
sjukskrivna. Allting annat vänder jag mig bestämt emot.

Det som Egon Frid framför nu borde ni diskutera med era partner i
oppositionen, nämligen Miljöpartiet. Jag läser i Mitt i Trafiken nr 1 2002.
Där säger Karin Svensson Smith: Att lyfta ut trafikförsäkringen ur social-
försäkringen är rätt och kommer att leda till större trafiksäkerhet. Det
säger Miljöpartiet i denna fråga och menar att man ska skicka sjukvårds-
räkningen till fordonsägare i stället för till allmänheten. Det är rimligt att
bilismen bär sina egna kostnader, vilket de inte gör i dag.

Ska ni inom oppositionen bli eniga i denna fråga är det lämpligt att ta
en diskussion med Miljöpartiet. Det vore väldigt bra att fortsätta den
diskussionen så att oppositionen blir enig i denna fråga, för ni verkar vara
oeniga om vem som ska bära kostnaderna.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2009/10:230 om hemtjänsttaxor

Anf. 43 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Eva Olofsson har frågat mig om jag avser att ta initiativ
till en översyn av avgifterna för hemtjänst.

Riksdagen antog 2001 de nya nationella bestämmelserna om avgifter
inom äldre- och handikappomsorg. Ett syfte var att göra kommunernas
avgiftssystem mer lika i vissa avseenden. Ingen skulle behöva söka för-
sörjningsstöd för att hemtjänstavgiften var för hög. Enhetliga bestämmel-
ser för beräkning av inkomst och avgiftsunderlag infördes. Nationella
bestämmelser om förbehållsbelopp och högkostnadsskydd infördes
också. Förbehållsbeloppet syftar till att tillförsäkra dem med låga dispo-
nibla inkomster ett tillräckligt ekonomiskt utrymme för normala levnads-
kostnader innan avgiften till kommunens äldreomsorg bestäms. Har den
enskilde varaktiga merkostnader kan det ge rätt till ett högre förbehålls-
belopp. Avgiftstaket syftar till att skydda dem med höga inkomster mot
orimligt höga avgifter. Den enskilde har också rätt att överklaga kommu-
nens beslut om avgift.

De skillnader som finns mellan kommunernas avgifter för till exempel hemtjänst följer av de befogenheter kommunerna har enligt kommunallagen. Kommunala avgifter är ett viktigt styrmedel och bidrar också till finansiering av verksamheter. Kommunerna har således rätt att inom ramen för de nationella bestämmelserna ta ut avgifter för hemtjänst med förbehåll att avgifterna inte får överstiga kommunens självkostnad.

Socialstyrelsens uppföljningar visar att reformens syften har uppfyllts. Ingen behöver avstå från att söka hemtjänst av rädsla för att inte ha tillräckligt med pengar för att klara sina normala hushållsutgifter. Ingen riskerar heller att drabbas av orimligt höga avgifter. Förändringarna i kommunernas avgiftssystem inträffade framför allt vid införandet av bestämmelserna. I de kommuner som infört en hög timtaxa eller enhetstaxa når de flesta redan vid en liten insats en avgiftsnivå som motsvarar hela det individuella avgiftsutrymmet. De länsrätter som har prövat avgifternas skälighet har bedömt att de understiger kommunens självkostnad.

Det är följaktligen så att avgifterna i till exempel Göteborg, Vingåker eller någon annan kommun är resultat av lokala politiska beslut grundade på lokala prioriteringar och i allra högsta grad genomtänkta överväganden. Är det billigare att bo och leva i till exempel Vingåker än i Göteborg? Innebär en hög avgiftsnivå att kommunen kan satsa på en högre kvalitet? Vad vill man prioritera i nästa budget? Det kommunala självstyret är en lika självklar som väsentlig del av den svenska demokratin.

Anf. 44 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag har till äldreomsorgsminister Maria Larsson ställt frågan om hon mot bakgrund av de stora skillnaderna runt om i landet i hemtjänsttaxorna är beredd att ta initiativ till att se över dem.

I det svar som ni hörde och som jag fått hänvisas helt och hållet till det kommunala självstyret. Jag är självklart inte nöjd med det.

Bakgrunden till min interpellation är följande. När jag reste runt i landet och besökte äldreomsorg i olika kommuner träffade jag på alltför höga timavgifter och insåg att den avgift som finns i min hemstad Göteborg, 85 kronor i timmen, inte var en normal avgift utan ett undantag, bland de lägsta i landet.

Vi i Vänsterpartiet bad då riksdagens utredningstjänst att titta på avgifterna i kommunerna för hemtjänsten. De visade på stora skillnader. Samma erfarenheter hade många pensionärer gjort som är organiserade i PRO. PRO gav ungefär samtidigt i uppdrag till journalisterna Börje Karlsson och Kari Molin att kartlägga hemtjänsttaxorna och larmen runt om i landets kommuner. Man kan läsa om resultatet i senaste PRO-tidningen. Det är ingen direkt rolig läsning, tycker jag.

Väldigt många kommuner har i dag timavgifter mellan 200 och 300 kronor. Det finns många gånger lägsta-nivå-avgifter, och det är lite svårare att se vad det innebär. Dyraste kommunen är Sunne som har en avgift som är mer än fem gånger så hög, 435 kronor i timmen, som den lägsta avgiften på 77 kronor i Järfälla. Tänk dig att du är pensionär och börjar få lite svårt med de tyngsta sysslorna hemma – städning, handling, tvätt. I Sunne kostar då fyra timmars hemtjänst i månaden 1 695 kronor. Då får man ändå några tior i rabatt på grund av maxtaxa. Fyra timmar i Järfälla kostar 308 kronor i månaden. Skillnaden mellan 1 695 kronor i

Sunne och 308 kronor i Järfälla är 1 387 kronor i månaden, eller 16 644 kronor på ett år. Det är mycket pengar för de flesta pensionärer.

Jag tycker att skillnaderna i kommunerna i dag är orimliga, och det tycker också vår största pensionärsorganisation PRO. Staffan Werme, folkpartistisk ordförande i Sveriges Kommuner och Landstings beredning för primärvård och äldreomsorg, säger i PRO-tidningen att så stora skillnader riskerar att urholka legitimiteten i systemet.

Jag är säker på att avgifter inte bara ger intäkter. Ibland är huvudsyftet med att införa höga timavgifter att styra bort människor från att använda hemtjänst även om de behöver det.

Jag vill återigen fråga Maria Larsson: Ser ministern inte något problem med de stora skillnaderna? Är ministern inte beredd att göra någonting åt saken?

Anf. 45 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! När Eva Olofsson reser runt i landet kan det kanske vara intressant att även titta på statistiken i respektive kommun. Den statistik som jag har att tillgå visar att både antalet och andelen äldre som har hemtjänst har ökat. Andelen som har hjälp i liten omfattning har också ökat. Att den avgiftsreform som vi har skulle ha medfört att äldre låter bli att söka hemtjänst kan inte ses i statistiken. Det är viktigt att påtala.

Det stämmer att taxorna skiljer sig åt. Timtaxorna skiljer sig åt väsentligt mellan landets kommuner. Det är positivt. Jag tror att Staffan Werme är aktiv inom SKL, och SKL brukar göra en översyn av sina taxor, jämföra system och så vidare. Jag tycker att det är positivt om man har ett sådant förhållningssätt och närmar sig varandra. Samtliga kommuner uppfyller, såvitt jag har kunnat förstå och se, den lagstiftning som säger att de har rätt att bestämma taxor, men de får inte ligga över det som är självkostnadsnivån.

Det är viktigt att säga att timtaxan, som Eva Olofsson i dag vill diskutera, inte är riktigt meningsfull att jämföra mellan kommunerna, för den säger inte någonting om hur snabbt en viss person når sitt individuella maximala avgiftsutrymme. Även i kommuner med låga timpriser når den enskilde ofta snabbt en avgift som motsvarar det personliga maximala avgiftsutrymmet.

Tre timmars hjälp i månaden à 85 kronor, som i Göteborg, gör att alla som har ett avgiftsutrymme på 200 kronor får betala hela summan i avgift. Omvänt blir det så att i kommuner med hög timavgift får kommunen sällan den avgiften för särskilt mycket mer än några enstaka timmar eftersom vi även har ett högkostnadsskydd. I Vingåker får kommunen inte mer än 200 kronor av dem som har det avgiftsutrymmet, trots att en timme kostar 390 kronor.

Det är ganska få kommuner som använder den gamla procentbaserade avgiftsmodellen, den som många kommuner använde tidigare. De är egentligen de enda som garanterar att inte försöka maximera avgiftsuttaget.

Jag ser inte de oroväckande tendenser som Eva Olofsson ser. Jag ser att det finns stora skillnader i timkostnader, men merparten av våra äldre som har hemtjänst beviljad har ett betydligt större antal timmar och slår i taket om de har ett utrymme som sträcker sig ända upp till taket. Vi har

alltså ett system där vi försöker begränsa så att ingen ska behöva betala för mycket – ett tak för att det ska finnas pengar kvar.

Man kan säga att detta system, som Eva Olofsson och hennes parti för övrigt applåderade när det infördes, verkar fungera ganska väl.

Anf. 46 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Vi har absolut ingenting emot att vi har ett tak, en max-taxa, så att man aldrig behöver betala mer än 1 696 kronor i månaden. Det är bra. Framför allt är det bra för dem som har mycket hjälp så att avgiften inte kan höjas kraftigt om någon behöver mycket insatser. Det är också bra att man inte längre behöver gå till socialkontoret och få försörjningsstöd för att man inte har råd att betala hemtjänstavgiften. Vi har ett förbehållsbelopp där man som ensamstående, efter att ha betalat skatt och hyra, ska ha kvar 4 787 kronor av pensionen att leva på.

Ändå styr hemtjänsttaxorna. När pensionärerna och pensionärsrörelsen nu börjar uppmärksamma de höga timavgifterna, och också agera, beror det på att avgifterna styr hur man använder hemtjänst. Det finns de som ligger på gränsen och inte har förbehållsbeloppet. Då är det en väldig skillnad på att behöva betala 350 kronor i timmen jämfört med 80 kronor i timmen. Man kan få ganska många timmar innan man kommer upp i 1 696 kronor om man betalar 85 kronor i timmen. Däremot räcker det inte till många timmar om man betalar över 400 kronor i timmen, som var fallet i Sunne. Då räcker det bara till cirka fyra timmar.

Varför är det så viktigt att tänka på hemtjänstavgifterna? När det börjar bli tungt att städa, tvätta och handla och man i början kanske har hjälp två timmar varannan månad eller en till två timmar i veckan är det bra att då ta emot hemtjänst och kunna känna att det är rimligt och att man har råd. Risken är annars att man inte tar emot den hjälp man behöver, och det kan resultera i att man snabbare behöver mer hjälp. Dessutom finns risk för att man faller eller skadar sig när man ska göra saker som man inte klarar av, och då kommer man att behöva mycket mer hjälp. Det är bra med tidiga insatser.

En hög timavgift kan också avskräcka människor som faktiskt har rätt till avgiftssänkningen. Det är inte så lätt om man går in på kommunens hemsida och läser vad det kostar i timmen. Oj, tänker man, så dyrt det blir.

Jag tror att många kommuner använder höga avgifter för att styra bort äldre människor som inte behöver så stora insatser. Det är ofta det man vill göra genom att sätta höga timtjänstavgifter; det handlar inte om att få in just de pengarna. Det som då händer är att en del människor blir utan. De som ligger mittemellan, i glappet mellan höga pensioner och att inte få avgiftssänkning, kan bli utan hjälp eller också skjuter man över den på anhöriga, på döttrarna. Det här är också en jämställdhetsfråga. Döttrarna får ett obetalt omsorgsarbete.

Jag är rädd för att stödet i framtiden kommer att innebära att pensionärer med de lägsta pensionerna hänvisas till den kommunala hemtjänsten medan mer välbeställda pensionärer anses kunna köpa privata tjänster eller få hjälp på annat sätt. Vi riskerar att få en tudelning av äldreomsorgen som vi hittills inte har haft, vilket jag tror på sikt är mycket negativt.

Det har inte gjorts någon uppföljning eller utvärdering sedan utvärderingen av avgiftsreformen och slutrapporten 2004. Jag har frågat Social-

styrelsen om de har någon statistik eller andra uppgifter och det visar sig att de i princip inte har någonting om hur det ser ut i kommunerna och hur avgifterna har utvecklats. Därför skulle jag vilja fråga Maria Larsson om inte uppföljning och utvärdering bör vara ett minimikrav så att man vet hur det ser ut i kommunerna när det gäller hemtjänstavgifter, att man alltså utvärderar den utveckling som är på gång.

Anf. 47 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Visst vet vi en del om vad som har hänt efter 2004. Det berättar Socialstyrelsen för oss. Antalet som har hemtjänst har ökat och totalt sett är det en högre andel av de äldre som har hemtjänst efter att avgiftsreformen genomfördes. Det är positivt att allt fler äldre får hjälp. Sedan finns det naturligtvis alltid skäl att efter en viss tid utvärdera reformer, men vi har inga indikationer på att människor i vårt land inte skulle ha råd eller möjlighet i och med den reform som infördes, den som också Eva Olofsson då tyckte var väldigt bra och som hon sade var ett steg mot ökad jämlikhet.

Jag tycker att det är bra att det finns ett högkostnadsskydd. Jag tycker också att det är bra att det finns ett förbehållsbelopp så att man har utrymme för utgifter för personligt ändamål utan att det belastar avgifterna för hemtjänsten. Vi ser att det är olika avgifter i olika kommuner, men återigen: När det gäller utfallet för den enskilde är det inte relevant att enbart titta på timtaxan eftersom det är så mycket som spelar in. När andelen och antalet ökar ser vi att hemtjänsten kommer fler till del.

Det som hänt är att vi fått en del privata serviceföretag som levererar tjänster till ett lägre pris än kommunens hemtjänst. Här kan vi se att en del då väljer annorlunda, men låt oss komma ihåg att kommunen bara får ta ut ett självkostnadspris. Ibland finns andra leverantörer som kan leverera till ett lägre pris, med samma servicefunktion, och då är det upp till den enskilde att välja vem han eller hon vill anlita. Detta har ökat och expanderat genom LOV.

Jag ser positivt på att vi får ett antal ytterligare serviceföretag som vill leverera tjänster till äldre och skulle därför vilja fråga Eva Olofsson om inte hon också tycker att det är en positiv utveckling att vi får fler entreprenörer som, när det uppstår konkurrens, kan pressa priserna. Det kanske till och med gör att en del kommuner kan få anledning att se över sin organisation för att se om de har den bästa prisbilden och den bästa servicen. Det kan behövas en organisationsförändring både här och där.

Som sagt är jag glad över utvecklingen att allt fler äldre får hemtjänst i vårt land. Men min fråga är: Vilket är syftet med Eva Olofssons översyn? Vill hon lagreglera på ett annorlunda sätt när det gäller hemtjänst-taxorna, eller är det så att Eva Olofsson också har respekt för det kommunala självstyret, som är en grundbult i den svenska demokratin?

Anf. 48 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Först vill jag svara att det är onödigt att börja diskutera maxtaxan och förbehållsbeloppet. Det är någonting vi hela tiden har varit för och aldrig har kritiserat.

Vad vi diskuterar nu är om det räcker. Behöver man titta över detta mer? Ett första steg tycker jag är att utvärdera och titta. Jag vet också att fler med mindre insatser har fått hemtjänst. Men det finns ingen statistik

över hur det slår i Sunne jämfört med i Järfälla eller i Göteborg, jämfört med en kommun som har tre gånger så hög avgift, eftersom Socialstyrelsen över huvud taget inte har uppgifter kopplade till taxor eller ens vet hur taxorna ser ut. De svarade mig att de inte fått något uppdrag att titta på detta och därför inte gör det. Det tycker jag är ett skäl till förändring. Ett första steg vore väl att ge Socialstyrelsen i uppdrag att titta på detta, så att man kan få ut uppgifter utan att behöva anställa två journalister som ägnar månader åt att gå igenom det och ta fram hur det ser ut i Sverige.

För det första ska vi titta och utvärdera. Jag tycker att det vore väldigt bra om kommunerna tog sig själva i kragen och, som Staffan Werme sade, förde en dialog om huruvida det är rimligt med så här stora skillnader. Men om skillnaderna fortsätter att vara så här stora kommer det naturligtvis att bli ett ökat tryck på att man ska sätta någon form av tak på timavgiften. Det var så maxtaxan och det andra växte fram. Kommuner misskötte sig – inte alla, men tillräckligt många.

Det är skillnad att få hjälp genom socialtjänstlagen. Det är en rättighet man har. Men det finns ingen rättighet att det ska finnas företag med hushållsnära tjänster. Jag tror inte heller att det är genom konkurrens vi ska få kommunerna att sänka sina avgifter, utan de må ta sitt ansvar för att äldreomsorgen ska vara ekonomiskt tillgänglig för de äldre i kommunerna. Det är bra att äldre, kvinnor och män, kan efterfråga hemtjänst när det börjar bli svårt att klara hemsysslor och att den inte kommer först när man har försökt alldeles för länge, blivit alltför dålig och kanske till och med råkat ut för en olycka, till exempel ramlat när man städat själv.

Anf. 49 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Man kan naturligtvis göra fler uppföljningar, men Eva Olofsson har lite olyckligt bara siktat in sig på timbeloppet, vilket inte är det avgörande för flertalet personer, eftersom det finns andra system som reglerar i bägge ändar.

Det jag tycker är riktigt viktigt, men som den tidigare regeringen tyvärr aldrig gjorde, är att fråga de äldre själva vad de tycker om hemtjänsten som de får levererad och hur de upplever den. Om jag jämför Göteborg och Vingåker kan jag se att man tycker att tryggheten är bättre i Vingåker än i Göteborg. Man tycker att hjälpens omfattning är bättre i Vingåker än i Göteborg. Det säger något om att kvalitetsaspekterna också är viktiga. Hjälpens utförande är bättre i Vingåker än i Göteborg när vi frågar de äldre själva. Det är för mig kanske det allra mest centrala: att de äldre är nöjda med den hjälp de får. Ingen ska behöva välja bort hemtjänst av ekonomiska skäl, men statistiken säger inte heller att så skulle ske. Ingen ska behöva använda sig av socialbidrag för att klara sin hemtjänsträkning.

För mig är det också viktigt att biståndsbedömningen sker på ett likartat sätt. Det här är någonting som är väldigt olika, och där menar jag att kommunerna måste agera mer likartat. Därför ger vi nu ett uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram riktlinjer för biståndsbedömningen, så att den sker på ett mer likartat sätt. Jag tror att olikheterna är betydligt större där än när det gäller hur mycket man betalar.

Äldre ska också bestämma själva över hur hjälpen ska utformas och när den ska ges. Här stärker vi lagen genom den proposition som vi har

lämnat till riksdagen den här veckan. Man ska ha möjlighet att bestämma vem som ska kunna hjälpa en. Man ska kunna välja leverantör. Det är en förändring som Eva Olofsson och hennes parti sade nej till när vi lade fram förslaget om LOV här i kammaren. Vi har börjat fråga de äldre själva i öppna jämförelser och brukarundersökningar. Vi har genomfört åtskilliga förbättringar när det gäller hemtjänstens insatser till äldre, och vi kommer att fortsätta det förbättringsarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2009/10:80
2 mars

Svar på
interpellationer

8 § Svar på interpellation 2009/10:227 om ny lag om fastställande av könstillhörighet

Anf. 50 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! LiseLotte Olsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska transfobin i samhället samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att modernisera lagen om fastställande av könstillhörighet.

Självklart ska personer som är transsexuella inte drabbas av diskriminering, trakasserier eller våld till följd av sin läggning. Vad det handlar om är att hitta lösningar som faktiskt underlättar och förbättrar.

När det gäller frågan om åtgärder för att minska transfobin i samhället vill jag erinra om att Socialstyrelsen har gett en extern utredare i uppdrag att se på samhällets resurser i form av vård och stöd till transsexuella och intersexuella personer. I uppdraget ligger att lämna konkreta förslag på hur samhället ska kunna förbättra sina insatser till de berörda grupperna. Särskilt ska insatser inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten belysas. Uppdraget ska redovisas till Socialstyrelsen senast den 15 juni 2010.

Därutöver har regeringen givit ett uppdrag till Ungdomsstyrelsen att bland annat genomföra en fördjupad analys av hälsosituationen för bland annat unga transpersoner. Detta uppdrag redovisades i förra veckan och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

En annan viktig åtgärd som regeringen vidtagit är att könsöverskridande identitet eller uttryck sedan den 1 januari 2009 utgör en diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen (2008:567).

När det gäller frågan om modernisering av lagen om fastställande av könstillhörighet är mitt svar, liksom tidigare, att lagen inbegriper en rad komplexa frågeställningar där konsekvenser av olika slag behöver analyseras och belysas. Som jag lämnat besked om i ett frågesvar nyligen fortsätter beredningsarbetet. Några ytterligare uppgifter om tidsplanen för arbetet har jag emellertid inte.

Anf. 51 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Naturligtvis vill jag börja med att tacka för svaret. Interpellationen skrev jag som en fortsättning på den fråga som ministern nämnde. Jag var nämligen inte nöjd med det svaret, som var väldigt tunt, och tyckte att vi kunde debattera detta i kammaren lite mer.

I interpellationen ställer jag två frågor som jag menar hör ihop. Så länge vi som lagstiftare inte förmår förbättra och förändra livsvillkoren för transpersoner sänder vi signaler om att den här frågan inte är speciellt viktig.

I snitt har det varit mellan 45 och 50 personer de senaste åren som har ansökt om könsbyte. Det är alltså inga mängder. Men för de personerna är det direkt avgörande att få tillgång till detta för att kunna få ett bra liv.

Jag gör vad jag kan när jag gång på gång tar upp frågan med socialminister Hägglund, som är ansvarig. Jag önskar att ministern tar sitt ansvar och gör det han kan. Men jag tycker att det verkar som att ministern har svårt att föra frågan framåt. Jag ska ge ett exempel på vad jag menar.

I svaret hänvisar Göran Hägglund till ett uppdrag till Ungdomsstyrelsen att göra en analys av hälsosituationen för unga transpersoner. Men för drygt ett år sedan kom en rapport som Statens folkhälsoinstitut gjorde. Varför ska man göra en ny när all kunskap redan finns? Den rapporten täcker väldigt mycket och säger väldigt mycket. Är det ett sätt att förhålla frågan för att slippa ta i den?

All forskning som finns visar att fobin mot transpersoner är utbredd i samhället. I gruppen transsexuella är psykisk ohälsa, som självmordstankar och negativa känsloupplevelser, väldigt vanligt förekommande. Särskilt hos yngre personer är det vanligt med depressioner, missbruk och självmord. Det är alltså vanligare hos dem än hos resten av befolkningen. Den psykosociala hälsan för unga personer inom HBT-gruppen är kopplad till det sociala stigma, den isolering och det främlingskap som finns i samhället för de här personerna. Efter att individen fått möjlighet att genomgå könsbyte brukar problemen minska.

Som sagt vet vi allt det här. Men varför händer ingenting? Den lag som nu gäller för fastställande av könsidentitet har varit i princip oförändrad sedan 1972. Var och en kan förstå att mycket har hänt sedan dess. Synsätt, värderingar och medicinska möjligheter har förändrats. Det har hänt mycket på 38 år. Men fortfarande är det så att transpersoner tvingas söka hjälp och vård utomlands. Man åker till exempel till USA och Thailand.

Det betyder att det är bara de som har ekonomiska möjligheter som kan göra det. De andra får vara kvar och får kanske vänta väldigt länge. Visst är det väl socialministerns ansvar att även personer i den här gruppen ska få den vård de behöver för att må bra?

Jag menar att det finns väldigt mycket gjort i den utredning som kom för tre år sedan. Det var inte allt som var bra i den. Det är helt klart. Men det finns mycket att ta där, och det är en väldigt bra början till att få en ändring i den nu gällande lagen. Man skulle kunna skynda på detta. Det är svåra och komplexa frågor. Vill man kan man också nå fram i dessa frågor och våga ta i dem.

Jag har i flera tidigare frågor och interpellationsdebatter efterlyst en modernisering av könstillhörighetslagen. Jag får alltid samma svar: Beredningsarbetet fortsätter. I svaret i dag får jag också veta det, men jag får inte veta någon tidsplan.

Vet ministern vad beredningsarbetet består av, och kommer någonting att hända under den här mandatperioden?

Anf. 52 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Det är egentligen sorgligt att vi ska behöva stå här och debattera denna fråga. Vi kommer säkert i kammaren att ha anledning att diskutera diskriminering och trakassering av transpersoner. Det är en utsatt grupp, och det har bevisats tidigare. Varför man nu igen har tillsatt en utredning har jag lite svårt att förstå. Det kanske ministern kan ge svar på.

Folkhälsoinstitutet har tidigare tittat på detta. RFSL:s ungdomsförbund har gjort en kartläggning bland sina medlemmar där man kan se att transpersoner var den grupp som mådde absolut sämst av alla grupper. Därmed inte sagt att andra hbt-personer mådde så mycket bättre. Men det var ingen tvekan om att det var den grupp som hade det allra jobbigast. Det tror jag att vi kommer att kunna diskutera här i många år framöver.

En av de politiska åtgärder som man borde kunna kräva av parlamentet för att underlätta är en modernisering av lagen om fastställande av könstillhörighet och reglerna. När kan man börja behandlingen? Hur lång ska den vara? Hur ska utredningen gå till? Det är sådana praktiska saker som man behöver lösa.

Jag håller med LiseLotte Olsson, och det gör säkert också socialministern, att det finns svåra bitar i utredningen som man behöver reda ut. Det gäller inte minst kastreringen, som är en svår fråga. Också jag inser att den är komplex.

Det innebär inte att utredningen börjar bli lite väl gammal, nästan hamnat i en skrivbordslåda och inte kommer att tas upp. Den var praktiskt taget klar i samband med att socialministern tillträdde. Den lades i varje fall fram en kort tid därefter. Remisstiden har för länge sedan gått ut.

Det finns förstås övriga överväganden att göra, men de kan inte vara så svåra. Socialministern är chef för ett departement som varje dag har väldigt komplicerade frågor att hantera. Därför är det för mig en gåta varför detta arbete ska ta så extremt lång tid. Det är inte mer komplicerat än många andra svåra frågor som avgörs i Regeringskansliet varje dag.

Det är väl bra att inte transpersoner ska trakasseras. Men den här regeringen har inte underlättat när man har tagit bort brottsofferjouren som man tidigare hade ett litet men dock ett anslag till. Den arbetade med att försöka hjälpa inte minst transpersoner som råkade illa ut. Det är en väldigt skör grupp. Den finns oftast inte i de små städerna på grund av att människor flyr till storstaden. De är flyktingar i sitt eget land.

Man kan inte vidta de förhållandevis enkla politiska åtgärderna. Det är en sorgens dag i det svenska parlamentet när vi åter måste fråga: Varför händer det ingenting? Lagstiftningen är från 70-talet. Jag tror inte att det finns mycket lagstiftning på sjukvårdens område som har så gamla anor att vi kan titta på dem 30–35 år tillbaka i tiden.

Det skulle vara välgörande om socialministern kunde säga åtminstone något så när i tiden när han avser att lägga fram en proposition.

Anf. 53 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Tack för möjligheten till en diskussion om en fråga som rör, precis som LiseLotte Olsson sade, en grupp som sannolikt inte är särskilt stor. Men för de personerna spelar våra göranden och låtanden en väldigt stor roll. Det har diskussionen här visat på två plan.

Det handlar om hur vi bemöter dessa personer och att det finns en attityd som är positiv och i varje fall inte direkt negativ. Våldigt mycket av den psykiska ohälsa som är utbredd hos dessa personer är resultatet av omgivningens attityder och syn. Det gör att de känner en väldig osäkerhet och ibland drabbas av psykisk ohälsa. Det drabbar inte minst unga formbara personer i ett väldigt känsligt läge.

Jag har fått två frågor i LiseLotte Olssons interpellation. Den ena handlar om attityder och vad vi kan göra i samhället för att minska fobier som möter dessa personer. Jag har försökt att belysa en del av det vi gör. Det handlar om att skaffa ett bättre kunskapsunderlag men också sådant som rör den direkta lagstiftningen.

Diskrimineringslagen innehåller, som jag nämnde, att könsöverskridande identitet eller uttryck sedan den 1 januari 2009 är en diskrimineringsgrund. Det är ett betydelsefullt steg. Det löser verkligen inte alla problem, men det är ett bra verktyg i arbetet med de attityder som är negativa gentemot de berörda personerna.

Vi har också genom ungdomsmottagningen på Internet, umo.se, skapat en plats som gör att många som funderar kring sin sexualitet, sin hälsa och sina relationer har en plats att ställa frågor och diskutera med andra. Den webbplatsen tilldelades för övrigt RFSL:s ungdomspris 2008 för att den bidrar till information om unga hbt-personers rättigheter. Det tycker jag är bra och verksamt. Men detta löser återigen inte alla problem, utan det fordras mer.

Som är bekant för den här kammaren har vi tillskjutit väldigt mycket mer medel till psykiatrin för att vi ska bli bättre på att möta allas och inte minst unga personer, som det förefaller, ökande psykiska ohälsa. Vi har också gett ett uppdrag till Skolverket att genomföra insatser som främjar, stärker och sprider kunskap om skolans värdegrund, som också är sådant som berör attityderna.

Som jag sade i mitt inledande svar fick Ungdomsstyrelsen i uppdrag att göra en fördjupad analys av situationen för homosexuella, bisexuella och unga transpersoner. Den kom förra veckan. Analysen bekräftar den tidigare bild som fanns av unga hbt-personers utsatthet. Men den visar också på faktorer som kan stärka hälsan i den här gruppen. Den är naturligtvis ett viktigt underlag.

Jag ska återkomma till Socialstyrelsens uppdrag, som är en viktig pusselbit i sammanhanget, och också till frågan om lagstiftning, som är en väldigt svår fråga. Jag ber att få återkomma i nästa inlägg.

Anf. 54 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Göran Hägglund och jag är överens om ganska mycket i verklighetsbeskrivningen, men det finns en stor skillnad mellan honom och mig. Jag är vanlig riksdagsledamot. Jag kan väcka frågan, jag kan debattera den och jag kan pusha på. Göran Hägglund är som socialminister den som sitter på makten och kan göra någonting. Det är just därför jag tycker att socialministern är väldigt undfallande i frågan.

Jag tycker att det är dags att komma till skott. Precis som Börje och jag har sagt tidigare finns det en utredning som nu börjar bli gammal. Vi kanske måste göra om allt igen därför att det inte har hänt någonting.

När man diskuterar lagar och utredningar kan det lätt bli lite abstrakt och svårt att uppbåda den riktiga förståelsen. Därför ska jag ta ett exem-

pel från verkliga livet som belyser hur gammalmodig och felaktig den nu gällande lagen är.

Det handlar om en kvinna som tidigare har varit man, och som man har gift sig med en kvinna. Mannen genomförde sitt könsbyte i USA – något som i sig innebar stora problem och kostade mycket pengar. När nu paret efter könsbytet vill fortsätta att leva som gifta fortsätter problemen. Den nu gällande lagen, alltså den från 1972, säger att paret för att få vara gifta först måste skilja sig eftersom könsbyte kan erkännas bara för den som är ogift. Sedan får de gifta sig igen. Paret menar att detta är förnedrande, för de är ju faktiskt gifta. Samtidigt vill de ha ett erkännande av samhället. Detta är en bakväg att gå för att nå fram till erkännandet, tycker de. Deras sätt att leva, deras kärlek, deras relation – alltihop ifrågasätts av en gammalmodig lag.

Socialstyrelsens rättsliga råd är den som avgör det juridiska erkännandet av könsbytet. Rådet menar att lagen är otidsenlig och att det är konstigt att det inte har hänt något, men de är tvungna att följa den lag som gäller – och den är som sagt från 1972.

Diskrimineringsombudsmannen och RFSL säger samma sak. Varför händer ingenting? Det är ju uppenbart att det någonstans är fel när människor hamnar i det här läget. I dag har vi två lagar som egentligen strider mot varandra, könstillhörighetslagen och den könsneutrala äktenskapsbalken. Den könsneutrala äktenskapsbalken är modern – vi antog den för ett år sedan – och den andra lagen är gammal. De har gått om varandra, så ingenting stämmer egentligen.

Jag undrar om ministern i väntan på den nya könstillhörighetslagen, som nog inte kommer under den här mandatperioden, kan tänka sig att lagstifta om att man inte ska behöva vara ogift för att få ny juridisk identitet.

Anf. 55 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Låt mig hänga på det sista som LiseLotte Olsson sade om det orimliga i några saker i den nuvarande lagstiftningen som gör det hela så mycket svårare. Just kravet att man måste vara ogift är orimligt för många människor som har gått igenom en ganska svår period tillsammans i sitt äktenskap och kommit fram till att könsbyte nog är det enda sättet för att de ska kunna leva tillsammans på ett bra sätt i framtiden.

Detta fortsätter år ut och år in. Det är en så påtaglig sak. Jag känner åtminstone tre fyra par som har skilt sig just av detta skäl. Jag tycker att det är dumt, och dessutom normativt från samhällets sida. Vi borde i stället säga: Vi slår vakt om att två människor som älskar varandra ska kunna leva tillsammans. Det tycker jag är en avgörande punkt, inte minst för er kristdemokrater.

Den andra frågan kvarstår fortfarande. Även om det har varit mycket debatt om den nuvarande lagstiftningen när det gäller att man ska kastre-ras är detta ett faktum i den gamla lagstiftningen, som får fortsätta. Jag tror inte att jag har hört någon som inte har kritiserat utredningens förslag på grund av just detta. Kastreringen är väl något som så gott som alla i princip har kritiserat.

Därför är detta så ofattbart. Jag tror att vi alla är överens om att på dessa två punkter är lagstiftningen felaktig i dag. Varför kan vi då inte

lite snabbt fixa det som vi ser har blivit felaktigt? Det finns andra saker i lagstiftningen som är lite komplicerade, men jag är övertygad om att man kan lösa detta.

Jag tycker att det är konstigt att vi inte kan få se någonting och att ministern inte kan presentera något. När kan vi få se ett lagförslag på området? Min tolkning är att det inte finns någon vilja i regeringen som det ser ut nu.

Anf. 56 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag tackar för inläggen. LiseLotte Olsson börjar med frågan om att det finns en skillnad mellan hennes roll som riksdagsledamot och min roll som regeringsföreträdare. Det håller jag med om. I riksdagsledamotens roll ingår som sagt att vara pådrivande och frågande: Varför händer det inget? Varför går det så långsamt? I min roll ingår det att ta hänsyn till att detta är en ganska krånglig process. Jag ska genomföra det här, och då blir saker och ting knepigare än för den som bara behöver vara blåslampa. Blåslampor är viktiga, men vi måste sköta det här på ett klokt och förnuftigt sätt.

Här har genom de inlägg som har gjorts beskrivits ett par av de knepigheter som finns där utredaren kanske inte har hjälpt oss hela vägen fram. Det gör, som ni är väl medvetna om, att vi för att kunna göra en lagstiftning måste ha ett nytt arbete för att ha ett underlag för nya förslag.

I de samtal som jag har fört med personer som är berörda av gällande lagstiftning och av en lagstiftning som den kommer att se ut i framtiden har det funnits en stor ångest och förtvivlan över en del av förslagen. Jag skulle kunna agera snabbt, och det snabbaste sättet är att ta utredningens förslag rätt upp och ned och lägga fram dem för riksdagen. Men då tror jag inte att vi skulle få en bra lagstiftning. Framför allt skulle berörda personer då uppleva att det finns minst sagt betydande problem med en sådan lagstiftning. Därför måste vi gå igenom detta och göra en helhet som kan fungera.

Jag är i dag på ganska goda grunder ovillig att lämna ifrån mig någon tänkt tidsplan. Jag vill göra jobbet och vara så nära att jag ser att detta går att genomföra innan jag lägger fram någon tidsplan. Jag hoppas att ni respekterar det.

Det finns inte någon ovilja från min sida att åstadkomma bästa möjliga lagstiftning för de här personerna. Jag inser – så gott man nu kan det som utanförstående – att detta är ett jättebekymmer för enskilda människor, och inte bara för just dem utan också för människor omkring dem, som anhöriga och andra. Därför gäller det att vi hittar en lagstiftning om vilken om inte alla så åtminstone tillräckligt många säger: Det här är precis vad vi behövde. Det här är den lagstiftning som vi tror kan hålla under många år och som fungerar för de personer som är de närmast berörda.

Anf. 57 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Utifrån våra olika roller kan vi ändå säga att vi båda har ett ansvar. Jag har mitt ansvar, och ministern har sitt ansvar. Jag tycker att det i det ansvaret ska ligga att man ska våga ta i de här svåra frågorna. De är komplexa och kanske inte så lätta att förstå för alla. Det fordras att

man ska läsa in ganska mycket och träffa människor för att verkligen på djupet förstå hur viktig frågan är för det femtiotal personer den berör.

Vi är överens om att den utredning som nu har legat i mer än tre år inte var riktigt bra. Men jag undrar: Vad har hänt? Har den bara legat stilla i tre år? Eller har ministern satt i gång med det arbete som han nu menar måste göras? Det kan jag hålla med om, trots att jag i och för sig tycker att det borde ha startat för flera år sedan.

Finns det några tankar eller planer eller något hopp – eller hur jag nu ska uttrycka saken – om att vi kommer att få se någonting under ministerns tid? Hur långt borta i tiden är det, och vad händer på Regeringskansliet?

Anf. 58 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Nu har det nämnts här många gånger att detta är en lagstiftning som är gammal och omodern. Den blir allt äldre för varje dag som går; det ligger i sakens natur. Men jag vill bara påminna om att det har gått en tid från 1972 till 2006 när jag hade ett mycket begränsat inflytande över regeringens arbete. Jag kan överblicka den tid som jag själv har ansvarat för just de här frågorna.

Efter det att utredningen kom in pågick som vanligt ett remissarbete som avslutades i slutet av 2007. Jag medger utan vidare att det har tagit lång tid sedan dess. Därefter fördes samtal med många berörda och experter av olika slag som ville ge sin synpunkt på det här.

Det framgick ganska tydligt att det fanns betydande problem med det framlagda förslaget. Vi är fortfarande i det skedet att vi behöver skilja ut vad vi behöver ett bättre underlag om. Jag tror att det är värt att ta ytterligare en samtalsrunda med berörda personer i det här sammanhanget.

Den här frågan finns inte – och det tror jag att ledamöterna har sett – i regeringens propositionsförteckning. Det innebär att vi inte kommer att lägga fram några förslag under våren. Därmed kommer det inte heller att kunna bli något riksdagsbeslut på den här sidan valet, utan det blir en fråga för den kommande regeringen som får ta över stafettpinnen och föra den här frågan i mål. Den är angelägen. Jag är angelägen om att vi ska få en lagstiftning som är uppdaterad, ligger i tiden och fungerar för de människor som är närmast berörda.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2009/10:240 om Riksrevisionens kritik mot jobb- och utvecklingsgarantin

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Luciano Astudillo har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att snabbt komma till rätta med de brister i jobb- och utvecklingsgarantin som Riksrevisionens styrelse redovisar.

Utgångspunkten är att deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin ska erbjudas individuellt utformade insatser. Även om utmaningen för Arbetsförmedlingen blir större när antalet deltagare ökar är utgångspunkten den samma. I budgetpropositionen för 2010 tillfördes Arbetsförmedling-

ens förvaltningsanslag 600 miljoner kronor, bland annat just för detta ändamål. Arbetsförmedlingen har påbörjat ett sådant arbete och jag har fullt förtroende för att Arbetsförmedlingen genomför detta på bästa sätt.

När jobb- och utvecklingsgarantin infördes i juli 2007 prioriterades ett bra stöd för personer som varit arbetslösa en längre tid. Tanken var att erbjuda insatser till *alla* långtidsarbetslösa, vilket i någon mening försvårar en utvärdering eftersom utvärderingar kräver adekvata kontrollgrupper och därtill ofta tar lång tid att genomföra. Regeringen följer dock kontinuerligt upp garantin och har till exempel gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att senast den 2 augusti 2010 redovisa en fördjupad analys av jobb- och utvecklingsgarantin. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, har dessutom initierat en uppföljning av insatserna inom garantin.

De kompletterande aktörernas bidrag till garantin bör ses i ett längre perspektiv. Jag är övertygad om att kompletterande aktörer kan bidra med ett nytänkande som gynnar de arbetssökande. I sammanhanget vill jag lyfta fram att Arbetsförmedlingen kontinuerligt jobbar med att utveckla och förbättra upphandlingen i relation till de behov de sökande har.

Slutligen vill jag återigen poängtera att regeringen kontinuerligt och noga följer utvecklingen i jobb- och utvecklingsgarantin. Riksrevisionens granskning är ett välkommet bidrag till denna uppföljning.

Anf. 60 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det börjar bli dags att utvärdera den borgerliga arbetsmarknadspolitiken under den här mandatperioden. Vilka prioriteringar har gjorts? Hur har dessa insatser mött verkligheten?

I dag är det 100 000 fler arbetslösa. 70 000 fler befinner sig i utanförskap. I den offentliga sektorn har 25 000 välfärdsarbetare blivit av med jobbet bara under det här året.

Visst slog finanskrisen till. Det gjorde att den borgerliga regeringens uppgift blev mycket svårare, men man kan inte bara gömma sig bakom den. Det är inte finanskrisens fel att den borgerliga regeringen genomgående har sänkt kvaliteten i de stödinsatser som erbjuds arbetslösa. Det har möjligtvis handlat om att få ihop pengar till de breda skattesänkningarna. Vi ser det genomgående. Vi ser det i Lyftet. Och vi ser det inte minst i jobb- och utvecklingsgarantin, och det är det som Riksrevisionen påtalar.

Det är inte heller finanskrisens fel att regeringen inte tar sitt ansvar och vidtar de åtgärder som Riksrevisionen påtalar i sin skarpa kritik av hur jobb- och utvecklingsgarantin implementerats. Vad ser vi? Jo, vi ser att det är för mycket av förvaring som leder till passivitet och för lite av utbildning som skulle kunna leda till jobb. Dessutom finns det inget individuellt bemötande, vilket regeringen säger att man vill uppnå med den här garantin.

Detta påtalades i ett läge när garantin inte var så stor som den är i dag. Nu har arbetslösheten ökat, och fler har kommit in i garantin. Då är det inte märkligt att Arbetsförmedlingen får mer resurser, 600 miljoner, som arbetsmarknadsministern säger. Det märkliga är att hälften av de platser vi hade i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning har avskaffats

sedan det förra valet och att regeringen, nu när vi har två garantier med mer än 100 000 människor, accepterar att Arbetsförmedlingen bara har en av fem i aktivt stöd.

Jag vill återigen fråga Sven Otto Littorin vilka åtgärder ministern har vidtagit med anledning av Riksrevisionens rekommendationer.

Prot. 2009/10:80

2 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 61 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Låt mig först säga att det alltid är bra med utvärderingar. Förutom Riksrevisionens rapport har regeringen, som jag nämnde i mitt första inlägg, gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att redovisa en fördjupad analys i början av augusti i år. IFAU har också initierat en egen uppföljning som jag ser fram emot att läsa. Samtidigt är det svårt att utvärdera en reform där det i princip saknas kontrollgrupper eftersom näst intill alla som har varit arbetslösa i mer än 300 dagar omfattas.

Man ska komma ihåg att Riksrevisionens rapport inte är en effektutvärdering, utan den bygger på intervjuer och en genomgång av litteratur och annat. Den är naturligtvis ett väldigt bra tillskott, och vi får anledning att reflektera över den framöver.

Det man kan notera i rapporten är att drygt 60 procent av de intervjuade handläggarna anser att jobb- och utvecklingsgarantin i hög eller viss grad har stärkt deltagarnas ställning på arbetsmarknaden. Det är naturligtvis någonting att glädja sig åt.

Dessutom kan man konstatera, som Arbetsförmedlingen gjorde i ett pressmeddelande för några dagar sedan, att de som har fått hjälp via externa coacher eller kompletterande aktörer till övervägande del är mycket nöjda med stödet, och 24 procent har fått arbete 14 dagar efter avslutad jobbcoachning.

Sedan måste jag ge Luciano Astudillo rätt i en del. I år har antalet personer i utbildning eller aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser ökat med 180 500. Vi kommer att gå ifrån ett läge där 125 000 personer har omfattats av en aktiv arbetsmarknadspolitik till i stort sett det dubbla, ungefär en kvarts miljon svenskar. Det motsvarar 5 procent av arbetskraften, det vill säga mer än i något annat industrialiserat land.

Med en så kraftig utbyggnad av den aktiva politiken är jag, och jag tror ganska många med mig, ändå rätt orolig för kvaliteten i en del av de insatser som kommer till. Det erkänner jag gärna. Det är huvudfokus för mig under det här året att se till att vi så långt det någonsin går fyller insatserna med så aktivt och bra innehåll som möjligt. Samtidigt är det så att när man fördubblar insatserna finns risken att man inte motsvarar förväntningarna hos mig eller hos de enskilda personer, vilket är ännu viktigare, som omfattas och får det här stödet och den här hjälpen.

Luciano Astudillo säger att det bara är en av fem som får aktivt stöd. Jobb- och utvecklingsgarantin är konstruerad så att man i fas ska få en första genomgång av vilket behov man har. Sedan har Arbetsförmedlingen i uppdrag att göra en plan tillsammans med den arbetsökande för vilken typ av insatser som snabbast kommer att kunna leda till ett arbete. Syftet med reformen är just att göra den här enskilda bedömningen.

Vi har försökt se till att de utbildningsinsatser som sker inom ramen för arbetsmarknadspolitiken framför allt är de korta insatserna. De lite längre insatserna ligger numera i huvudsak inom utbildningssystemet. Därför tycker jag att man in det här sammanhanget måste titta både på

arbetsmarknadspolitiken och på utbildningspolitiken för att få den samlade bilden. Skälet till det är egentligen tvåfalt. Det ena är att vi vet att utbildningsinsatser inom ramen för arbetsmarknadspolitiken generellt sett är minst dubbelt så dyra som de är inom utbildningspolitikens område. Dessutom menar vi att utbildningsväsendet är bättre rustat för de längre utbildningarna än man är inom arbetsmarknadspolitiken område. Det är ett sätt att försöka lägga ansvaret där ansvaret hör hemma och på det sättet ge en bättre kvalitet till de enskilda personer som genomgår den här typen av utbildningar eller insatser.

Slutsatsen är att det är bra med utvärderingar. Vi läser detta, tar till oss kritiken och ser fram emot att vidareutveckla kvaliteten i våra insatser.

Anf. 62 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag fick aldrig något svar på vilka åtgärder som har vidtagits till följd av de rekommendationer som Riksrevisionen gav regeringen i samband med att man ska göra något nu när antalet personer i garantin växer och de problem som var stora redan när antalet var litet nu väntas bli mycket större.

Jag har inte fått svar angående de fyra rekommendationer som regeringen fick. Riksrevisionen har både utvärderat styrningen av Arbetsförmedlingen och förverkligandet av jobb- och utvecklingsgarantin men också utvärderat Arbetsförmedlingens verkställande av den. Både myndigheten och regeringen har fått rekommendationer.

Jag hade hoppats på att Littorin kunde svara på vilka åtgärder i relation till de här fyra viktiga rekommendationerna som han har vidtagit. Jag tror att det faktiskt är viktigt att ge ett svar på den frågan.

I övrigt vill jag, när det gäller det som Littorin säger att här har den borgerliga regeringen gjort ett vägval, påstå att det är ett ideologiskt vägval. Man har valt att dra ned på kvaliteten i resurserna för att öka mängden. Det känns igen från våra sämsta tider när vi regerade, faktiskt. Det blev för mycket mängd och för lite kvalitet. Det ledde till mer inlåsning och mindre utbildning.

Vi har gjort vår hemläxa där, och förutom att vi sätter jobbpolitiken främst vill vi se en mycket starkare arbetslinje och en mycket mer aktiv arbetsmarknadspolitik där vi höjer kvaliteten i de insatser som människor kan få och ger mer av utbildningsinsatser – för vi vet att utbildning ger möjligheter till jobb – och jobbar individuellt och professionellt med människor så att de kan få det stöd som de behöver utifrån sina individuella behov som kan vara väldigt olika nu när jobbkrisen slår så brett som den gör.

Åter till frågan: Riksrevisionen har lämnat fyra rekommendationer till regeringen, inte till Arbetsförmedlingen. Vilka åtgärder har Littorin vidtagit för att komma till rätta med de här problemen så att jobbgarantin inte låser in människor i passiva insatser?

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Låt mig redogöra för de fyra rekommendationerna.

Det första som Riksrevisionen uppmanade regeringen att göra var att förtydliga hur mycket tid som deltagare ska ägna åt jobbsökande i tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin. Det är någonting som vi tittar

närmare på inom Regeringskansliet och hoppas kunna återkomma till inom kort. Vi bereder detta, och vi pratar naturligtvis löpande med Arbetsförmedlingen om detta.

Den andra rekommendationen var att klargöra vilken roll de kompletterande aktörerna har inom garantin. Det kan man naturligtvis tänka sig att man också återkommer till, och därför är det välkommet att vi även får Arbetsförmedlingens utvärdering av de kompletterande aktörerna och garantierna för att på så sätt klargöra hur det skulle kunna göras. Jag är inte alls främmande för det. Det sker i så fall genom löpande beredning tillsammans med Arbetsförmedlingen, och resultatet av det kommer förmodligen tillbaka i en regleringsbrevsändring.

Den tredje rekommendationen var att ställa tydligare krav på Arbetsförmedlingen om uppföljningen av garantin. Den bedömningen delar vi med Riksrevisionen. Vi styr och gör en kontinuerlig uppföljning, i stora delar informellt, bland annat genom olika typer av samtal och diskussioner med Arbetsförmedlingen. Det har naturligtvis inte Riksrevisionen tagit hänsyn till i sin rapport, men jag är inte alls främmande för att ge tydligare uppdrag till Arbetsförmedlingen för att analysera garantin. Nu kommer vi ju, som sagt, att få en rapport den 2 augusti, men finns det skäl att återkomma är jag inte alls främmande för det.

Den fjärde rekommendationen var att lämna riktlinjer till Arbetsförmedlingen om deltagarvolym per handläggare. Det har hittills inte varit aktuellt att göra det eftersom jag bedömer att det är svårt för oss att göra bedömningen vilken nivå som är helt optimal. Nu överläts bedömningen till Arbetsförmedlingen. När vi får en ordentlig effektutvärdering från Arbetsförmedlingen kan det finnas skäl att också se över det. Jag är inte alls främmande för det, men vi måste först ha ett bättre underlag från Arbetsförmedlingen.

Anf. 64 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag är glad att Littorin ger svar på frågorna. Förvisso hade jag hoppats höra andra svar mitt i den här massarbetslöshetssituationen som vi har med 100 000 fler arbetslösa och ett utanförskap som har ökat med 70 000. I den viktiga välfärdssektorn är det dessutom 25 000 fler som blivit av med jobbet bara det här året. Då säger Littorin att han vill titta närmare på det. Han talar om löpande beredning och att han kan överväga förändringar i regleringsbrevet. Han säger att han inte är främmande för förändringar men att det hittills inte har varit aktuellt.

Jag tycker inte att det känns tryggt i den situation som Sverige befinner sig i. Jag menar, och vi socialdemokrater menar, att den här regeringen har gjort ett aktivt, ideologiskt ställningstagande. Detta drar ned kvaliteten i insatserna. Man har kanske ökat mängden nu i jobbkrisen, men den insats och det stöd som varje enskild arbetslös kan få har mycket sämre kvalitet än tidigare. Det har lett till att den kanske viktigaste insatsen som den här regeringen nu har att erbjuda arbetslösa leder till passivitet och en mindre mängd aktiva insatser.

Det är inte jag utan Arbetsförmedlingen som säger att bara en av fem av dem som befinner sig i de två garantierna har ett aktivt stöd. Och det är inte jag utan Sven Otto Littorin som har lovat att det högst ska vara 20 arbetslösa per handläggare. Han har stått här och sagt att det är hans ambition; han har sagt det tidigare också. Jag tycker att det är allvarligt

Svar på
interpellationer

med tanke på den situation som vi befinner oss i. Långtidsarbetslösheten ökar. Antalet personer i garantin växer. Det är för lite av utbildning och för mycket av inläsning. Jag hoppas på en snabb ändring av det.

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Tack för en bra debatt, Luciano Astudillo! Jag tror att det alltid är viktigt att följa upp och utvärdera de insatser som görs. I grunden är vi, tror jag åtminstone, överens om en sak, och det är att kvaliteten är viktig. Det är viktigt att följa upp, och när man ökar insatserna så kraftfullt som vi gör måste man ställa sig frågan: Kan man klara av en kvalitet som är på den nivå som vi förväntar oss och som den enskilde personen förväntar sig? Jag är orolig för det.

Sedan blir ju inte en sak mer rätt för att man upprepar den. Vi hör stup i kvarten socialdemokrater säga att utanförskapet har ökat med 70 000 personer. Sanningen är att om vi mäter på samma sätt som vi har gjort under hela tiden som vi har suttit i regering och dessförinnan har den siffran från januari 2007 till januari 2010 i princip varit oförändrad trots att vi har en så kraftig ökning av arbetslösheten i finanskrisens spår.

För att återgå till frågan: De fyra rekommendationer som Riksrevisionen lämnade i sin rapport tar vi naturligtvis till oss, och vi kommer i normal ordning att överväga hur vi ska gå vidare med dem. Men det viktiga, tycker jag, i den här rapporten är att drygt 60 procent av handläggarna – eftersom detta inte är en effektstudie utan i hög grad bygger på intervjuer – ändå säger att jobb- och utvecklingsgarantin i hög eller i viss grad har stärkt deltagarnas ställning på arbetsmarknaden. Det är en bra siffra. Då har vi nått en bra bit på vägen, även om det för att vi ska nå ända fram krävs någonting mer. Det krävs företag som vågar anställa de personer som är arbetslösa. Tack för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.07 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § Svar på interpellationerna 2009/10:233, 235 och 237 om trafikstörningar

Anf. 66 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Pia Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen har vidtagit för att avvärja trafikstörningar i infrastrukturen och vilka initiativ som tagits för att förbättra beredskapen när kyla och snö-

väder slår till. Hon vill också veta på vilket sätt avregleringen, där sannolikt fler aktörer kommer att konkurrera om utrymmet på spåren, kan leda till effektivare tågtrafik med resenärens behov i centrum även vintertid.

Lars Mejern Larsson och Christina Axelsson har i var sin interpellation frågat mig vilka åtgärder jag vidtagit under de senaste tre åren för att avvärja störningar i samhällets infrastruktur, på vilket sätt jag och den borgerliga regeringen bidragit till att lösa problemen vid väderstörningar samt på vilket sätt jag tagit initiativ till förbättrad information vid störningar i trafiken.

Jag har valt att besvara de tre interpellationerna i ett sammanhang.

Först vill jag säga att jag förstår den frustration som många pendlare och andra resenärer känner över trafikstörningarna, inte minst de som reser med tåg. Vi har en ovanligt hård vinter. Det är den i södra och mellersta Sverige kallaste på 20 år, på vissa platser på 50 år. Det är just den ihållande kylan i kombination med upprepade snöfall som gör problemen så stora i järnvägssystemet. Visst har Banverket ansvar för de störningar som beror på problem med infrastrukturen, framför allt med växlarna. Och när det blir störningar, vare sig det beror på infrastruktur eller fel på trafikföretagens fordon, är det ytterst resenärerna som tvingas att ta konsekvenserna av de störningar som uppstår. När det gäller tåg blir det tydligt att järnvägssystemet är just ett system där alla delarna måste fungera samordnat med de övriga. Därför kan inte staten, genom Banverket, ensam åstadkomma ett väl fungerande järnvägssystem. Alla aktörer måste samverka för att åstadkomma förbättringar.

När det gäller avregleringen är det min fasta övertygelse att en öppen marknad med fri konkurrens leder till en mer effektiv tågtrafik till nytta för resenärerna. I fri konkurrens blir kundernas behov styrande och resenären sätts därmed i centrum. Att vi får fler aktörer som vill erbjuda tågresor leder inte automatiskt till trängsel på spåren. Förutom att regeringen satsar stora summor på investeringar i utökad kapacitet, inte minst i våra storstadsområden, arbetar vi kontinuerligt med reglerna för att främja en sund konkurrens. Om många tågoperatörer vill köra på en viss sträcka vid samma tid finns det regleringar för att avgöra vem som ska tilldelas det önskade tågläget. Om företagen sedan väljer att konkurrera om resenärerna med priset, komforten, turtätheten, punktligheten eller andra faktorer är det för tidigt att sia om.

Också när det gäller drift och underhåll har regeringen gjort en rejäl satsning. Redan 2007 avsattes särskilda medel till en kraftsamling i Mälardalen, följt av västra Sverige och Öresundsregionen. Kraftsamlingarna är samarbetsprojekt mellan Banverket och de berörda trafikföretagen som syftar till att minska förseningar och öka tillförlitligheten. Förbättrad beredskap är en av sakerna på Banverkets del av åtgärdslistorna i kraftsamlingen. En annan insats som också syftar till att minska väderstörningar är det träsäkringsprojekt som Banverket genomför längs 450 mil strategiska banor och som pågår fram till 2012.

Det är, som jag redan sagt, just genom samarbete som jag tror att vi kan klara av de utmaningar som det ökade trafikarbetet på järnväg ställer oss inför. En av dessa utmaningar är en förbättrad information till resenärerna, inte minst i samband med störningar i trafiken. Här måste jag hålla med interpellanterna om att det återstår väldigt mycket att göra. Det är inte acceptabelt att det ska vara så svårt att få ut informationen – rätt

information i rätt tid – i väntningar, på perronger och i vagnar. Regeringen har uppmärksammat frågan om passagerares rätt till information redan i direktiven till den kollektivtrafikutredning som lämnades i fjol, och vi har för avsikt att återkomma i den delen. Förutom att se till att informationsfrågan tas upp med Banverkets ledning kommer jag att noga följa upp vilka lärdomar trafikverken drar av denna besvärliga vinter, som vi ännu inte sett slutet av, och vilka åtgärder de föreslår ska vidtas för att förhindra att så här omfattande störningar i tågtrafiken uppstår igen nästa vinter.

Anf. 67 PIA NILSSON (s):

Herr talman! Jag får börja med att tacka ministern för svaret.

Den här vintern kommer vi nog att minnas som den vinter som lamslog tågtrafiken, den vinter som på ett osedvanligt tydligt sätt blottade tågtrafikens sårbarhet – ett trafikkaos av sällan skadat slag, så långt ifrån visionen om en järnväg i världsklass som man bara kan komma.

De allra flesta resenärer har förståelse för att vinterväder kan orsaka problem i tågtrafiken. Men i sådana lägen förväntar man sig att få snabb, korrekt och samordnad information, och där brister det enormt i dag.

Jag delar ministerns uppfattning att det ytterst är resenärerna som får ta konsekvenserna när störningar uppstår. Jag instämmer också i resonemanget att tåg- och järnvägssystemet är just ett system där alla delar måste hållas ihop och samordnas. Inget kan väl vara mer riktigt. Men vilka offensiva förslag har ministern då lagt fram för att hålla ihop tågssystemet? Riktningen går ju snarare åt motsatt håll. Vi ser en alltmer sönderstyckad organisation, där varje del får bli vars och ens egen lyckas smed. Bolagiseringen av Banverket Produktion är ett exempel, den kommande avregleringen är ett annat. Var fanns systemsynen när dessa beslut fattades, ministern?

Herr talman! Om nu ministern inte har några egna offensiva förslag, går det bra att följa upp de 33 åtgärder som blev resultatet av Björn Rosengrens vinterutredning 2002. Då var det också en sträng vinter med stora störningar i tågtrafiken. Utredningen sammanfattar de åtgärder som Banverket, SJ och Green Cargo kom överens om för att stå bättre rustade inför kommande vintrar. Alla inblandade skulle aktivt arbeta för att reducera förseningarna, förbättra snöröjningen och inte minst informationen till resenärerna. Och fordonen, hör och häpna, skulle förberedas enligt särskilt dokumenterade vinterprogram för att klara driften. På Banverket, herr talman, medger man att en av de punkter som återstår råkar vara just initiativet till ett förbättrat informationssystem – åtta år senare.

Herr talman! Jag har också ställt en fråga om hur den kommande avregleringen kan komma att påverka tågtrafiken. Ministern svarar att hon är fast övertygad om att tågtrafiken kommer att bli mer effektiv, och jag utgår ifrån att det även gäller vintertid. Menar ministern att en avreglering av persontrafiken kommer att leda till bättre samordning och effektivare information till resenärerna? Tror ministern att trafikstörningarna kommer att märkas mindre när avregleringen blir ett faktum? Det tror i vart fall inte SJ:s vd Jan Forsberg, som för ett par veckor sedan på en direkt fråga svarade: Tack gode Gud för att tågtrafiken inte är avreglerad. Då hade det sett ännu värre ut.

Några konkreta svar på vad regeringen har gjort för att avvärja trafikstörningar och förbättra beredskapen har vi inte fått. Det är hög tid att ministern visar handlingskraft. Att det blir vinter även nästa år är lika säkert som amen i kyrkan. Sannolikt kommer kyla, sannolikt kommer också snö att falla. Kommer samma kaos att uppstå då, infrastrukturminister Åsa Torstensson?

Anf. 68 LARS MEJERN LARSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka ministern för svaret.

Dagen då Sverige stod stilla, som Expressen skrev om, var inte dagen när kronprinsessan deklarerade att hon skulle gifta sig med sin Daniel eller dagen när Fuglesang gjort sin debut som astronaut i rymden eller ens den bistra dagen hösten 2006 när Sverige fick en borgerlig regering. Nej, det var dagen då tågförseiningarna hade nått sin absoluta kulmen, måndagen den 22 februari.

Låt mig ta några exempel. Hundratusentals resenärer i Stockholm tvingades köa i kylan när lokaltrafiken lamslogs. Ett urspårat godståg i Hallsberg stoppade all trafik mellan Stockholm och Göteborg. Ja, listan över inställda tåg på SJ:s hemsida sagda måndag var ofantligt lång.

Hur kan det bli på detta vis? Går det att peka ut någon bov i detta drama? Visst går det att skylla på Kung Bore. Han har ju lagt Sverige under ett täcke av snö, is och kyla sedan mitten av december. Och precis som ministern säger har vi inte sett slutet än.

Men Sverige har väl drabbats av snöfall och kyla förut? Eller är det ett nytt fenomen? Självklart har det hänt förut. Sverige är ett vinterland, åtminstone i snitt tre månader om året. Det vet svenska folket, det vet jag och det vet herr talman. Problemet är att Banverket, tågoperatörerna och regeringen verkar ha blivit helt tagna på sängen. De skyller på varandra. Nej, regeringen med statsrådet i spetsen skyller på den förra regeringen.

Jag förstår att det är svårt för ministern att råda över snö, is och kyla. Men, herr talman, det är regeringen och i synnerhet infrastrukturminister Åsa Torstensson som bär ansvaret för att så lite gjorts när det gäller att åtgärda de upprepade förseiningarna och störningarna i tågtrafiken.

Ska man komma åt de ständiga förseiningarna i tågtrafiken är det i första hand infrastrukturen som måste åtgärdas. Vi vill därför öka infrastrukturinvesteringarna med 40 miljarder kronor fram till 2021 och tydligt prioritera järnvägen vid fördelning av resurser. Redan i år föreslår vi att Banverkets budget förstärks med nästan 600 miljoner för att avhjälpa de mest akuta bristerna.

Det skulle glädja mig mycket om statsrådet Torstensson sällade sig till oss socialdemokrater så att vi fick igenom dessa satsningar. Om hon inte gör det vill jag veta hur statsrådets förslag till lösning ser ut.

Vidare vill jag återigen ställa min fråga: På vilket sätt har statsrådet och den borgerliga regeringen bidragit till att lösa problemet med väderstörningarna? Statsrådet svarade inte på det i inledningen av debatten.

Anf. 69 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! Ibland förändras verkligheten. När vi skrev interpellationerna var vi frustrerade över det snökaos som rådde, inte minst i mitt hemlän Stockholm. Men när man tänker på det som händer ute i världen,

till exempel i Chile, ställs de tågförseningar som vi nu debatterar i ett lite annat perspektiv. Jag vill börja med att säga det.

Dock är det många människor i landet som har drabbats av trafikstörningar. Många skulle resa till och från jobbet. En del skulle resa för att ta del av ett efterlängtat kulturutbud eller för att söka jobb.

I min hembygd, Stockholms län, handlar det om alla som reser med kollektivtrafiken. Varje dag har hundratusentals människor kommit för sent eller inte kommit alls sedan vintern slog till i mitten av december. På KTH har man räknat ut att det kostar 150 miljoner per dag för resenärerna. Och precis som ministern säger är det ytterst resenärerna som får stå för notan. SL som är operatör i Stockholm har i ett meddelande till resenärerna beklagat och bett om ursäkt. Man ger också en kompensation.

Som Pia Nilsson sade har det dock varit vinter förr med svåra följder för just tågtrafiken. Det var därför man gjorde vinterutredningen 2002 när Banverket, operatörerna och den socialdemokratiska regeringen satte sig ned och diskuterade. Det man då konstaterade brast är precis samma saker som nu, information och snöröjning.

Jag var en hel del försenad när jag kom till riksdagen i dag. Pendeltåget var 20 minuter sent. Vintern håller alltså i sig fortfarande. Därför är det så angeläget att ministern tar ansvaret för att undanröja de brister som vinterutredningen visade på redan 2002. Man har inte vidtagit de åtgärder som man sade att man skulle vidta.

Det är angeläget att ministern tar sitt ansvar i stället för att skylla på någon annan. Man kan inte skylla på tidigare regeringar. Man kan inte skylla på att Banverket gör si eller så. Det är här och nu som det är snö och kallt.

Det är också angeläget att vi får till informationen. Det visade inte minst den utfrågning som trafikutskottet hade häromveckan. Många av dem som skrev till oss inför utfrågningen klagade just på informationen och desinformation. Man kunde stå och vänta på en kall perrong där det stod att tåget skulle komma om tre minuter. Då stod man kvar för att vara först på tåget, men när tre minuter hade gått stod det att nästa tåg skulle komma om en kvart. Det var så att säga spöktåg. Här måste till en tydlig ändring. Där tror jag att ministern genom ett uppdrag till Banverket kan åstadkomma något redan nu.

Anf. 70 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag väljer att gå upp i debatten eftersom jag var med om en förskräcklig upplevelse under de värsta snödagarna. Jag bor precis utanför tullarna i Stockholm, vid Liljeholmens tunnelbanestation. Där stoppades all tunnelbanetrafik mot de södra förorterna. En handikappad kvinna i rullstol satt och väntade i tre och en halv timme på att få komma med en buss. Det är inte acceptabelt. Det är för hennes skull och för alla andra som också blivit försenade i tågtrafiken som jag begär ordet i dag.

Jag blev ganska glatt överraskad av det enhälliga beslut som fattades i SL:s styrelse. Man ville kompensera resenärerna på något sätt, och därför sänker man priset på 30-dagarskortet från mars till april. Det är ett sätt att visa att man förstår att snön är ett problem. Det är ett sätt att visa att man lever sig in i resenärernas upplevelse och har medkänsla.

Jag tänkte att interpellationssvaret kanske skulle visa statsrådets förståelse för alla dem som suttit fast i detta och en vilja att vidta extraordi-

nära åtgärder. Men vad ser man i statsrådets svar? Ja, den rullstolsburna kvinnan från Hallunda blir nog inte särskilt lycklig när hon läser det, för det står inget om att regeringen har ett ansvar. Det står att alla aktörer måste ta sitt ansvar och att regeringen har gjort allt som står i dess makt. Man behöver inte vidta några ytterligare åtgärder.

Kommer det här aldrig att hända igen? Var det så extraordinärt att det inte kommer att hända igen? Det kommer att hända igen, både en och flera gånger även under statsrådets livstid.

Man säger att avregleringen var rätt och att alltihop går bra, men ändå konstaterar man att det är för dyrt att ställa in tågen för att avisa dem i de fastigheter som Jernhusen äger. Har inte statsrådet tillsammans med oss alla andra politiker ett ansvar för den orimliga prisbilden?

Vi kan läsa att man stänger stationer runt om i landet så att folk inte kan vänta där på de försenade tågen. Vi kan konstatera att Banverket säger att det inte är deras fel. Det är någon annans fel att det har blivit på det här sättet. SJ säger samma sak. Framför allt säger regeringen samma sak.

Herr talman! Är det inte dags att också denna regering någon gång kan säga: Vi har gjort fel. Vi borde ha gjort mer. Vi är inte nöjda med våra insatser så här långt. Vi borde faktiskt kunna göra någonting så att inte svenska folket nästa gång det blir kallt och vinter behöver stå och frysa. Framför allt, herr talman, hade den rullstolsburna kvinnan från Hallunda kanske haft en möjlighet att ta sig hem till sin lägenhet denna eftermiddag i förra veckan.

Anf. 71 LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Vi har haft möjlighet att ses tidigare i dag då vi i trafikutskottet fick information när det gäller just trafikkaoset, ministern. Det är därför jag också kommer till den här interpellationsdebatten; jag känner inte att jag fick svar på de frågor jag då hade.

Infrastruktur och kollektivtrafik är så viktigt. Det måste funka för att människors vardag ska fungera. Om man ska kunna ta sig till jobbet, till skolan och till fritidsaktiviteter måste infrastrukturen fungera.

Vi tycker att det är så viktigt att trafikutskottet ordnade en hearing om detta den 18 februari. Det vet de som sitter i den här kammaren, och det vet de som möjligtvis kan se detta på annat sätt, för de deltog själva genom att ställa frågor på riksdagens hemsida. Vi fick många bra frågor ställda. Ett antal av dem fick också bra svar från de aktörer som närvarade. Det var SJ:s vd, det var Banverkets generaldirektör och det var ytterligare operatörer och fackliga organisationer närvarande.

Det var mycket tydligt för dem som närvarade på den hearingen och för de allra flesta inblandade parter att tågsystemet inte är fullt ut samordnat. Vi har i dag många olika aktörer, flera av staten ägda eller styrda, men även privata aktörer. Samordningen är inte exemplarisk, och den här vintern har visat det.

Trots detta drar Åsa Torstensson och regeringen slutsatsen att vi ska ha in fler aktörer. Jag läser i ministerns svar på s. 2, andra stycket: ”När det gäller avregleringen är det min fasta övertygelse att en öppen marknad med fri konkurrens leder till en mer effektiv tågtrafik till nytta för resenärerna. I fri konkurrens blir kundernas behov styrande och resenären sätts därmed i centrum.”

Då vill jag fråga ministern om det verkligen är ministrernas uppfattning att SJ hade kunnat komma i tid den här vintern om de bara hade känt konkurrens från andra bolag. Är det en lösning på några som helst problem? Nej, snarare tvärtom. Vad händer med biljettbokning och information till resenärerna när många aktörer ska samsas på fulla spår, på fulla bangårdar och i fulla verkstäder där man ska åtgärda de fel och brister som uppstår?

Jag måste säga att regeringens analysförmåga inte imponerar. Svaren är ju ständigt och jämt när vi diskuterar de kommande avregleringsfrågorna att ni tror att det kommer att bli bättre. Vad grundar ministern detta på? Är det erfarenheter från Storbritannien, Estland och Nya Zeeland – länder som egentligen är de enda i världen som har avreglerat och återreglerat?

Varför tar jag upp den här debatten när vi egentligen ska prata tågkaos och vinter, kan man fundera på. Det handlar väl ändå om snö och isbildning i spåren och växlarna. Visst gör det det. Men risken är överhängande att vi oavsett kommande vintrar får ett kaos på spåren, och jag tycker att ministern är skyldig att förklara för oppositionen och framför allt för resenärerna hur punktligheten skulle kunna bli bättre med fler aktörer på fulla spår. Hur skulle SJ kunna hantera situationen annorlunda därför att man har fler konkurrenter? Det är svar jag ser fram emot att få.

Anf. 72 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Inför den här debatten roade jag mig med att titta lite i gamla protokoll. Av en händelse hittade jag ett protokoll från den 15 januari 2002, för nästan åtta år sedan, som ger besked om att vi har hört denna debatt förut. Det är en favorit i repris.

Då hette näringsministern Björn Rosengren, och jag var också med i den debatten och ställde näringsministern mot väggen och tyckte att det var skräp att det elände som varit under jul- och nyårshelgen inte kunde hanteras bättre. Ändå tyckte jag att nyanserna var något mer tydliga då än vad de är här, för nu är det precis som att det är den här regeringen som, om inte råar för snövädret och stormen och allt detta med kylan, så i alla fall allt annat.

Då försäkrade Björn Rosengren i en debatt med mig, Hans Stenberg och Kent Högström att nu hade han tagit in Banverket, SJ och alla olika aktörer och vidtagit åtgärder. Han tillsatte en vinterutredning som vi har läst om, och han försäkrade att allt skulle bli frid och fröjd. Åtminstone under ytterligare fyra år hade sedan Björn Rosengren och sedermera Ulrica Messing ansvaret för att säkerställa att alla dessa offensiva åtgärder kom på plats för att förebygga ytterligare problem.

Nu har vi sett att problemen kommer tillbaka, och oavsett regeringens färg tycks det vara svårt att få det här att funka bra. Det är vi som är flitiga tågresenärer och använder SJ, Tågkompaniet och vad nu de olika operatörerna heter alla väldigt irriterade över. Det är inte acceptabelt att det fungerar så illa, och det är särskilt illa att informationen i detta moderna tidevarv inte kan hanteras mer professionellt av de inblandade aktörerna. Resenärerna måste åtminstone få besked om att det faktiskt inte kommer några tåg i dag, för de är inställda eller vad det nu är.

Lite slående i den här debatten är att oppositionen får det att låta som att det är avreglering och marknadsmekanismer som gör att det blir så

här. Låt mig citera ett avsnitt i Björn Rosengrens svar från den 15 januari 2002: ”Inledningsvis vill jag poängtera att interregional trafik enligt 1998 års transportpolitiska beslut ska bedrivas på kommersiella grunder.”

Hör och häpna! Trafiken ska bedrivas på kommersiella grunder!

Björn Rosengren säger vidare: ”Det betyder även att de operatörer som bedriver kommersiell trafik självständigt beslutar om sina tidtabeller.”

Redan på den tiden var man alltså inne på att det är en bra drivkraft för bra trafik att man faktiskt har ett kommersiellt intresse i grunden. Sedan ska det naturligtvis finnas ett statligt ansvar för att infrastruktur och annat fungerar bra.

Att man kan få kollektivtrafiken och tågtrafiken att fungera bra vintertid och i ett tydligt vinterpräglad land är exemplet Schweiz. Där har man också många olika aktörer som bedriver tågtrafik, och hör och häpna: Fast det är vinter går tågen enligt tidtabell, väldigt mycket bättre än vad de har gjort i Sverige denna vinter.

Därmed menar jag att man inte kan dra den slutsats som oppositionen förefaller göra, att det kan bli bättre om man återgår till något slags monopol för SJ. Inte ens Björn Rosengren hade det synsättet för åtta år sedan, utan han var, såvitt jag kan läsa i protokollet, övertygad om att det är en bra drivkraft att göra det här på kommersiella villkor så gott det går.

Men nu är vi där vi är, och nu måste vi vidta åtgärder. Jag är övertygad om att vår hearing i trafikutskottet och ministerns samtal med Banverket och SJ antligen borde kunna leda till att vi rustar oss bättre för nästa vargavinter, för den kommer förr eller senare.

Anf. 73 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag blev något förvånad när jag hörde den här debatten och tyckte att interpellanterna på ett så flagrant sätt har glömt bort historien och i stort sett ansåg att till och med vädret är ministerns fel. Det är lite förvånande.

Jag skulle vilja ta upp lite grann av historieberivningen som jag tycker är intressant. Som ministern naturligtvis mycket väl vet har vi haft en stagnation i tågtrafiken. Det var ingen ökning av persontrafiken från 50-talet fram till 80-talet. Det enda som skedde var att tågtrafiken tappade i andel av trafikarbetet. Men det var ingen som helst ökning.

Då togs beslut om att SJ skulle delas, och 1988 bildades Banverket. Det var ett steg för att öka konkurrensen och se till att det blev mer effektivt. År 2000 bolagiserades SJ.

Detta har fått till följd att persontrafiken från att inte ha ökat någonting från 50-talet till 80-talet därefter har ökat med 64 procent. Det tycker jag är ganska intressant med tanke på att vi i olika inlägg här hör att man ifrågasätter om vi över huvud taget ska ha en konkurrensutsatt järnvägstrafik i vårt land.

Jag vill också att statsrådet kommenterar historieberivningen. Sven Bergström beskrev mycket väl hur det var 2002. Vi vet också att SJ 2005 var mycket irriterade på hur den dåvarande regeringen skötte drift och underhåll på järnvägssidan och skrev ett brev till regeringen i november 2005. Jag har letat med ljus och lykta efter några som helst åtgärder som har vidtagits dels före detta, eftersom det var en diskussion långt tidigare, dels i samband med och efter detta. Jag kan inte se att den dåvarande

regeringen över huvud taget gjorde någonting. Stämmer min analys i detta hänseende?

Jag vill ställa en lite mer framåtsyftande fråga till statsrådet. Hur ser statsrådet på den diskussion som faktiskt förs här i dag? Förut hade vi ett vänsterparti som var mot konkurrens och för socialisering av företag. Nu har vi fler politiska partier som inte delar Rosengrens uppfattning om att konkurrens är bra, vilket Sven Bergström tydligt redogjorde för, utan anser att man ska gå tillbaka till ett system där man anser att effektivitet och konkurrens inte är bra. Det är väldigt oroande för mig. Jag undrar om statsrådet delar den uppfattningen.

Anf. 74 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det är inspirerande att det finns så många som är engagerade i svensk infrastruktur och svensk järnväg. Det tror jag att många av resenärerna uppskattar. Jag tror också att det är oerhört givande att man kan jämföra två olika block.

Herr talman! Jag har oerhört stor respekt för att resenärerna är frustrerade över att det under hela denna långa vinter har varit många förse-ningar. Människor ska kunna pendla och kunna lita på att de både lämnar perrongen och kommer fram i tid.

Det är mycket tydligt att man inte bara under denna vinter utan under flera år har pekat på behovet av att förbättra punktligheten för tågen till förmån för resenärerna. Det är fler och fler som har visat intresse för att åka tåg, och fler och fler ges möjlighet att bo på ett ställe och pendla till ett spännande jobb någon annanstans än precis där man bor. Jag har lyssnat på dem.

Det är därför som den här regeringen har tillfört nya pengar till Banverket som i flera år har efterlyst mer resurser för att öka kapaciteten, för att förbättra drift och underhåll och för att förbättra tekniken. Då handlar det om verksamhet hela året.

Vi började direkt med en kraftsamling vid och i Stockholm av den anledningen att det här är många rörelser, vilket Christina Axelsson tydligt pekade på. Vi utvecklade detta efter ett gott resultat av en stor samverkan mellan de olika operatörer som finns i detta område. Vi fortsatte sedan till Västsverige och till Skåne runt Malmö av den anledningen att det där finns många pendlare och mycket rörelser.

Vi har tillfört nya miljarder till drift och underhåll. Under 2010 finns det 5,2 miljarder. Den förra regeringen lämnade 2006 ifrån sig en budget på 3,8 miljarder för drift och underhåll. Uppenbarligen har man inte förstått och inte brytt sig om drift och underhåll som är så viktigt för att gammal järnväg ska fungera. Som centerpartist är jag oerhört noga med att man ska sköta det som man en gång har investerat i, för det är att slarva bort pengar och ge två fakturor till våra barn att inte sköta det som man en gång har investerat i.

Jag har ambitionen att fortsätta tillföra det som Banverket pekar på att det finns ett så stort behov av för att man ska kunna gå vidare när det gäller det som är gammal teknik. Man ska, precis som flera av er säger, kunna klara av att köra tåg under vintern, men även under sommarperi-oden. Denna vinter är i sin helhet extrem i många sammanhang med snö, blåst, is och fuktighet i landet. Detta har gjort att vissa regioner har drab-bats mer än någonsin tidigare. Det ska man ha respekt för. Men som

helhet ska man kunna lita på tåget, annars skapar vi inte förutsättningar för att människor ska kunna pendla och stärka arbetsmarknadsregioner.

Vad var det som hindrade den tidigare regeringen att genomföra punkterna i det program som kom 2002 – Lena Hallengren var med i detta arbete – till exempel det som handlar om information?

Anf. 75 PIA NILSSON (s):

Herr talman! Åsa Torstensson försöker sin vana trogen göra allt hon förmår för att besvara de frågor som vi faktiskt har ställt. Men jag har ännu inte fått något svar på vilka åtgärder som ministern har vidtagit för att avvärja de värsta vinterhoten. Jag har absolut inte fått något svar på hur kommande avreglering kan tänkas påverka tågtrafiken vintertid. Det är klichéartade svar som lämnas och inte alls några detaljer kring hur ministern ser på detta och vilka åtgärder som hon de facto har för avsikt att vidta. Jag tolkar detta som icke-svar. Jag tolkar det som att ministern inte besitter den handlingskraft som vi har efterlyst under lång tid.

Åsa Torstensson pratar om frustrerade resenärer. Det finns inte en resenär denna vinter som inte har varit frustrerad. Men hur ska vi kunna komma åt denna frustration? Är det genom att prata om tider som har varit? Ja, det väljer åtminstone ministern att göra. Hon slår sig för bröstet och säger: Titta vad mycket vi satsar! Jag som minister har ambitionen att fortsätta att satsa, och som centerpartist tycker jag att det är jätteviktigt.

Men det finns inte mycket att yvas över, Åsa Torstensson. Om vi går tillbaka ända till 1991 och tittar på Centerpartiets budgetar när det gäller infrastruktur kanske vi kan få fram en lite mer nyanserad bild.

Vad händer då med avregleringen? Det kommer sannolikt att bli fler aktörer från och med nästa höst som ska ut och trängas på de spår som vi har. De ska inte ut samtidigt. Det förstår jag också. Men onekligen kommer det att bli fler aktörer som ska samordna sina insatser. Hur ska det då gå till när det inte ens i dag fungerar att samordna, i synnerhet inte den information som samtliga operatörer faktiskt är skyldiga att ge resenärerna? Hur ser ministern på detta egentligen? Jag tycker att hon undviker att svara på en så viktig fråga som naturligtvis också gör att människor känner frustration framöver.

Vinter kommer det, som sagt, att bli nästa år igen och kommande år. Det vore mycket intressant att få veta vad Åsa Torstensson vill göra.

Kanske är det så att ministern tycker att vi har för stora förväntningar på tågtrafiken vintertid. Är det så, ministern? Om svaret är ja, hur ska vi då hantera tågtrafikssituationen framöver? Hur ska vi lösa det här?

De svar vi så här långt fått från Åsa Torstensson ger absolut ingen trygghet och absolut inga lugnande besked till alla dem som lyssnar på den här debatten och till alla de frustrerade resenärer från vilka vi alla fått vittnesmål. Bättre upp, Åsa Torstensson!

Anf. 76 LARS MEJERN LARSSON (s):

Herr talman! I interpellationssvaret säger statsrådet Torstensson att hon tror att det är genom samarbete som vi ska klara av de utmaningar som det ökade trafikarbetet på järnvägen ställer oss inför. Det håller jag med om. Däremot tillåter jag mig att undra om hon lever som hon lär. I en artikel förra veckan i kvällspressen står det nämligen att infrastrukt-

turministern och SJ inte haft någon kontakt, och under en presskonferens meddelade SJ:s vd Jan Forsberg att han och ministern inte haft någon kontakt med varandra sedan någon gång före jul.

Det tycker jag är ytterst anmärkningsvärt. Vore det inte på sin plats för SJ och statsrådet att dagligen eller åtminstone någon gång i veckan tala med varandra? Vi upplever ju nu den värsta vintern sedan 1986. Eller har möjligen kontakten mellan Sveriges största järnvägsbolag och regeringen förbättrats under den här veckan?

Herr talman! Jag har sagt det tidigare och vill ytterligare förtydliga det ifall Rådström missuppfattat mig: Att det snöar kan vi inte lasta ministern för. Men att ansvaret för information till berörda resenärer fungerar är helt och fullt regeringens ansvar. Att den ansvariga regeringen skyller på någon annan tyder på ett starkt undermåligt ledarskap i en krissituation. Det är alltid, oavsett vilka som regerar, sittande regering som har ansvaret för den dagsaktuella situationen. Att ministern, sin vana trogen, fortsätter att skylla på den tidigare regeringen ger inte svar på mina frågor. Om det är regeringens sätt att svara på alla frågor kommer väl finansministern att skylla dagens budgetunderskott på tidigare borgerlig finansminister.

Sittande regering har alltid och kommer alltid att ha ansvaret för den dagsaktuella situationen. Men eftersom inget ansvar tycks falla på nuvarande regering får jag väl anta att ministrarnas tid så att säga är räknad. Landets tågresenärer vill att någon i ledande ställning tar sitt ansvar. Men med stor tydlighet har ministern gjort klart för oss som nu lyssnar att hon varken kan eller vill det.

Frågan är vilka besked som ska ges till alla drabbade resenärer. Obehaglig information är en sak, men felaktig information är snäppet värre. Handikappade och äldre tvingas släpa väskor och dra rullatorer fram och tillbaka över och under perronger och tvingas stå där och frysa i bister kyla. Vilket besked vill ministern ge till äldre och handikappade resenärer?

Anf. 77 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! Till Jan-Evert Rådström kan jag bara säga: Det är ingen som lastar någon regering eller någon minister för att det snöar, vilket vi påpekat i våra interpellationer. Det är bra om Jan-Evert Rådström läser också interpellationerna, inte bara det svar som den egna ministern lämnat.

Angående det som ministern här tar upp, att vi inte har gjort någonting, och att det skylls det på det som tidigare varit vill jag säga att det inte fanns mer pengar i den tidigare oppositionens budgetar – naturligtvis om man fråntar de 2 miljarder som Moderaterna hade till förstärkningar på vägsidan under åren innan ni fick chansen att verkligen stärka på vägsidan. Det är faktiskt Moderaterna som har nyckeln till kassakistan. Det är kanske därför som det blir sådana här brister.

Att det är trångt på spåren sade någon på den utfrågning vi hade. Men vad har gjorts för att det inte ska vara så trångt? I min hembygd, Stockholms län, håller man äntligen på med bygget av Citybanan. Men vad gjordes från moderater, centerpartister med flera när ni tog över? Jo, hela bygget stoppades så det hela blev väldigt fördröjt och, naturligtvis, fördyrat eftersom man en gång till utredde alternativet med ett tredje spår. Det

har kostat både tid och pengar och har naturligtvis också bidragit till att det kommer att ta ännu längre tid innan vi, både sommar och vinter, kan komma fram på spåren.

Trängselskatten var det före förra valet en väldig debatt om. Det är glädjande att ni bejakade den och det införandet. Men pengarna från trängselskatten gick inte till kollektivtrafiken, vilket stockholmarna hade röstat för. Nu ska trängselskattepengarna gå till vägar; så är det sagt.

Det är nu sittande regering som har tagit bort det bidrag till rullande materiel som man tidigare kunde få för att kunna köpa bättre tåg – tåg som är mer beständiga mot vintern. Vad de pengarna lades på vet inte jag. Nu är de borta. Det är väl sådant som skulle ha stått i svaret.

Detta med förbättrad information vid störningar är inte löst. Där har ni inte gjort någonting, vill jag påstå. Det hade varit klädsamt med en uppföljning redan före vintern av den vinterutredning som gjordes 2002. Det har ju ministern nu haft mer än tre år på sig att hinna med, men inte heller det har gjorts.

Någon talade här om Schweiz och om att man minsann har flera olika operatörer. Det är riktigt. Jag har varit i Schweiz och lyssnat på dem där. När jag frågade hur det kom sig att det inte var några störningar i deras tågtrafik berättade de att de först sätter tidtabellen. Sedan får operatörerna köra därefter. Men så är det väl inte riktigt tänkt att det ska gå till i det här landet.

Jag vill återigen fråga ministern vilka åtgärder som har vidtagits och vilka åtgärder som, om vi blickar framåt, kommer att vidtas så att vi slipper stå här och debattera samma sak nästa år.

Anf. 78 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Med förlov sagt: Jag tror inte att de passagerare som inte kommit med sina tåg och som uteblivit från sina arbeten och från sammanträden – eller vad de nu skulle till – i det här läget är särskilt betjänta av en debatt om avregleringens vara eller inte vara. Frågan återstår om det i det här läget hade varit bättre om det hade funnits fler operatörer. Det är det som vi egentligen diskuterar i den här debatten.

Punktligheten är viktig, säger ministern. Därför har man anslagit mer pengar till drift och underhåll. Men uppenbarligen räckte inte pengarna till snöröjningen. Något så banalt, så enkelt, som snöröjning räckte de inte till. Man vill ha ny teknik, modern teknik, heter det. Men det är ju delvis den nya, den moderna, tekniken som i dagarna slagit ut hela Hallsbergs stationsområde.

Man säger också att man vill intensifiera arbetet med att ta fram mer medel till drift och underhåll. Men vad hjälper det när man inte får bort snön från spåren och stationerna? Det är det frågan handlar om.

Den kvinna jag träffade, som hade väntat i två och en halv timme på att komma med bussen hem, kommer inte att vara hjälpt av en regering som står och säger att allt är alla andras fel och att denna regering har gjort allt rätt. Framför allt börjar det vid det här laget bli lite tjatigt att höra den argumentationen med tanke på att denna regering snart har suttit en mandatperiod. Ni kan inte ha gjort allt rätt eftersom det kan bli så fel i en sådan här situation.

Anf. 79 LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Vice ordförande Jan-Evert Rådström går upp i talarstolen och gör som vanligt lite egna analyser. Han försökte tilldela oppositionen en hel del uppfattningar om både konkurrens och bolagisering som vi inte står för. Jag tror att alla som är intresserade av trafikfrågor kan konstatera detta. Jag skulle dock vilja ställa ett par frågor till. Jag förstår om ministern har svårt att svara på allt – det är många interpellanter och debattörer och inte så mycket tid att svara.

Det är mångas ansvar, allra mest vädrets. Det tror jag att vi alla instämmer i. Vad fler instämmer i är dock att det krävs samordning och ökad spårkapacitet. Men vad gör då regeringen och Åsa Torstensson? Jo, de prioriterar vägsatsningar och avreglering som ger ännu fler operatörer. Jag och oppositionen är alldeles övertygad om att samordningen blir svårare att bedriva ju fler aktörer man har, och jag tycker fortfarande inte att ministern har några bra svar.

Jag skulle vilja ställa några mycket konkreta frågor. För vilken tid och för vilka händelser tar ministern ansvar? Är det under dessa fyra år, eller behöver man ha makten i tolv eller åtta år? Hur länge behöver man ha makten för att kunna ta ansvar för situationen som råder utan att hela tiden skylla på historiska händelser? Dessutom vill jag ha svar på om krisberedskapen verkligen har räckt till. Underhåll historiskt i all ära, men det handlar ju om vilken kapacitet man har just nu, i dag, att hacka is i växlar och röja spår. Har krisberedskapen varit nog och tillräcklig?

Anf. 80 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag är övertygad om att alla debattörer här i dag är ense om att det är fullständigt oacceptabelt med så många drabbade resenärer bara för att det är kallt, kyligt och lite besvärligt läge under en tid. Alldeles speciellt oacceptabelt är det när vi redan för åtta år sedan hade en vinterutredning som, vilket jag sade tidigare, på Björn Rosengrens beställning gick igenom situationen och kom med förslag.

Den dåvarande regeringen hade ändå fyra år – om jag räknar rätt; det var tre och ett halvt, nästan fyra år – på sig att göra något åt detta. När det blev regeringsskifte hösten 2006, vad hade man gjort? Det var då den europeiska järnvägsunionen konstaterade att Sverige tillhörde de allra sämsta i Europa när det gäller att sköta järnvägsnätet och underhålla det väl. Rosengren och Messing hade haft rätt många år på sig att rusta nätet inte bara när det gäller drift och underhåll i normala förhållanden utan också när det gäller vinterförhållanden.

Det är lite fantastiskt när Christina Axelsson säger att regeringen inte har gjort något av vinterutredningen. Det var ju Rosengren som beställde den 2002 och hade ett antal år på sig att göra någonting av detta, och så lämnade han över en situation som inte alliansregeringen utan den europeiska järnvägsunionen säger är något av det sämsta de har sett. Sedan dess har det faktiskt hänt lite grann.

Pia Nilsson, du tyckte inte centerbudgetarna var tillräckligt offensiva, men man ska vara bäst när det gäller. När vi väl satt i regeringen med en centerminister som ansvarig ökade vi anslaget från 9,4 miljarder till drift, underhåll, trafikledning och infrastrukturinvesteringar år 2006 till 13,6 miljarder kronor 2009. Banverkets generaldirektör Mino Akhtarzand använde precis dessa siffror i vår hearing i trafikutskottet för några veck-

or sedan, så det är inte jag som har hittat på dem. Vi gjorde en 50-procentig höjning, och nu går vi vidare för att fixa till detta så att inte den eländiga vintern ska få ställa till det när det blir snö och kyla igen.

Prot. 2009/10:80
2 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 81 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag blev namngiven ett antal gånger i interpellationsdebatten, så jag tar mig friheten att också kommentera när ordföranden i trafikutskottet Lena Hallengren säger att de inte är negativa till konkurrens. Det var faktiskt precis vad ni var; ni sade ju nej till att bolagisera Banverkets produktion. Det är där jag ser en väldigt stor skillnad.

Jag tycker att det är intressant att höra infrastrukturministerns syn på att vi har partier i dag som har ändrat sig så radikalt. SJ bolagiserades nämligen år 2000. Det var en socialdemokratisk regering som gjorde det. Då såg man fördelar med att utöka konkurrensen, men i dag säger man nej när det ska effektiviseras. Det är skrämmande.

Pia Nilsson tycker att det är beklämmande att alliansregeringen slår sig för bröstet för det som har varit. Ja, vi har haft en majoritet under tre år, och vi kommer att fortsätta ha det under nästa mandatperiod, så ni får väl fortsätta att beklaga er. Vi har ökat anslaget till drift och underhåll med 30 procent, och vi har ökat investeringsbudgeten med 50 procent.

Jag tycker att det är hedrande att vi äntligen har en infrastrukturpolitik på järnvägsområdet som innebär radikala ökningarna. Jag säger som Sven Bergström: Det gäller att vara bäst när det gäller. Det är precis det alliansregeringen är.

Herr talman! I regleringsbrevet för 2009 sade faktiskt regeringen till Banverket att de skulle utveckla informationssystemet. Tyvärr blev de inte färdiga med det, men min fråga till ministern är: Ni gav väl uppdraget på grund av att ingenting har gjorts tidigare år?

Anf. 82 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med att säga att jag inte tänker stå här och garantera att snö inte kommer att stoppa fordon framöver. Jag utgår ifrån att inte så många andra i denna kammare heller skulle ge sig på det.

Däremot tror jag att det är viktigt att se att vi har ett ålderdomligt järnvägssystem som är i behov av resurser för att stärka drift och underhåll. En investering som gjordes för 150 år sedan behöver naturligtvis återkommande drifts- och underhållsresurser, och det är det Banverket också mycket tydligt har markerat – en långsiktigt hållbar ram så att man kan ha en strategi för hur drift och underhåll återförs till en anständig nivå.

Till er som lyssnar eller kommer att läsa protokollet tänkte jag upprepa vad jag tidigare sagt eftersom interpellanterna envisas med att man inte hör vad som har gjorts. Jag har varje år tillfört nya resurser till just drift och underhåll, men det är naturligtvis något som måste fortsätta att öka. Man måste öka ambitionen och kanske till och med rikta för att kunna förbättra ström- och signalsystem, som de som reser hör alldeles för många ursäkter om.

Det var någon som kommenterade att Banverket skyller ifrån sig. Nej, Banverket skyller inte ifrån sig, utan de har varit oerhört tydliga med att det som är deras ansvar kräver att man har en långsiktighet och

resurser som man vet hur man strategiskt kan återta och göra reinvesteringar med.

Vi har tillfört nya pengar, och vi har också sammantaget tillfört mer resurser till investeringar. Det handlar om att öka kapaciteten genom att skapa förbipassager så att de tåg som blir stående en vinter kan slussas ut från personspåret och passeras. Syftet är att nyttja det nuvarande systemet på bästa sätt här och nu. Det snabbaste är nämligen att tillföra drifts- och underhållsresurser och skapa nya resurser för passager, för det är investeringar som pendlaren snabbt kan se resultat av.

Jag säger till er alla som är intresserade av hur järnvägsinfrastrukturen ska utvecklas att de punkter som år 2002 pekades ut, åtgärder som mestadels ligger på Banverket, har beaktats för att förbättra punktligheten. Det viktiga är att stark fokus läggs på informationen – jag har full förståelse för den kritik som riktats där – i det arbete som pågår med en ny kollektivtrafiklagstiftning i syfte att se till att operatörer samverkar för att passagerarnas rättigheter ska stärkas. Samtidigt fick Banverket i uppdrag i regleringsbrevet inför förra året att redovisa en handlingsplan för att förbättra trafikinformationen. Det är en av punkterna från 2002 som tidigare inte har åtgärdats. Nu har det gjorts en upphandling om ett nytt IT-system. De som vänder sig till hemsidan ska kunna få bra information; den ska inte krackelera fullständigt när det är problem ute på spåren.

Anf. 83 PIA NILSSON (s):

Herr talman! Vi har nu under ganska lång tid bett ministern att redovisa vilka offensiva förslag hon har lagt fram för att förbättra den beredskap som behövs för att liknande tågtrafikkaos inte ska uppstå kommande vintrar. Vilka svar har vi fått? Inga. Jo, förlåt, just det: Vi har satsat mer pengar, säger Åsa Torstensson. Men det hjälper uppenbarligen inte. Kaoset är ett faktum, ministern.

Jag har bett ministern att följa upp beslutet från Vinterutredningen 2002. Vad har jag fått för svar? Inget. Jag har bett ministern att svara på om trafikstörningarna kommer att märkas mindre när avregleringen börjar gälla fullt ut i höst. Vad har jag fått för svar? Inga.

Infrastrukturminister Åsa Torstensson har inte lämnat några klara besked till alla dessa frustrerade resenärer. Det här är helt oacceptabelt.

Det är tur, Jan-Evert Rådström, att det snart är val. Det som kanske är mindre tur är att det sannolikt blir en vinter till, och har vi riktig otur kan det bli riktigt kallt, precis som den här vintern.

Men till skillnad från den här vintern ska vi kommande vintrar, det är åtminstone min ambition och min förhoppning, ha ett mer samordnat informationssystem. Vi måste ha kraftfullare ställverk, högre snöröjningsberedskap och fordon rustade för svenskt vinterklimat. Då börjar vi närma oss en järnväg i världsklass. Delar Åsa Torstensson min ambition?

Anf. 84 LARS MEJERN LARSSON (s):

Herr talman! Det känns som att det är svårt att få några svar här. Åsa Torstensson tillsammans med Sven Bergström och Jan-Evert Rådström beskriver regeringens infrastruktursatsning som historisk. Det är svårt att känna igen sig i en sådan beskrivning. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen inom byggbranschen är det faktiskt en minskning jämfört med den ram vi presenterade för föregående planeringsperiod. I årlighetens namn

ska det sägas att infrastrukturpolitiken är historisk. Aldrig har den kreativa bokföringen varit mer utvecklad, och sällan har man skådat en regering utöva en sådan ekonomisk utpressning gentemot kommuner och landsting.

Detta, herr talman, hjälper föga landets tågresenärer. Samtidigt skyl- ler ansvarig minister på den förra regeringen som bara för detta år ville investera drygt 1 miljard mer än regeringen i nya vägar och spår.

Vi vill bygga ett grönt land. Vi vill länka samman Sverige. Vi vill se mer satsningar på snabba järnvägsförbindelser. Kom ihåg: För varenda extra miljard till investering i underhåll skapas det 1 500 nya arbeten. För oss socialdemokrater är jobben viktigast.

Jag skulle vilja avsluta med att citera Anders Borg, ett citat från 2008, och fråga Sven Bergström, Jan-Evert Rådström och Åsa Torstensson om de står bakom verklighetsbeskrivningen i det. Anders Borg säger så här: En investering i väg är fyra fem gånger viktigare än i järnväg. Vi har överinvesterat i järnvägar. Vi måste våga göra en prioritering.

I så fall förklarar det en hel del.

Anf. 85 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! Det är väsentligt att järnvägssektorn kan leva upp till sitt ansvar och ta hand om sina allt fler resenärer på ett tillfredsställande sätt. Annars kommer tågtrafiken att förlora resande. Det är ett viktigt uppdrag som vi har allihop. Inte minst den här interpellationsdebatten vittnar om den iver som vi från oppositionens sida, från Socialdemokraterna, känner för att göra någonting för att det ska bli bättre.

Ministern har talat om hur mycket man satsar på drift och underhåll. Jag fick lära mig i dag när vi hade en diskussion i utskottet att det även handlar om att reinvestera. Det måste vara investeringar också i tågtrafiken och inte bara i väg.

Det hade varit klädsamt om ministern i sitt svar hade sagt: Vad gör jag åt det här? Jo, jag har fördröjt byggandet av Citybanan med nästan ett år. Det har blivit dyrare – ledsamt. Trängselskatten, som ni alla hade röstat om här i Stockholms län, gick inte till kollektivtrafiken. Tji fick de som röstade ja i den frågan. Det skulle gå till vägar.

Bidraget till rullande materiel, som vi satsade på för att vi skulle ha bra och funktionsdugliga tåg, tog man snabbt bort.

Det är väl det som ministern har gjort under den här perioden.

Ja, informationen måste bli bättre. Det är glädjande att det äntligen har kommit till. Det var en fråga som vi tog upp i tidigare propositioner.

Anf. 86 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det är mycket intressant för den som lyssnar på debatten att höra när Pia Nilsson säger att det inte är pengar som behövs till svenskt järnvägssystem.

Jag tror inte att vi kommer att ha så många nya operatörer till hösten, för det tar lite tid när man avreglerar. Men jag ser fram emot att vi har operatörer som till exempel har vintertestade fordon och som möter resenärer med olika service när det inträffar problem. Jag tror att även nya fordon kommer att snöa in. Vi har ett sådant klimat att kallt väder kan återkomma med ojämna mellanrum.

Jag tänker upprepa ett antal siffror, Lars Mejern Larsson, som visar lite grann vikten av att vi skiftade regering. Järnvägsinvesteringarna har ökat med 67 procent i löpande priser från 2006 till 2010. Vi har tillfört nya pengar. År 2007 var det 7,1 miljarder, 2008 var det 7,3 miljarder, 2009 var det 8,3 miljarder och 2010 8,5 miljarder.

Det är resurser som naturligtvis har betydelse för ett gammalt järnvägssystem när det gäller att göra nyinvesteringar för ökad kapacitet. Det vore mig främmande att säga annat än att pengar har betydelse för svensk järnväg.

Det är intressant att höra Christina Axelsson mycket ärligt säga att Citybanan fördyrades. Ja, var det inte så att ni hade glömt att lägga till några nollor? Vi är garanten för att Citybanan har en rättvis ekonomisk kalkyl, vilket innebär att vi kan finansiera den.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2009/10:243 om betaltjänster i glesbygden

Anf. 87 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Gunnar Sandberg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att underlätta penninghanteringen i glesbygden.

Målet för politiken för de grundläggande betaltjänsterna är att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Dessa tjänster ska huvudsakligen tillhandahållas av marknadens aktörer men har kompletterats med en upphandling för äldre personer och personer med funktionshinder och en upphandling för vissa landsbygdsområden.

Länsstyrelsen Dalarna redovisade sitt bevakningsuppdrag i december 2009. Som länsstyrelsen själv påpekar bygger rapporten delvis på ett bristfälligt underlag och ytterligare analyser kan behöva göras. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet, men jag vill trots detta lämna några korta kommentarer.

Vad gäller hanteringen av dagskassor är jag inte övertygad om att ytterligare upphandlingar är den rätta vägen att gå. Däremot ser jag att det finns ett fortsatt behov av att utveckla och stimulera marknadsdrivna initiativ. Regeringen har därför givit Post- och telestyrelsen i uppdrag att fortsätta sitt arbete med att främja och stimulera framväxt av marknadsdriven hantering av dagskassor. Detta ska givetvis ske i samverkan med marknadens aktörer, länsstyrelser, banker och andra berörda aktörer.

Jag ser även möjligheter i nya tekniska lösningar, inte minst för äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Det är också därför som Post- och telestyrelsen även har fått i uppdrag att utreda och analysera möjligheten att använda elektroniska kommunikationer i detta sammanhang. Fokus ska då vara särskilt på äldre personer och personer med funktionshinder i glesbygd.

Som ett led i det fortsatta arbetet med betaltjänstreformen kommer jag under mars månad att träffa Länsstyrelsen Dalarna, tillsammans med Post- och telestyrelsen, för att orientera mig om myndigheternas arbete.

Anf. 88 GUNNAR SANDBERG (s):

Herr talman! Jag tackar infrastrukturministern för svaret på min interpellation.

Om målet för regeringens politik är att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser, som är ministerns svar på min fråga, borde ministern om någon förstå att marknaden struntar i områden som är olönsamma. Centerpartiet har varit ett landsbygdsparti, men allt fler frågar sig var de står i dag.

Frågan om betaltjänster har diskuterats flitigt sedan det blev klart att Svensk Kassaservice läggs ned. Det är framför allt i landets glest bebyggda delar som man varit oroad över hur kontanthantering kommer att ske när lantbrevbärarna inte längre hanterar pengar.

De tidigare farhågorna har besannats, enligt den rapport som Länsstyrelsen Dalarna lämnade i december. Den pekar ut två tydliga problemområden – svårigheten för äldre och funktionshindrade att ta ut kontanter och problem för landsbygdsföretag att hantera sina kassor.

Det finns många gamla och personer med funktionsnedsättning som saknar bil eller körkort eller är alltför sjuka för att kunna ta sig till närmaste ställe med kontanthantering. Nu blir de hänvisade till släkt och vänner, eller kanske till någon utomstående, för att kunna hantera normala betalärenden. Detta är inte bara orimligt, det är ovärdigt. Vuxna människor måste själva kunna sköta sina ärenden och inte vara beroende av någons välvilja.

Det finns många småföretagare som fått betydande problem med sina kassor. Rånrisken ökar när de måste förvara pengar i dagar innan de kan lämna in dem på banken. De har inte heller nytta av ekonomihantering över nätet eftersom bredbandskapaciteten är otillräcklig.

Jag har talat med några företagare i min hembygd i Krokoms kommun – i Åkersjön, Bakvattnet, Rötvikens och Valsjöbyn. De säger att det var bättre förr. När man hängde ut plastbrickan på brevlådan stannade brevbäraren och man kunde uträtta sina ärenden. När detta ändrades fick man ringa några dagar före om man ville träffa brevbäraren, men det fungerade fortfarande. I dag kan man inte ens posta brev med brevbäraren, trots att det är samma brevbärare som kommer till samma brevlåda. I stället får man uppsöka närmaste postlåda.

Resultatet av dessa ändringar är att småföretagare riskerar att slås ut på orter där varje arbetsplats är guld värd. Det leder till en negativ utveckling med utflyttning och utarmning av bygder i stora delar av Norrlands inland.

Nej, ministern, marknaden är inte lösningen på alla problem. Marknadskrafterna är inte intresserade av att investera på orter där det inte går att tjäna stora pengar. Därför måste staten garantera alla boende i landet en grundläggande infrastruktur i form av telefoni, bredband och betaltjänster.

Det jag undrar över är vad infrastrukturministern tänker göra med anledning av länsstyrelsens rapport. Hur ska problemen med betaltjänster för äldre, funktionshindrade och företagare lösas? Marknaden klarar inte av att täcka alla behov i alla delar av landet. Ett rimligt förslag är att åter ge lantbrevbärarna uppdraget att sköta betaltjänsterna i gles- och landsbygd till dess att man byggt ut bredband, telefoni och betaltjänster.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 89 JASENKO OMANOVIC (s):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är intressant att se hur Centerpartiet – numera kan man nog säga att det är en före detta folkrörelse – fått en stark övertro på marknadskrafterna. Ministern säger i svaret att ”regeringen har därför givit Post- och telestyrelsen i uppdrag att fortsätta sitt arbete med att främja och stimulera framväxt av marknadsdriven hantering av dagskassor”.

Egentligen skulle man kort och enkelt kunna säga att det är samma sak som att ge en spåkvinna i uppdrag att titta i kristallkulan och se vad där finns. Marknaden har nämligen inget intresse av glesbygden. Det har man kunnat se på flera områden, herr talman, men ändå ställer Centerpartiet i fråga efter fråga samma krav, att det är marknaden som ska tillgodose de behov som finns. Behoven är dock så små att marknaden inte är intresserad av glesbygden över huvud taget. Det gäller även bensinmackarna i glesbygden – marknadskrafterna ska tillgodose behovet – liksom bredbandsutbyggnaden; det är marknadskrafterna som ska se till att vi har bredband i glesbygden.

Centerpartiet har kanske kapitulerat. Den enda reform där man slagits för marknadskrafterna gäller hushållsnära tjänster, men inte heller där har marknaden visat mycket intresse för glesbygden, trots att det är den fråga som Centerpartiet drivit hårdast. Vad har glesbygden av det? Ingenting!

Det är sorgligt att se hur man behandlar människor som bor ute i glesbygden. Det är lika bra, ministern, att säga att vi lägger ned tanken med att hela Sverige ska leva, för det är det man ser i interpellationssvaret.

Det handlar om att ge Post- och telestyrelsen i uppdrag att skapa ett marknadsbehov i glesbygden. Jag frågar mig vilka subventioner man i så fall kommer att ge. Man måste ge starka subventioner för att lyckas med det, men man har inte presenterat någonting om att man kommer att ge starka subventioner för att stimulera det här. Företagen hittar inte tillräckligt stort kundunderlag för att vara intresserade av denna marknad. Med en sådan politik är det tyvärr så att en röst på Centerpartiet är en röst som man kastar i sjön, åtminstone när det gäller glesbygden.

Anf. 90 ROLAND BÄCKMAN (s):

Herr talman! Gunnar Sandberg har skrivit en mycket viktig interpellation till statsrådet Torstensson angående betaltjänster i glesbygden. I svaret kan man läsa att det kommer en rapport och att ministern ska ut och orientera sig i frågan. Jag tror att det kommer att krävas att statsrådet också agerar och tar ett initiativ.

I min hemkommun finns det också företagare som upplever problem med hanteringen av sina dagskassor. Betalserviceombud, i den mån de fortfarande finns, är inte skyldiga att ta emot dagskassor från företag och organisationer. Avståndet för att lämna dagskassor kan uppgå till många mil i min kommun, och kanske ännu längre i vissa delar av övre Norrland.

Situationen för småföretagare i glesbygd har de senaste åren blivit ansträngd. Det finns en stor risk för att företag helt slås ut till följd av ökade svårigheter, bland annat gällande möjligheten att hantera dagskassor. Vi riskerar alltså en ännu högre arbetslöshet än den som för närvarande är aktuell, hur det nu kan vara möjligt. Risken är stor.

Med den nuvarande centerstödda moderatregeringens politik leder ökad arbetslöshet bevisligen också till ökat utanförskap. Den nuvarande politiken leder till att glesbygden avfolkas.

Statsrådet Torstensson skriver i sitt svar att det finns ett fortsatt behov av att utveckla och stimulera marknadsdrivna initiativ vad gäller hanteringen av dagskassor.

Herr talman! Jag vill att statsrådet Torstensson från Centerpartiet ger exempel på vilka marknadsdrivna initiativ hon tänker sig ska hantera dagskassor från företag och organisationer i glesbygden. Jag vill också höra hur väl intresset för dessa exempel är undersökt.

Avslutningsvis, herr talman: Hela Sverige ska leva!

Anf. 91 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Det märks på debatten och tonläget att valet närmar sig med stormsteg. Nu är saklighet och nyanser ganska långt borta. Nu är det partiretorik i färdigskrivna anföranden som gäller i riksdagens talarstol, när socialdemokrater på rad dömer ut Centerpartiet och säger att vi inte är något landsbygdsparti, att vi har övergett landsbygden och så vidare. Vi kallas för Stureplanscentern och det ena med det andra. Låt mig då påminna om några sakfrågor som den socialdemokratiska regeringen inte förmådde hantera!

För att ni skulle kunna få gehör för rovdjurspolitiken måste det till ett centerparti i regeringen som drev igenom den. Då röstade ni för den här i riksdagen, men ni orkade inte driva igenom den på egen hand.

Med strandskyddet var det likadant. Massor av socialdemokratiska kommunalråd välkomnar den reform vi har gjort när det gäller strandskyddet.

För att ta ett område från Åsa Torstenssons domäner: De enskilda vägarna är själva blodomloppet, som behövs för att landsbygden ska kunna leva. Vi har rejält höjt stödet till de enskilda vägarna, som nu bestående är över 1 miljard. På er tid urholkades det hela och halverades till och med under vissa ministrars tid.

Man ska inte ha en övertro på marknadskrafterna, men i vårt parti har vi en stark tro på att de är en viktig drivkraft i samhället. Kan man använda marknadskrafterna i stället för att styra med statliga påbud är det självfallet en bra princip.

Vi har ett närliggande exempel: Posten avvecklade ett antal postkontor i Sverige och introducerade i stället en modell med post i butik. Jag tror att det rent av var under den tidigare regeringens period. Det hördes många varnande ord om att det skulle bli en katastrof, att landsbygden skulle utarmas och att servicen skulle bli sämre.

Hur har det blivit? Jag kan ta ett exempel från mina egna hemtrakter i Forsa socken i Hudiksvalls kommun. Där har vi nu posten i Icabutiken mitt i byn. Det är öppet mycket längre tider än det var när vi hade ett postkontor i byn som höll öppet ett antal timmar då de som jobbade hade svårt att utträta sina ärenden. Det är ett bra exempel på att det inte var bättre förr, som Gunnar Sandberg dristade sig till att säga.

Man måste vara öppen för nya lösningar i nya tider. Kan man dessutom använda marknadskrafterna och kommersiella intressen är det väl kanonbra, om man kan få en bättre lösning. Däremot håller jag med om att det alltid måste finnas ett samhällligt ansvar i grunden för grundlägg-

gande infrastruktur: post, tele och annat som är viktigt för att människors vardagsliv ska fungera.

Jag är väldigt optimistisk om landsbygdens och glesbygdens framtid. Det är där framtiden ligger! Vi har vind, vi har vattnet, vi har gruvorna, vi har mineralerna och vi har bioenergin, som har oerhört positiva möjligheter att utvecklas gynnsamt under de närmaste åren. Varför är ni så pessimistiska om möjligheten att använda marknadskrafterna och få en positiv utveckling också på landsbygden genom att låta dem ta ansvar och vara med i utvecklingen av bygden?

Med det besked som Åsa Torstensson ger här om att Post- och telestyrelsen nu i samverkan med de olika aktörerna ska titta på den här frågan och komma med förslag till lösningar är jag övertygad om att vi också på det här området, precis som det blev med post i butik, kan få lösningar som faktiskt fungerar utomordentligt bra i människors vardag.

Jag noterar också att Åsa väldigt tydligt understryker att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Det är ett löfte som är kassaskåpsäkert, som jag läser det.

Anf. 92 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag har full respekt för vikten av att alla människor har grundläggande rättigheter till olika slags service. Men låt oss gå tillbaka några år till den tid då ni själva var involverade och titta på hur efterfrågan på Svensk Kassaservice såg ut. Blunda inte för historien!

Under ett flertal år förändrades strukturen för Svensk Kassaservice. Under många år minskade och minskade det ständigt på grund av att efterfrågan på Svensk Kassaservice förändrades. Man hittade andra lösningar än Svensk Kassaservice. Exempelvis sjönk lantbrevbärarnas transaktionsvolymerna med mer än 40 procent på bara två år, mellan 2004 och 2006. Visst har det betydelse, samtidigt som de ökade satsningarna motsvarande 400 miljoner naturligtvis inte räckte till. Man kunde konstatera att det trots insatser på 400 miljoner var försämrade service, färre kontor, sämre öppettider och dyrare tjänster, vilket i sin tur ledde till att ännu fler valde bort Svensk Kassaservice. Ha detta i minnet! Det var inte den servicen som folk applåderade.

En förändring inträdde när PTS upphandlade tjänsterna för 15 orter och 73 områden utmed olika lantbrevbärarrutter. Totalt berördes mellan 1 000 och 1 300 hushåll. Jag satt då ned med pensionärsorganisationer och organisationer för äldre av den anledningen att det var viktigt för mig att ha de samtalen och de relationerna.

I det sammanhanget var det ingen som applåderade den gamla Svensk Kassaservice, utan man pekade på vikten av att hitta andra lösningar. Man arbetade också själva i organisationerna med att hitta nya, trygga och billigare hanteringar av sina egna transaktioner.

Det som inte upphandlades var dagskassorna. Den bedömning som Post- och telestyrelsen gjorde var att det skulle skapas möjligheter för att marknaden här skulle kunna träda fram. Vi ska ha med oss att det kan ha en övergångstid. Det kan ta en tid, som det uppenbarligen gör, eftersom det inte finns någon naturlig verksamhet som tar över.

Jag gav både Post- och telestyrelsen och länsstyrelserna i uppdrag att analysera detta. Länsstyrelsernas rapport pekar på att det finns brister i underlaget. Det är därför som vi nu bereder det underlaget. Jag kommer

också att sätta mig med länsstyrelserna för att gå igenom detta, eftersom man pekar på brister.

Några av er refererade till föreningars eller företags behov av att kunna lämna in dagskassar. Post- och telestyrelsen visar på att systemet har satt sig så att klagomål från enskilda personer inte har inkommit under den senaste tiden. Anledningen är att de använder sig av andra tekniska lösningar för att sköta sina transaktioner.

Anf. 93 GUNNAR SANDBERG (s):

Herr talman! Ja, det är val, Sven Bergström, gudskelov. Det kanske blir en annan regering, vem vet. Vi får väl se vad som händer den 19 september.

Vi talar om en viktig sak, landsbygden och landsbygdens utveckling. Jag och många fler som bor och är uppväxt på landsbygden har under ett antal år sett försämringar. Det nedläggningar av mackar, små butiker och skolor, och människor flyttar därifrån.

Att man kan ta ut pengar, sköta betalningar och det som man alltid har gjort med lantbrevbäraren är grundläggande saker som är väldigt viktiga för landsbygdens utveckling. Man har haft en lösning.

Det är inte säkert att lantbrevbäraren ska ha den här tjänsten överallt. Men där man inte har bredband och Internet utbyggt kan man under en övergångsperiod använda sig av lantbrevbäraren, eftersom alla tycker att det fungerade bra. Ingen är missnöjd med den servicen.

I stället får man nu ökad social och ekonomisk utsatthet, som Länsstyrelsen i Dalarna skriver i sin rapport. Personer som har svårigheter att själva utföra sina betaltjänster känner sig kränkta. De känner sig omyn-digförklarade och diskriminerade eller bortglömda.

Några som jag talade med i min hembygd sade att de kände sig dumma, eftersom de inte kunde hantera den nya tjänsten. De satte in pengar på ett vanligt Icakort. Sedan kom de till affären och skulle använda kortet med pinkod, och bara det är en överbrygning. Då kunde de inte betala med Icakortet, eftersom Icaaffären omsatte för lite pengar. De var tvungna att använda ett annat betalkort som var kopplat till banken. De har nyss lärt sig att hantera en ny sak, och så blir det ytterligare en ny sak.

Utvecklingen i samhället går med en oerhörd fart. Det är många som inte hänger med. De känner sig utanför. Jag tror inte att ministern själv skulle känna sig så tillfreds med att någon släkting, granne, barn eller barnbarn fick hjälpa en att betala räkningar. Det kan också handla om en företagare som har elva mil enkel väg för att lämna sin dagskassa. Det är orimligt. Det håller inte.

Glesbygden utarmas ännu mer. Det är inte valpropaganda, utan så är det. Sven Bergström var själv inne på att vi delar med oss. Vi har skogen, mycket malm, vatten och allt vad det är som vi delar med oss av till öv-riga Sverige. Alla kan inte bo i Stockholm. Det är ingen bra utveckling för Sverige om alla skulle bo här.

Vad du än gör, Åsa Torstensson, när du ska träffa representanter för Dalarna, länsstyrelserna och Post- och telestyrelsen i mars, är förslaget att lantbrevbäraren kan få tillbaka uppdraget på de ställen där annan service inte fungerar bra.

Anf. 94 JASENKO OMANOVIC (s):

Herr talman! Jag tror ingen av oss och åtminstone inte jag har något partiprogram där det står vad vi ska säga. Vi talar faktiskt alla vi tre socialdemokrater som är här från hjärtat.

Varför talar jag om övertro på marknadskrafterna? Vi ser ju i rapporterna att det inte fungerar. Jag har aldrig bott ute på landsbygden och har aldrig haft de problemen, om man ska kalla det så. Men jag har sett hur det är på en del landsbygder där marknaden får bestämma och där det inte finns något statligt stöd.

Jag har sett det på Balkan och även i USA när jag åkte igenom North Carolina och Virginia. Där såg man att marknaden reglerade hur det såg ut. Det var väldigt tomt. När människor inte får de grundläggande tjänsterna flyttar de därifrån. Jag tycker om idén att hela Sverige ska leva. Jag hoppas att vi kan förverkliga det också och inte bara ha det som ett uttryck.

Det känns orimligt att man investerar så många hundratals miljoner i till exempel hushållsnära tjänster som inte landsbygdsbor använder. Här handlar det om att människor ska kunna ha fungerande företag, köpa mat och kunna ha pengar. Då vill man inte investera någonting.

Anf. 95 ROLAND BÄCKMAN (s):

Herr talman! Risken för rån ökar givetvis när företag och organisationer i glesbygd tvingas ha sina pengar kvar på sitt företag eller sitt kansli. Ännu värre är det om man förvarar pengarna i sitt hem.

Jag skulle vilja höra statsrådets uppfattning om riskerna för ökat antal rån om inte företagshandlingen av dagskassor i glesbygd fungerar. Begreppet kassaskåpsäkert tror jag inte så mycket på i det här fallet.

Statsrådet säger i sitt interpellationssvar att hon avser att orientera sig om myndigheternas arbete och hitta nya tekniska lösningar inte minst för äldre och funktionshindrade när det gäller möjligheter till betaltjänster.

Herr talman! Jag skulle vilja höra när statsrådet tror att orienteringen är slutförd och vi har en fungerande betaltjänst och penninghantering i glesbygden. När är arbetet klart så att vi ser hur det fungerar?

Jag noterar att jag inte fick svar på den fråga som jag inledningsvis ställde. Jag kan ta den igen, eftersom jag har 47 sekunder på mig. Jag vill att statsrådet Torstensson ger exempel på vilka marknadsdrivna initiativ hon tänker sig ska hantera dagskassor från företag och organisationer i glesbygd.

Jag vill också höra hur väl intresset hos dessa exempel är undersökt. Jag tänker givetvis på orter med 500 invånare. Hur ser intresset ut?

Anf. 96 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag tycker att det i grunden är sympatiskt, välkommet och respektabelt att ett antal socialdemokrater här i kammaren engagerar sig i landsbygdsfrågor. Det kommer säkert från hjärtat, som ni säger här, och det är ett starkt engagemang. Det är väl också därför Centerpartiet och Socialdemokraterna i flera kommuner ute i Landsortssverige kan samarbeta. Ljusdals kommun, som Roland kommer ifrån, är en. Bollnäs kommun är en annan. Vi är jordnära och pragmatiska och vill ha goda lösningar även för landsbygdens folk.

Men jag är inte säker på att det är som Gunnar Sandberg säger – att det var bättre förr och att man ska återgå till det. Vill ni ha tillbaka gamla Televerket också, som på nåder delar ut mobiltelefoner? Eller tycker ni att det är bra med mångfald på telemarknaden? Tycker ni att vi ska förbjuda City Mail på postområdet? Hur långt ska man driva det-var-bättre-förr-teorin, Gunnar Sandberg? Du har ju ett inlägg kvar.

Rent principiellt är det enkelt att se att vi har ett bekymmer i samhället med äldre människor som inte så lätt som vi som är åtminstone medelålders kan ställa om till det digitala samhället med betalkort, datorer, pinkoder och allt vad det är vi ska hålla reda på. Jag hade själv en far som under sina sista år hade svårt med det där. Men att använda inbetalningskort och gå till posten och betala 60 eller 80 kronor bara för att få betala räkningen är inte den optimala lösningen.

Därför måste man enligt min mening vara öppen för nya modeller. Jag tog exemplet post i butik, som jag själv tycker har blivit utomordentligt bra. Icabutiken hemma i Forsa kan nu serva på helt andra tider än vad Posten gjorde tidigare.

Men visst måste vi vara uppmärksamma på att det inte blir besvärligheter och nackdelar framför allt för den stora grupp pensionärer som inte har så lätt att ställa om till nya rutiner. Jag litar på att beskedet från statsrådet här i dag om att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser och att det ska vara kassaskåpsäkert också framöver.

Anf. 97 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag måste ställa frågan tillbaka till Gunnar Sandberg. Han pratar om att återgå till det gamla därför att det inte var någon som var missnöjd. Men vad var det som hände mellan 2004 och 2006? Varför försvann då nästan hälften? 40 procent av transaktionerna försvann. Vad är det svaret på?

Det kanske inte är svaret på att man är missnöjd med brevbäraren. Men man är missnöjd med kostnaderna – kostnader för en service som man inte var beredd att betala för. Det var sämre öppettider och sämre service. Även om staten lade in 400 miljoner räckte inte resurserna. Man valde alltså bort detta. Det måste väl ändå vara en viss signal om att något behövde göras? Människor på landsbygden valde bort detta. Sätt inte landsbygden i ett perspektiv så att det ser ut som den inte finns med i en modern transaktionssituation!

Jag är oerhört medveten om att det finns äldre människor, även i storstäderna, som har andra vanor. De är inte vana vid att jobba med vare sig pinkod eller kort. Jag har full respekt för detta. Det är därför det också finns en upphandling kopplad till just äldre och funktionshindrade. Det är en upphandling som staten betalar på 15 orter och 73 områden som är just jämte lantbrevbärarna.

Ursäkta, men nu minns jag inte vem det var som pekade på att man i någon av Icabutikerna inte kunde använda kortet. Det tycker jag är en jätte viktig signal. Om man är med i en upphandling ska detta fungera; man ska kunna hantera det på plats. Det tycker jag i och för sig är anmärkningsvärt. Jag tar med det i sammanhanget även om det kanske delvis har uppmärksammats tidigare.

Det finns en decentraliserad marknad som heter bank runt omkring i Sverige. Det är en part i detta, och en viktig marknadsaktör som är viktig för att hitta system som ytterligare kan utvecklas för att möta nya kunder. Det är till exempel en marknadsaktör som jag efterlyser i sammanhanget.

Jag kommer tillbaka till det som länsstyrelsen framför allt har uppmärksammat, nämligen kontantuttagen och dagskassehantering. Det är det som länsstyrelsen har identifierat för företag, och det är det som vi kommer att fortsätta med. Det är inte till fyllest när det gäller att möta företagets behov runt omkring i landet. Även om länsstyrelsen pekar på att rapporten inte är till fyllest arbetar vi med den och kommer att fortsätta genom att vi på plats för ett fördjupat resonemang med länsstyrelsen om detta.

Anf. 98 GUNNAR SANDBERG (s):

Herr talman! Jag får sista ordet, Sven Bergström. Allt var naturligtvis inte bättre förr – inte allt. Men man ska inte förlita sig helt och hållet på marknaden. Nuvarande regering har en tendens att tycka att det är marknaden som ska sköta det mesta.

Minister Åsa Torstensson nämner marknaden på fyra ställen i sitt svar. Det är marknadsaktörer, marknadsdrivna initiativ, marknadsdriven hantering, samverkan med marknaden och så vidare.

Jag vet inte hur det ser ut där minister Åsa Torstensson kommer ifrån och på östra sidan av E6:an. På den västra sidan är det mer turister, och där fixar man kanske hellre det här. Om nu marknaden var så fantastisk – varför har vi då inte fler teleoperatörer ute i landsbygden? I Jämtland är det Telia som fungerar. De flesta har Teliaabonnemang, för något annat går inte att ringa med. Det finns ingen tacksning. Varför har vi inte fler om man nu tycker att det är så lukrativt?

Posten är också ett exempel. Varför har vi inte City Mail eller vad de privata som delar ut breven här nu kallas? Vi har Posten som åker runt i landsbygden, och det beror naturligtvis på att det inte är intressant för någon annan. Det är för lite pengar att hämta där.

Visst hade man en kostnad. Det var säkert dyrt att använda lantbrevbärarna. Men många känner sig lite bortglömda. Socialtjänsten har gett ett svar i utredningen om att detta innebär en ökad risk för att självförtroendet sjunker, vilket kan leda till ett tidigare behov än annars av samhällets stöd i form av vård och omsorg. Brevbäraren fungerar ju även lite socialt – lite som byns vaktmästare. Han hade koll på dem som bodde i byn, han såg hur de mådde och så vidare. Det var också en fördel.

När ministern nu i mars träffar Post- och telestyrelsen och länsstyrelsen – skicka med dem att de ska titta över hur man kan använda lantbrevbärarna! Man kan bygga ut den tjänsten. Man behöver inte lägga ned den, utan man kan bygga vidare på den.

Anf. 99 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för interpellationen. Jag kommer tillbaka till Gunnar Sandberg av anledningen att jag inte litar fullt och fast på att marknaden sköter servicen längst ut i våra ytterområden. Av den anledningen har vi gjort en upphandling. Så förringa inte detta! Det är därför vi har skapat förutsättningar för utökad service på ett antal orter till ett antal hushåll. Anledningen är att det är en sådan bedömning som har

gjorts tillsammans med det tidigare Glesbygdsverket just för att hitta rätt geografiska områden för att ringa in var någonstans staten ska träda in.

Inte desto mindre är den samlade debatten viktig med anledning av att jag tror att vi har möjligheter att skapa ytterligare utveckling på landsbygden genom att göra och vidta rätt åtgärder. Det är därför vi samlat vidtar så många åtgärder för landsbygdsutveckling. Vi har tilltron till att det finns människor, också inom så kallad marknad, som är engagerade i att utveckla service.

Länsstyrelsen har uppmärksammat ett antal problem. Det är det vi nu går vidare med. Den här debatten har varit en del i underlaget för att kunna gå vidare och hamna rätt när det gäller att utveckla ännu bättre service även för företagen på landsbygden.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2009/10:113 till näringsutskottet
2009/10:118 till socialutskottet

Skrivelse
2009/10:103 till konstitutionsutskottet

Redogörelser
2009/10:RS2 till konstitutionsutskottet
2009/10:RRS10 till finansutskottet

Motioner
2009/10:C9 och C10 till civilutskottet
2009/10:So2 till socialutskottet

EU-dokument
KOM(2010)66 till miljö- och jordbruksutskottet

13 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2009/10:UFöU3
Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU4
Trafikutskottets betänkande 2009/10:TU13
Konstitutionsutskottets betänkanden 2009/10:KU26, KU27, KU30 och KU31
Finansutskottets betänkanden 2009/10:FiU25 och FiU13
Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU11
Utbildningsutskottets betänkanden 2009/10:UbU7–UbU9 och UbU12

Prot. 2009/10:80
2 mars

Svar på
interpellationer

14 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2009/10:116 Värdigt liv i äldreomsorgen

Framställningar

2009/10:RRS20 Riksrevisionens styrelses framställning om statens garantier
2009/10:RRS21 Riksrevisionens styrelses framställning om Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott
2009/10:RRS23 Riksrevisionens styrelses framställning om tillsyn över överförmyndarna

Redogörelser

2009/10:RRS18 Riksrevisionens styrelses redogörelse om länsplanerna för regional transportinfrastruktur
2009/10:RRS19 Riksrevisionens styrelses redogörelse om internationell skattekontroll
2009/10:RRS22 Riksrevisionens styrelses redogörelse om studenters anställningsbarhet

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2009/10:AU5 Åtgärder med anledning av Lavaldomen och andra arbetsrättsliga frågor

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2009/10:MJU20 Otillåtna avfallstransporter och manipulerade avgasreningssystem
2009/10:MJU12 Djurskydd

Kulturutskottets betänkanden

2009/10:KrU8 Vissa kulturmiljöfrågor
2009/10:KrU9 Idrotts- och spelfrågor

Utbildningsutskottets betänkande

2009/10:UbU11 Vuxenutbildning

15 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 2 mars

2009/10:270 Öresundsintegrationen

av *Hillevi Larsson* (s)
till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 mars.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 2 mars

2009/10:588 Ersättningen till borgerlig vigselförrättare

av *Holger Gustafsson* (kd)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:589 Studenters boende i Uppsala

av *Egon Frid* (v)

till statsrådet Mats Odell (kd)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 mars.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 1 mars

2009/10:530 Skattestrukturen i näringslivet

av *Camilla Lindberg* (fp)

till finansminister Anders Borg (m)

den 2 mars

2009/10:529 Bullergränsvärden för luftvärmepumpar

av *Christina Oskarsson* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:531 Takras till följd av stora snömängder

av *Lennart Sacrédeus* (kd)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:534 Ekonomisk ersättning vid skada i bostad

av *Jan Lindholm* (mp)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:535 Mänskliga rättigheter för bahaier i Iran

av *Helena Bargholtz* (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:539 Satsning på biogas

av *Ronny Olander* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:546 Hantering av fosfor

av *Jan Lindholm* (mp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:553 Dawit Isaak

av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Prot. 2009/10:80
2 mars

2009/10:554 Sveriges strategi för Latinamerika
av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 mars.

18 § Kammaren åtskildes kl. 19.50.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.07 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
2 § Svar på interpellationerna 2009/10:254 och 255 om barns rättigheter i Turkiet.....	2
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m)	2
Anf. 2 ANNE LUDVIGSSON (s)	3
Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (m)	4
Anf. 4 ANNE LUDVIGSSON (s)	5
Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m)	6
Anf. 6 ANNE LUDVIGSSON (s)	7
Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m)	8
3 § Svar på interpellation 2009/10:253 om handläggning och domstolsprövning av patent.....	8
Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	8
Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (s)	9
Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	10
Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (s)	11
Anf. 12 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	12
Anf. 13 EVA-LENA JANSSON (s)	13
4 § Svar på interpellation 2009/10:259 om rättsvårdande myndigheter i Jämtlands län.....	13
Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	13
Anf. 15 MARIE NORDÉN (s)	13
Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	14
Anf. 17 MARIE NORDÉN (s)	15
Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	16
Anf. 19 MARIE NORDÉN (s)	17
Anf. 20 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	17
5 § Svar på interpellation 2009/10:236 om ansvaret för sjukförsäkringen	18
Anf. 21 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	18
Anf. 22 MATILDA ERNKRANS (s).....	19
Anf. 23 EVA-LENA JANSSON (s).....	20
Anf. 24 TALMANNEN.....	20
Anf. 25 EVA-LENA JANSSON (s).....	20
Anf. 26 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	21
Anf. 27 MATILDA ERNKRANS (s).....	22
Anf. 28 EVA-LENA JANSSON (s).....	23
Anf. 29 MARIE NORDÉN (s).....	23
Anf. 30 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	24
Anf. 31 MATILDA ERNKRANS (s).....	25
Anf. 32 MARIE NORDÉN (s).....	26

Anf. 33 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	27
6 § Svar på interpellation 2009/10:238 om trafikförsäkringen och representationen i Trafikskadenämnden.....	27
Anf. 34 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	27
Anf. 35 EGON FRID (v).....	28
Anf. 36 ANTI AVSAN (m).....	29
Anf. 37 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	30
Anf. 38 EGON FRID (v).....	30
Anf. 39 ANTI AVSAN (m).....	31
Anf. 40 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	32
Anf. 41 EGON FRID (v).....	32
Anf. 42 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	33
7 § Svar på interpellation 2009/10:230 om hemtjänsttaxor	33
Anf. 43 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	33
Anf. 44 EVA OLOFSSON (v).....	34
Anf. 45 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	35
Anf. 46 EVA OLOFSSON (v).....	36
Anf. 47 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	37
Anf. 48 EVA OLOFSSON (v).....	37
Anf. 49 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	38
8 § Svar på interpellation 2009/10:227 om ny lag om fastställande av könstillhörighet.....	39
Anf. 50 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	39
Anf. 51 LISELOTTE OLSSON (v).....	39
Anf. 52 BÖRJE VESTLUND (s).....	41
Anf. 53 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	41
Anf. 54 LISELOTTE OLSSON (v).....	42
Anf. 55 BÖRJE VESTLUND (s).....	43
Anf. 56 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	44
Anf. 57 LISELOTTE OLSSON (v).....	44
Anf. 58 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	45
9 § Svar på interpellation 2009/10:240 om Riksrevisionens kritik mot jobb- och utvecklingsgarantin	45
Anf. 59 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	45
Anf. 60 LUCIANO ASTUDILLO (s).....	46
Anf. 61 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	47
Anf. 62 LUCIANO ASTUDILLO (s).....	48
Anf. 63 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	48
Anf. 64 LUCIANO ASTUDILLO (s).....	49

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	50
Ajournering.....	50
Återupptagna förhandlingar	50
10 § Svar på interpellationerna 2009/10:233, 235 och 237 om trafikstörningar.....	50
Anf. 66 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	50
Anf. 67 PIA NILSSON (s)	52
Anf. 68 LARS MEJERN LARSSON (s).....	53
Anf. 69 CHRISTINA AXELSSON (s).....	53
Anf. 70 BÖRJE VESTLUND (s)	54
Anf. 71 LENA HALLENGREN (s)	55
Anf. 72 SVEN BERGSTRÖM (c).....	56
Anf. 73 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	57
Anf. 74 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	58
Anf. 75 PIA NILSSON (s)	59
Anf. 76 LARS MEJERN LARSSON (s).....	59
Anf. 77 CHRISTINA AXELSSON (s).....	60
Anf. 78 BÖRJE VESTLUND (s)	61
Anf. 79 LENA HALLENGREN (s)	62
Anf. 80 SVEN BERGSTRÖM (c).....	62
Anf. 81 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	63
Anf. 82 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	63
Anf. 83 PIA NILSSON (s)	64
Anf. 84 LARS MEJERN LARSSON (s).....	64
Anf. 85 CHRISTINA AXELSSON (s).....	65
Anf. 86 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	65
11 § Svar på interpellation 2009/10:243 om betaltjänster i glesbygden.....	66
Anf. 87 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	66
Anf. 88 GUNNAR SANDBERG (s)	67
Anf. 89 JASENKO OMANOVIC (s).....	68
Anf. 90 ROLAND BÄCKMAN (s).....	68
Anf. 91 SVEN BERGSTRÖM (c).....	69
Anf. 92 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	70
Anf. 93 GUNNAR SANDBERG (s)	71
Anf. 94 JASENKO OMANOVIC (s).....	72
Anf. 95 ROLAND BÄCKMAN (s).....	72
Anf. 96 SVEN BERGSTRÖM (c).....	72
Anf. 97 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	73
Anf. 98 GUNNAR SANDBERG (s)	74
Anf. 99 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	74
12 § Hänvisning av ärenden till utskott	75
13 § Förnyad bordläggning.....	75
14 § Bordläggning.....	76
15 § Anmälan om interpellation	76
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	77
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	77

Tryck: Elanders, Vällingby 2010